

Český modrý mák

dosáhl excelentního uznání, dosáhl na chráněné zeměpisné značení

▶ STR. 8

Zrozero v EU,
v rámci projektu AK ČR
vydala zajímavou
publikaci zaměřenou
na naši produkci

▶ STR. 22

Podívej se do pole,

pesticidy nejsou rozma-
rem, ale chrání úrodu
před chorobami a škůdci

▶ STR. 30

KAŽDÉ VYDÁNÍ AGROBASE můžete mít v **PŘEDSTIHU** na vašem e-mailu, objednávky na www.akcr.cz

25. ÚNOR
2021

AGRObase ZPRAVODAJ

**INFORMAČNÍ NOVINY AGRÁRNÍ
KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY**

VYCHÁZÍ JAKO MĚSÍČNÍK

www.akcr.cz

Řešme skutečné problémy zemědělství

Ve středu 20. ledna schválila Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR novelu Zákona o potravinách a tabákových výrobcích, a to včetně pozměňovacího návrhu poslance Radima Fialy (SPD) o povinném podílu vybraných (130 položek) základních potravin na pultech větších (plocha nad 400 m²) prodejců potravin.

Daný pozměňovací návrh není rozhodně ideální. Pro běžného spotřebitele navíc není vůbec snadno pochopitelný. Vždyť stojí na takových parametrech, jako je například vážený průměr, a navíc operuje s domněnkou, že soběstačnost v těch nejproblematičtějších položkách se bude vlivem zavedení podílu zvyšovat. Já zákon a diskusi o něm beru především jako signál vůči veřejnosti, zemědělcům

a potravinářům, a především vůči samotným řetězcům. Ačkoliv se mohou povinné podíly zdát jako extrémní řešení, někdy zkrátka platí „na hrubý pytel, hrubá záplata“. Jakékoliv méně kontroverzní návrhy, se kterými zemědělci a potravináři v minulosti přicházeli, byly totiž vždy a bez větší pozornosti médií i spotřebitelů smeteny ze stolu. Řetězce se tedy za posledních 30 let chovaly jako na „divokém

východě“ a výsledkem je situace, kdy se Česká republika stala popelnicí Evropy. Přiznejme si, že české zemědělství je nesoběstačné a čeští zemědělci jsou závislí na dotačních podporách, které navíc jako přes průtokový ohříváč směřují právě k obchodním řetězcům, jež celou situaci – zaklínaje se dobrem a volbou zákazníků, zavinily. Pokud nám řetězce argumentují tím, že je tu nízká

soběstačnost, a proto nelze české potraviny spotřebitelům nabídnout, pak to nelze označit za nic jiného než za vrchol pokrytectví. Asi těžko totiž budou čeští bramboráři za pár měsíců sázet brambory, když je nakonec nemají komu prodat. A letošní rok nám zrovna na bramborách ukazuje, jaký obchodní princip platí. Řetězce preferují dovoz přebytečné produkce ze západní Evropy, zapříčiněný mimo jiné zavřením gastroprovozů a přebytkem hranolkových brambor, a naše pěstitele následně postaví před cenu 1–2 Kč za kg kvalitní a bezpečné produkce, což je likvidační.

Západním kapitálem vlastněné řetězce – které ve všech reklamách milují pro ně zaslíbené Česko, tak jasně vzkázaly, že jim stačí brambory německé, nakoupené za dumpingové ceny, a o ty české nestojí. Že je kvalita takových brambor mizerná, řetězcům nevádí. Zákazník chce přece potraviny levné, nikoli kvalitní. Říká se tomu údajně lokální preference spotřebitele. Stejná situace je

v chovu prasat. Přitom jsme země prostá nákaz a potravinových skandálů, protože máme mimořádně kvalitní a dobře kontrolovanou produkci. Česká prasata nikdo ani za směšné ceny nechce. Proč by je také řetězce chtěly, když jim nejde o české zemědělce a potravináře ani o blaho spotřebitele, i když se nás o tom snažily svými vyjádřeními v médiích přesvědčit, ale o maximalizaci zisku za jakoukoliv cenu. Ještě jednou se musím ohradit vůči záměrně zavádějícím tvrzením, že zákon zdraží potraviny pro spotřebitele. Tím, kdo na českém trhu s potravinami určuje ceny, jsou řetězce, nikoliv zemědělci a potravináři.

Již dříve jsme se snažili prosadit zákaz nákupu pod výrobní ceny a zákaz prodeje pod ceny nákupní. Oboje deformuje trh a devaluje v očích zákazníka skutečnou cenu potravin. Marně. Stejně tak jsme požadovali dodržování zákona o významné tržní síle. Také marně. Pamětníci si možná vzpomenou na tabule deklarující procentuální zastoupení zboží

podle země původu. I to řetězce obcházely vytvořením fiktivní nákupní aliance, která sice nakupovala v zahraničí, ale na faktuře pro řetězce byl nakonec „český“ dodavatel. Povinné podíly sice možná nejsou nejšťastnějším řešením, ale jsou budíčkem pro řetězce, které nyní v panice torpédují média a snaží se prostřednictvím lží, nepravd a za vlasů přitažených populistických přirovnání odvádět pozornost od skutečného problému. Tím je jejich chamtivost, která naše prvovýrobce a zpracovatele dovedla tam, kde jsou, tedy k exportu základních surovin a ke ztrátě přidané hodnoty. Projednání novely zákona o potravinách v Senátu a následně další týdny a měsíce tak ukáží, zda zákonodárci chtějí řešit skutečné problémy této země, kterými nesoběstačnost, závislost na dotacích a záporné saldo agrárního zahraničního obchodu je, nebo hrát „politiku“.

Je tomu prakticky již rok (12. března 2020), kdy nám všem koronavirus prakticky obrátil život na ruby a zároveň přitom postupně rozdělil společnost na dva nesmiřitelné tábory. Jedni volají po návratu k normálu, druhí, kteří patří do tzv. rizikových skupin, případně mají s covidem až příliš osobní zkušenost spojenou například s vlastními zdravotními komplikacemi, nebo s úmrtím blízkého člověka, zase varují před rizikem zlehčování nebezpečné nákazy. Obojí je naprosto pochopitelné. Životní situace, která s sebou nese nejen omezení osobních svobod, ale pro mnohé také existenční potíže, ne kvůli vlastní neschopnosti, ale kvůli nezbytným, i když někdy zmateným vládním rozhodnutím, je pro mnohé neúnosná a frustrující. Na druhou stranu v době, kdy ještě není dokončeno plošné očkování a není tu stoprocentně účinný lék, neexistuje skutečně udržitelná a zodpovědná alternativa. Proti sobě tak nakonec stojí dva extrémy. Na jedné straně Klausova bezrošková lehkomyšlnost a na straně druhé Flégrova „mrazáková panika“. Odpovědí nakonec, pokud budeme chtít žít jako před virem, ovšem dlouhodobě není omezování našich životů, ale především zodpovědný přístup společnosti a technologický pokrok, tedy efektivní vakcína, bezpečný a účinný lék pro těžší případy a vyhovující personální a technické vybavení nemocnic.

Podobně extremistická debata se vede již delší dobu na téma udržitelnost a budoucnost lidstva a planety obecně. Na rozdíl od covidu se však v tomto případě nejedná o hrozbu krátkodobou a bezprostřední, ale o záležitost, která se projevuje postupně a v delším časovém horizontu. Navíc se změny klimatu nepřipomínají dennodenně v běžném životě v podobě zarouškových lidí a zavřených služeb, ale tu a tam například suchem, za které podle většinové veřejnosti stejně můžou zemědělci, a jindy zase kázáním milionářských celebrit o tom, jak bychom se měli omezit v našich rozmařilých životech. Vypjatost debaty o klimatu a udržitelnosti si nicméně s tou

covidovou v ničem nezadá. Na jedné straně stojí klimatičtí alarmisté, na druhé zase popírači oteplování Země a dopadu člověka na ekosystém planety. Zcela zásadně je nutné ohradit se proti tvrzením, že jestli zásadně neproměníme náš dosavadní způsob života, je konec. Tohle bohužel dnes děti běžně slychají ve školách a nezřídka to dokonce vede až k úzkostným poruchám u sugestibilnějších jedinců. Z podobných nepodložených proklamací pak bohužel vycházejí i některé návrhy z pera Evropské komise, pravděpodobně brzy posvěcené ultrazeleným evropským parlamentem, jako třeba zemědělcům velmi známý „Zelený úděl“, tedy Green Deal.

Ke skutečnému řešení však ani strašení a omezování osobních svobod, ani popírání problémů bez reálných řešení nepřispěje. Tak jako u debaty covidové je i v debatě „green-dealové“ pravda někde uprostřed. Odpovědi na současné problémy není žít pod totalitní nadvládou korporací nebo vlád, které nás chtějí proti naší vůli zachránit, ani pokrytecky zachraňovat svět z Evropy, ale zároveň přihlížet přelidňování a devastaci ekosystémů ve zbytku třetího světa. Je proto třeba přijít s přijatelným řešením pro pokračování normálního života. Velkým a ze své podstaty samozřejmě populárním tématem se v posledních letech a měsících stala otázka konzumace masa a živočišných produktů obecně a úvahy o jejím omezení, například vysokým zdaněním. Také Green Deal evropských úředníků a politiků se přidal. Navrhuje již do blízké budoucnosti takové „lahůdky“ jako výrazné omezení

živočišné výroby, označování potravin podle dopadu jejich produkce na planetu a koketuje i s uvedenou myšlenkou daně na maso.

Tak jako v případě koronaviru je i zde jasnou odpovědí aplikace poznatků vědy a techniky spojená s odpovědným přístupem. Totéž platí to i pro další současné výzvy zemědělství, jako je udržitelné vodní, odpadové a oběhové hospodářství. Témat, ke kterým může zemědělství přispět nebo být přímo klíčem k řešení,

je celá řada a jdou nad rámec omezeného rozsahu tohoto textu. Každopádně ale platí, že stejně jako v případě koronaviru není řešením ukazovat na někoho prstem a hledat viníka, ale je nutné vést racionální debatu o tom, co je a není možné bez apokalyptických vizí na straně jedné a strkání hlavy do písku na straně druhé.

*Jan Doležal
prezident Agrární komory ČR*

Jak jíst čerstvé potraviny a snížit uhlíkovou stopu?

Nejen na půdě české poslanecké sněmovny se diskutovalo o podílu domácích potravin. Je to také téma protestů zemědělců v Německu, jedním z jejich požadavků totiž je 80 % potravin německého původu v obchodní síti. Zároveň touto formou upozorňují na reformu zemědělské politiky, která zavádí nová opatření na ochranu životního prostředí, která ale jde na účet zemědělců.

A co reálně do našeho prostředí přináší návrh novely zákona o potravinách, která bude předmětem jednání Senátu? Zejména jde o:

- bezpečnost a soběstačnost v potravinách, v těch u nás vyrobených máme garanci čerstvosti, kvality, zdraví a lokálnosti,
- stabilní ceny potravin a zdravou konkurenci pro zahraniční dovozy (likviduje nás velmi vydatně zahraniční kapitál, prodávají si svoje přebytky, které jsou několikanásobně více dotované, není možné kontrolovat a zabezpečit kvalitu dovozů),
- stabilitu dodávek potravin z domácí produkce,
- prostor pro zemědělce a zpracovatele prodávat svou produkci doma,
- prostor pro zemědělce a potravináře k rozvoji odvětví zemědělství a potravinářství,
- zlepšení skladby pěstovaných plodin a zvýšení počtu hospodářských zvířat se odrazí v kvalitě a pestrosti krajiny,
- zlepšení kvality půdy a její schopnosti zadržovat vodu, zvýší se obsah vzduchu v půdě, zachová se život v půdě,
- zlepšení kvality ovzduší snížením emisí z kamiónů, které k nám dnes dováží potraviny, které si dokážeme vyrobit a vypěstovat doma,
- zlepšení života na venkově,
- pracovní místa a nové pracovní příležitosti pro obyvatele,
- zlepšení ekonomiky států – např. zvýší se příjem DPH za potraviny.

Shrňme si základ novely, která byla schválena ve třetím čtení většinou poslanců parlamentu.

1. Stanovuje podíl potravin – jde o minimální procento prodaných základních potravin, nejde o kvóty – nestanovuje se procento pro potraviny individuálně.

2. Jde o součet cca 130 položek základních domácích potravin, nejedná se o alkohol, nápoje, exotické druhy ovoce, kávu nebo čokoládu. Za základní druhy potravin pak chápeme ty, které jsme si dokázali v minulosti vyrobit a ČR je v nich soběstačná. Jedná se o produkci: v zelenině – fazole, hrách, boby, čočka, sója, chřest, zelí, salát hlávkový, špenát, rajčata, mrkev, cibule, česnek, pór, aj., u ovoce – jablka, hrušky, broskve, meruňky, švestky, maliny a další drobné ovoce, aj., v dalších komoditách – med, mák, vejce, hovězí maso, vepřové maso, skopové maso, kozí maso, droby, ale také salámy, výrobky z masa a drobů, brambory, slunečnicový a řepkový olej, mléko, smetanu, máslo, sýry, tvaroh, jogurty a mnoho dalších.
3. Definuje potravinu z krátkého dodavatelského řetězce – vyrobená ze surovin, které pochází z území ČR, u surovin rostlinného původu se tím rozumí vypěstování, zpracování a zabalení, u surovin živočišného původu se jedná o narození zvířat, odchov, chov, výkrm, porážení a zpracování na území ČR – zabezpečení soběstačnosti.
4. Podíl potravin prodaných konečným spotřebitelům činil v každé maloobchodní provozovně prodejce: minimálně 55 % v kalendářním roce 2022, minimálně 58 % v kalendářním roce 2023, nárůst 3 % za rok až – minimálně 61 % v kalendářním roce 2024, minimálně 73 % v kalendářním roce 2028 a následujících letech. Nutné je stanovit prodej, ne pouze zastoupení v maloobchodu, protože by české zboží bylo předraženo a nekontrolovatelné.
5. POZOR, jde o hmotnostní podíl domácích, českých potravin (jenom 131 položek z více než 15 000 položek, co odpovídá 0,8 %) k hmotnostnímu podílu potravin domácích i zahraničních (tedy stejných potravin, stejných 131 položek).
6. Kontrola je jednoduchá, provádí se 1krát ročně po ukončení kalendářního roku. Vychází se ze současných systémů, které má každý maloobchod (všechny položky jsou evidované, když platíme u kasy, načítají se ze systému).
7. Dodržování nastavených pravidel kontroluje Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.
8. Sankce jsou vyvážené, při porušení platí maloobchod, ale taky dodavatel.
9. Cena potravin bude stabilní, právě dnes dochází k zneužívání a předražování potravin. Několikanásobně více dotované potraviny ze zahraničí se prodávají levněji než naše potraviny, které maloobchod předražuje. Aktuální příkladem jsou brambory. Vykupují se od pěstitelů za 2,20 až 2,50 Kč za tříděný kilogram (ale jsou případy, kdy byl nákup i pod 2 Kč za kg) a prodej v „akci“ pro koncového spotřebitele je za 18 Kč za kg! TOTO JE SPRÁVEDLIVÉ a SPRÁVNÉ?
10. Zákon se týká jenom maloobchodních prodejen s prodejní plochou nad 400 m². Netýká se ani specializovaných prodejen.

O zastoupení potravin a situaci v sektoru se bude jednat i na půdě Evropského hospodářského a sociálního výboru.

Mgr. Ing. Jarmila Dubravská, PhD.,
členka Evropského hospodářského a sociálního výboru

Zemědělci dodávají řetězcům skoro zadarmo

Kilogram brambor za korunu, dotované dovozové maso či levné máslo určené pro státní hmotné rezervy. Na těchto extrémech lze ilustrovat nekalou obchodní praktiku některých supermarketů, které nakupují potraviny pod nákupními cenami. Pojďte se s námi podívat na konkrétní příklady.

Na konci minulého roku jsme informovali, že některé obchodní řetězce vykupovaly brambory od českých zemědělců za 1 Kč za kilogram. Nešlo však o žádnou „filantropii“ ze strany tuzemských pěstitelů, ale o brutální tlak řetězců na co nejnižší dodavatelské ceny. Supermarkety chtějí levně nakoupit a draze prodat. V tomto případě však řetězec prodával brambory za téměř nákupní cenu, aby do obchodu nalákal zákazníky. Skutečné náklady na vypěstování jednoho kila brambor se přitom u zemědělců blíží ke čtyřem korunám. Naši členové běžně zažívají praktiky, kdy je supermarket nutí k výkupu za cenu hluboko pod náklady. Na konci roku se cena brambor na pultech obchodů běžně pohybovala zhruba okolo 18 až 25 korun (bez akce).

V jednom a toméž supermarketu nabízejí zákazníkům souběžně dvě balení vepřové pečeně bez kosti od dvou různých výrobců. Podle Českého statistického úřadu se cena průmyslových výrobců (tedy cena, za kterou dodávají řetězcům jatka) u této kategorie výsekového masa pohybuje kolem 75 Kč/kg. České maso z tuzemského chovu přitom řetězec nabízí za 219,90 Kč/kg. Hned vedle najdeme tu samou pečeň bez kosti z Německa v akci za 89,90 Kč/kg (původní cena 179,90 Kč/kg). Výrobní náklady by přitom v Německu měly být z objektivních důvodů (především cena práce) vyšší než v České republice. Cena suroviny (jatečných prasat) je u nás v současné době rekordně nízká na úrovni 32 korun/kg jatečné hmotnosti, což je nejnižší cena od roku 2006. Přitom Německo drží i kvůli nedávnému tlaku zemědělců na řetězce svoji vyhlášenou cenu, zatímco v ČR cena i kvůli pandemii koronaviru a uzavření gastroprovozů klesá. Řetězec tedy buď nakupuje německé maso pod výrobními náklady, nebo uplatňuje takzvanou politiku dvojí marže, čímž znevýhodní tuzemského dodavatele a zároveň se „napakuje“ na zákaznících, kteří by i přes vyšší cenu chtěli podpořit místní chovatele a zpracovatele.

Máslo z Čech, nebo podezřele levné z Německa? Pro české supermarkety je dnes výhodnější dovézt máslo ze zahraničí než koupit to tuzemské od českých mlékáren. A víte proč? Naši zahraniční kolegové například dostávají skryté národní dotace. Důvod může být i ten, že

čeští výrobci dodávají na trh převážně čerstvé máslo, zatímco dovozová másla z Německa, Belgie nebo Nizozemska mohou být i rok stará. Jak je to možné? Původně jde totiž o zmražený produkt určený pro státní hmotné rezervy. Jako v případě na obrázku. V zahraničí se ho potřebují zbavit ze svého trhu, protože Němec by nikdy takové máslo nekoupil. Tak ho dovezou k nám. Pro Čechy superlevné máslo v akci ideální! Ne nadarmo se říká, že jsme popelníci Evropy.

převzato z Facebookové stránky AK ČR

Informace z jednání představenstva AK ČR ze dne 17. února 2021

První letošní jednání představenstva Agrární komory ČR se konalo ve středu 17. února 2021 a vzhledem k současným epidemiologickým opatřením online formou.

Jednání se uskutečnilo za účasti ministra zemědělství pana Miroslava Tomana, náměstků sekce zemědělství a potravinářství Jindřicha Fialky, sekce pro fondy EU, vědu, výzkum a vzdělávání Pavla Sekáče a sekce EU a zahraničních vztahů Jiřího Šíra. Jednání se zúčastnil také ústřední ředitel Státní zemědělské a potravinářské inspekce Martin Klanica, generální ředitel Státního zemědělského a intervenčního fondu Martin Šebestýan a právní zástupce AK ČR JUDr. Nikola Kubálková.

Pan ministr shrnul problémy s nákazami afrického moru prasat a ptačí chřipky v okolních státech a upozornil na vydaná mimořádná veterinární opatření k ptačí chřipce. Přítomné členy představenstva informoval o možnostech a nastavení národních dotací v tomto roce a připravovaných investičních kolech PRV. Dále se řešila otázka možnosti pomoci pro odvětví chovu prasat, které posledních osm měsíců čelí problémům s razantně nízkými výkupními cenami. Ministerstvo zemědělství požádalo Evropskou komisi o finanční podporu do tohoto sektoru, ale odpověď Komise není pro naše chovatele příznivá a budou se muset spolehnout na národní podpory.

Dalším tématem bylo shrnutí dosavadního vyjednávání SZP. Náměstek Sekáč informoval o výsledcích proběhlých pracovních skupin k SZP, které postupně pokračují do dubna, a poděkoval zástupcům komory za aktivitu při těchto jednáních. Velká diskuse proběhla k 10. kolu PRV a k nastavení nového 12. kola, ke kterému MZe představilo priority, tedy podporu citlivých komodit rostlinné i živočišné výroby s tím, že návrh bude projednán pracovními skupinami k nastavení pravidel a na jednání Monitorovacího výboru. Náměstek Fialka shrnul harmonogramy výplaty národních podpor a informoval přítomné o legislativních záležitostech týkajících se zemědělství projednávaných v Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ČR a v jejich výborech a podvýborech. Zásadní diskuse proběhla k novele zákona o potravinách a tabákových výrobcích a k předloženým pozměňovacím návrhům. Představeno bylo pokračování titulu Agricovid s upravenými pravidly pro druhou výzvu, přičemž v první výzvě byl koncem ledna ukončen příjem žádostí. Náměstek Šír prezentoval aktivity resortu při zajištění cca 5 tis. pracovníků do zemědělství a potravinář-

ství. Dále informoval o změnách a novinkách při vyjednávání krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých viz ze zemí EU a třetích zemí a představil organizaci webinářů s informacemi o zaměstnávání zahraničních pracovníků. Informace a další podrobnosti jsou k dispozici na webu MZe a ostatních ministerstev.

Zemědělci již za pár týdnů začínají s prvními jarními pracemi, a tak jako vloni budou stát před problémem zajistit dostatek pracovních sil.

Ústřední ředitel SZPI Martin Klanica přítomné seznámil s informacemi k registrační povinnosti. Podle potravinového práva je prvovýroba definována jako chov zvířat nebo pěstování plodin. Rovněž zahrnuje lov zvířat, rybolov a sběr volně rostoucích plodů. Prvovýroba je ukončená sklizní, zahrnuje i související postupy jako například čištění, třídění, dosoušení produktu, tedy činnosti, které zásadně nemění povahu produktu. Výsledek činností, které podstatně mění či nemění povahu produktu, je důležitý při uplatňování hygienických požadavků stanovených nařízeními EP a Rady (ES) č. 852/2004. Povinnost registrace má však návaznost i na další typy kontrol, které SZPI u zemědělských prvovýrobců provádí. Jedná se například o kontroly v systému Cross compliance, které jsou podkladem pro režim přímých plateb. Dále o kontroly související s ověřením kvality u zemědělských výrobků označených značkou Klasa, Regionální potravina nebo které nesou označení „Chráněné označení původu / Chráněné zeměpisné označení“. Oznamovací povinnost splní prvovýrobcé tím, že vyplněný registrační formulář „Oznámení předmětu provozovatele potravinářského podniku o zahájení/ukončení výkonu činnosti“ zašle územně příslušnému inspektorátu SZPI v místě sídla provozovatele. V rámci zvýšení povědomí žadatelů o dotace byly po domluvě se SZIF a MZe zveřejněny informace týkající se registrace společně

s příručkou – Průvodce zemědělce Kontrolou podmíněnosti platný pro rok 2021. <http://eaagri.cz/public/web/mze/dotace/kontroly-podminenosti-cross-compliance/dokumenty-ke-stazeni/rok-2021/>.

Představenstvem byla vyhodnocena také komoditní problematika. Ceny obilovin a řepky jsou momentálně velmi dobré. Kritická situace je u brambor, kdy cena nebalených se pohybuje mezi 1,5–2 Kč/kg a je problém s odbytem brambor na zpracování v celé EU z důvodu uzavřeného HORECA sektoru. Producenti máku se nově pyšní označením Chráněné zeměpisné označení a J. Mikoláš, předseda Komoditní rady pro mák při AK ČR poděkoval všem za spolupráci při dlouhém procesu získání tohoto označení pro veškeré plochy českého modrého máku. U mléka, přes nárůst v posledních měsících způsobený sezónním růstem složek, je celoroční cena 8,52 Kč/l, tj. nižší než cena v roce 2019, která byla 8,84 Kč/l. Jedná se o nejnižší cenu od krizového roku 2016. Dlouhodobě neudržitelný pak je fakt, že je tato úroveň nižší než nákladová cena za rok 2019 (8,94 Kč/l). Vedle toho trvale rostou náklady kvůli rostoucím světovým cenám většiny rostlinných komodit a krmiv a náročností udržet nepřetržitě provozy v silnici pandemií koronaviru. Obdobná situace je i u sektoru hovězího masa.

U cen vepřového masa vzhledem výskytu AMP a covidové pandemie v Německu nastalo výrazné snížení ceny a posledních 8 měsíců chovatelé produkují vepřové maso hluboce pod výrobními náklady. Chovatelé drůbeže trápí dovozy těchto komodit za nízké až podnákladové ceny z okolních států a výrazné navýšení ceny krmných směsí. Propad cen a stagnaci odbytu zaznamenal také sektor ovoce. Ceny kořenové zeleniny se zvyšují a na jaře bude problém sehnat tuzemskou produkci. Celý sektor zemědělství a potravinářství má zvýšené náklady na pracovní sílu a potýká se s nedostatkem zaměstnanců.

Ředitel úřadu Václav Suchan informoval o výsledcích hospodaření AK ČR v roce 2020, vypořádání veřejné sbírky CORONA a možnosti využít právní služby členskou základnou. Společně s prezidentem komory opětovně vyzval členskou základnu o poskytnutí příspěvků na propagaci.

Úřad AK ČR

**AGRÁRNÍ KOMORA
České republiky**

Společně

pro budoucnost českého zemědělství
a potravinářství

Agrární komora České republiky je největší nevládní zemědělská organizace. Zastupuje všechny – malé, střední i velké zemědělce, soukromníky i společnosti. Její členové obhospodařují téměř 1,7 milionů hektarů orné půdy, což je zhruba 70 % zemědělské plochy. Významně tak přispívá k podobě českého venkova a krajiny.

Naleznete u nás zájmové svazy chovatelů a pěstitelů, ale i potravináře, lesníky či rybáře. Řešíme každodenní problémy i dlouhodobá témata. Členům pomáháme prosadit jejich práva k podnikání.

Bojujeme za férové prostředí a silnější pozici českých zemědělců na jednotném evropském trhu. Usilujeme o srovnatelné podmínky s kolegy z okolních zemí. Podílíme se na tvorbě agrární politiky.

Celostátní struktura

56	2	12
okresních	regionální	krajských
komor	komor	komor

Vybojovali jsme silný zemědělský rozpočet, zelenou naftu, podporu náročných odvětví rostlinné a živočišné výroby. Řešíme péči o krajinu, vodu a lesy, ekologii, myslivost, ochranu zvířat, rybářství a potravinářství či vzdělávání.

Chcete se stát členem?

www.akcr.cz/krajske-ak | www.akcr.cz/chcisestatclenem

Český modrý mák je v rytířském stavu

V únoru bylo v Úředním věstníku EU zapsáno označení Český modrý mák jako chráněné zeměpisné označení (CHZO/PGI). Spolek Český modrý mák pracoval na žádosti o uznání více než 7 let. První počín podal spolek, tehdy ještě sdružení Český mák, 24. července 2014.

Upravenou žádost se změnou zeměpisného označení na „Český modrý mák“ spolek podal před pěti a půl lety. V průběhu tohoto dlouhého období bylo nutné Evropské komisi opakovaně prokazovat, že se skutečně nejedná o farmaceutickou surovinu, ale v Česku o běžně konzumovanou potravinu. Na podání žádosti i doplňujících stanovisek spolupracovalo mnoho odborníků z různých institucí, zejména z Potravinářské komory ČR, Agrární komory ČR a Ministerstva zemědělství. Ústav průmyslového vlastnictví naše stanoviska obhajoval před Evropskou komisí. Děkujeme mnohokrát všem za vynaloženou práci, vytrvalost a péči o tento náš zlatý ma-

kový poklad. Všichni jsme tuto práci dělali s radostí a nezištně, a to pro veřejnost a pro naši zem. Té to pomůže nejvíce, zejména při exportu této naší tradiční komodity. Čeká nás v této souvislosti ještě mnoho práce, abychom nový „makový titul“ pořádně zpropagovali a uvedli do života.

Co je Chráněné zeměpisné označení?

Chráněné zeměpisné označení (CHZO), resp. v angličtině „PGI“ (Protected Geographical Indication), je název, který identifikuje produkt pocházející z určitého místa, regionu nebo země a jehož danou jakost lze přičíst především tomuto zeměpisnému původu.

Česká republika má doposud zapsané tyto produkty: Olomoucké tvarůžky, Jihočeská zlatá Niva, Jihočeská Niva, Černá Hora, Březnický ležák, Brněnské pivo/Starobrněnské

pivo, Mariánskolázeňské oplatky, Znojemské pivo, České pivo, Hořické trubičky, Pardubický perník, Třeboňský kapr, Lomnické suchary, Karlovarský suchar, Štramberké uši, Budějovické pivo, Budějovický měšťanský var, Českobudějovické pivo, Valašský frgál, Karlovarské trojhránky, Karlovarské oplatky a Chelčicko-Lhenické ovoce.

CHZO Český modrý mák

Hlavním smyslem je rozlišit od sebe dva typy komodit, i když mají stejné jméno. Mák, který se pěstuje zejména v západní Evropě, je mák technický. Cíleně se využívá pro farmaceutické účely a semeno se nesmí použít jako potravina. Naproti tomu Český modrý mák, specifikovaný českou cechovní normou, je zcela jiných kvalit. Je to ze své podstaty potravina, která má své místo nejen v ČR a na Slovensku, ale také v Bavorsku, Rakousku, Maďarsku a dalších státech, které spojuje slovanská historie. Název Český modrý mák tak nyní nebude možné v rámci EU použít, pokud skutečně nebude původem z ČR. Evropská unie tak uznala jeho skutečnou kvalitu a prokazatelný zeměpisný původ.

Na rozdíl od jiných produktů s označením CHZO je pro mák výjimečné, že se vztahuje na veškerý modrosemenný mák vyprodukovaný v ČR, který splňuje normy na potravinářské využití. Firmy v ČR tak nebudou muset pocházet z určitého regionu, jako je tomu například u Olomouckých tvarůžků nebo Třeboňského kapra. „Český modrý mák má mnoho unikátních charakteristik, kterými se odlišuje od máků farmaceutických. Senzorické vlastnosti jako jeho vzhled, chuť a vůně jsou navíc tak specifické, že je již nyní mák ceněným exportním artiklem. Proto je dobré, že nově získal CHZO a byl tak z pohledu zahraničních obchodních partnerů postaven na stejnou roveň jako třeba italské sýry nebo francouzská vína, což s sebou přináší nejen zvýšenou ochranu před případným pančováním a falšováním, ale také zvyšuje jeho atraktivitu pro koncového spotřebitele“, doplnil k přínosu značení prezident Agrární komory Ing. Jan Doležal.

Český modrý mák je nyní uznanou evropskou potravinou. V evropském obchodě mák z Česka již nepřehlédneme. K tomu dopomáhá jak česká cechovní norma, tak chráněné zeměpisné označení.

Český modrý mák z.s.

ZEMĚDĚLSKÉ POJIŠTĚNÍ
POJIŠTĚNÍ HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT

**Známe i jednodušší způsob,
jak chránit vaše chovy**

Pojištění zvířat s nejširší pojistnou ochranou na trhu

- pojištění všech druhů hospodářských zvířat a koní
- kvalitní a rychlá likvidace škod

241 114 114
www.generaliceska.cz

GENERALI
ČESKÁ POJIŠŤOVNA

Partner Agrární komory ČR a Zemědělského svazu ČR

Ptačí chřipka v ČR je závažný problém, situaci ale zvládneme

Agrární komora České republiky společně s Českomoravskou drůbežářskou unií pečlivě sleduje aktuální situaci vyvolanou výskytem ptačí chřipky na území České republiky, lokalizovanou v oblasti jižních Čech. Nových ohnisek stále přibývá jak u volně žijících ptáků, tak i v drobnochovech.

Výskyt vysoce patogenního kmene aviární infekce H5N8 byl na našem území zaznamenán po necelém roce a vzhledem k celkové situaci v Evropě a především zvýšenému výskytu nákazy v okolních zemích jej šlo předpokládat. Od podzimu je z řady hlášených případů výskytu aviární infekce v Evropě zřejmě období zvýšené cirkulace viru na území Evropy a tím i zvýšené riziko zavlečení nákazy do chovů drůbeže. Nákazovou situaci pravidelně monitorujeme a SVS nás informuje o výskytu ohnisek v okolních státech. Jen od začátku roku je hlášeno 170 případů výskytu HPAI v chovech drůbeže, zejména krůt, 78 ohnisek u volně žijících ptáků a 2 ohniska

u ptáků žijících v zajetí, jedno ohnisko na soušním Slovensku. Z tohoto důvodu jsme v úzkém a bezprostředním kontaktu s Ministerstvem zemědělství, Státní veterinární správou a se všemi významnými producenty drůbežího masa a vajec v České republice tak, aby došlo k maximální prevenci, eliminaci rizik a tedy případných ekonomických škod.

Komerční chovy, u nichž by zavlečení nákazy představovalo zvláště závažný problém, dlouhodobě a standardně dodržují vysoké zásady biologické bezpečnosti eliminující do velké míry zavlečení viru. Větší riziko z pohledu zajištění biologické bezpečnosti představují tzv. drobnochovy či poslední dobou preferované chovy drůbeže s venkovními výběhy, a to z důvodu možnosti kontaktu drůbeže s volně žijícími ptáky, kteří nákazu přenášejí. Proto apelujeme na všechny chovatele drůbeže k dodržování zvýšené pozornosti a dodržování zásad biologické bezpečnosti a preventivních opatření v chovech drůbeže, které jsou zahrnuty v aktuálně zveřejněných Mimořádných veterinárních opatřeních SVS ČR. Zásadní je z tohoto pohledu zamezit přístupu volně žijících ptáků ke krmení a napájení vodě, zajistit podávání vody a krmiva

uvnitř zařízení, hal nebo pod přístřešky bez rizika primární či druhotné kontaminace. Státní veterinární správa neustále informuje chovatele drůbeže a celou veřejnost o aktuální nákazové situaci a její přístup hodnotíme jako vysoce profesionální.

Směřem ke spotřebitelům považujeme za zcela zásadní přenést sdělení, že české drůbeží maso a vejce uváděné na trh jsou pro spotřebitele trvale naprosto bezpečné a z pohledu konzumace nezávadné. Většina drůbeže v komerčních hospodářstvích je v současnosti chována v halových systémech, které jsou zabezpečeny před vniknutím volně žijících zvířat a pod důslednou průběžnou kontrolou. Pokud tedy chtějí mít spotřebitelé jistotu bezpečného produktu, měli by se při nákupu i nadále orientovat na tuzemské drůbeží maso a vejce. V současné době se na území České republiky chová více než 24 milionů kusů drůbeže všech druhů a kategorií a soběstačnost v drůbežím masu se pohybuje zhruba na úrovni 65 % a u vajec na úrovni okolo 80 %. Ani za této situace nepředpokládáme u těchto komodit propady produkce.

Ing. Gabriela Dlouhá, Ph.D.
tajemnice AK ČR

Z komoditní rady pro mák

V pondělí 25. ledna se za účasti hostů z Ministerstva zemědělství uskutečnilo online jednání Komoditní rady pro mák při Agrární komoře České republiky. Jednání vedl předseda a člen představenstva AK ČR Ing. Jaroslav Mikoláš. Úvodem jednání Ing. Václav Lohr seznámil přítomné s výsledky loňské sklizně, dosaženou kvalitou máku a problémem spočívajícím se stále se snižujícími výkupními cenami této komodity.

Produkce makového semene je za rok 2020 odhadována podle údajů Českého statistického úřadu v celkovém objemu na 29,3 tis. tun, ale některé odhady z praxe jsou podstatně nižší, a to v poklesu až na úroveň loňské sklizně (24 tis. tun). Podle názoru zástupců rady se odhad ČSÚ příliš nemýlí, o čemž svědčí cenový vývoj v poslední době. Po sklizni v roce 2020

cena od listopadu 2020 klesla z cca 53 Kč/kg na přibližně 40 Kč/kg v období těsně před Vánoci. V lednu pak došlo k dalšímu cenovému poklesu a v současnosti je cenová úroveň kolem 37 Kč/kg, přičemž někteří kupující nabízejí i nižší ceny. Tento cenový propad je dán navýšením nabídky v listopadu a prosinci a zároveň odráží obvyklý pokles poptávky v zá-

věru roku. V září až říjnu byl na trhu chvilkový nedostatek máku, což bylo způsobeno jednak posunem sklizně o dva až tři týdny, zároveň nutností dosoušet surovinu před čištěním a jako obvykle i vytížeností čističek, které dávaly přednost obilninám a travám. Další možný cenový vývoj se bude odvíjet zřejmě až zase od Velikonoc, kdy obvykle poptávka po

máku stoupá, což by mohlo ovlivnit ceny. Co se týče exportu máku, bylo podle oficiálních údajů ČSÚ za období od září do listopadu prozatím vyvezeno přes 8 100 tun máku aktuální sklizně. Celkové vývozy do konce prosince, včetně vývozu nezahrnutých ve statistikách, mohly činit přes 11 tis. tun, což by se rovnalo vyššímu průměru posledních deseti let.

Kvalita máku ze sklizně 2020 je z organoleptického hlediska standardní. Hrozbou zůstává kadmium, protože mák je plodina náchylná na jeho absorpci a z tohoto hlediska je rizikový. V ČR dosud platí limit 0,8 mg/kg a Evropská unie jedná o zavedení limitu 1,0 mg/kg.

Zároveň však podle zástupců Ministerstva zemědělství je v Bruselu předložen návrh zpracovatelského průmyslu ve výši 1,2 mg/kg, který ale není dosud schválen. Další nebezpečí pro konzumní mák spočívá v obsahu reziduí pesticidů (MRL – maximum residua level) při nesprávném ošetření máku pesticidy, zde však primárně záleží na přístupu pěstitelů a dodržování zásad a principů správné aplikace.

Zástupci komoditní rady oceňují dosavadní propagaci potravinářského máku, která probíhá společně v rámci aktivit AK ČR a již připravují další možnosti propagace Českého modrého máku v roce 2021 zaměřené především na české spotřebitele s vyzdvížením

přínosů máku v lidské stravě. Během jednání se opět diskutovalo o získání Chráněného zeměpisného značení, o které již dlouhých pět let zástupci svazu usilují. Podle informací ředitelky spolku Stanislavy Koprdivé se snad již zdárně blížíme k finálnímu verdiktu Evropské komise. Již totiž skončila avizovaná připomínková tříměsíční lhůta pro členské státy, které mohly podat podněty k šetření. Zástupcům rady však není známo, že by nějaká přípomínka v této věci přišla. Součástí jednání byla také diskuse o vyjednávání možných výjimek u povolených přípravků na ochranu rostlin a moření osiva.

Úřad AK ČR

Komoditní rada pro mléko

Ve čtvrtek 28. ledna 2021 se uskutečnilo další letošní jednání Komoditní rady pro mléko a hovězí maso. Vedle stálých členů byli přizváni také Jan Doležal, prezident Agrární komory ČR, Jindřich Fialka, náměstek ministra zemědělství pro řízení sekce zemědělství a potravinářství, Pavel Sekáč, náměstek pro řízení Sekce pro fondy EU, vědu, výzkum a vzdělávání a Štěpán Kala, ředitel Ústavu zemědělské ekonomiky a informací. Za Státní zemědělský a intervenční fond vystoupil Vítězslav Vopava, ředitel Sekce přímých plateb, environmentálních podpor PRV a SOT, a další hosté.

Producenti mléka se shodují, že cena mléka je díky navýšení obsahových složek oproti jarním a letním měsícům již mírně optimističtější, ale je stále pod výrobními náklady. Velkým problémem je trvalý tlak obchodních řetězců na ceny mléka a mléčných výrobků z důvodu dovozu za dumpingové ceny. Ceny mléka a například másla v akčních nabídkách maloobchodu naprosto devalvují jejich reálnou výrobní hodnotu a samotný zákazník pak nemá představu o vlastních realizačních cenách. V sousedním Německu farmáři demonstrují před obchodními řetězci a tlačí na vyšší výkupní ceny mléka a dalších komodit. Trvale se také zvyšující ceny vstupů zapříčiněné navýšením cen krmiva a pracovních sil způsobené přetrvávající pandemií covidu-19. Krize první poloviny roku 2020 se však zdá být již zažehnána, ale ovlivnění provozů covidovou krizí setrvává. Zavření sektoru HORECA je taktéž stále přetrvávající problém, který snižuje odbyty. V posledním období alespoň ožívá arabský trh. Diskuze stále probíhá na téma sledování a vykazování cen mléka.

Ministerstvo zemědělství provádí dvě šetření cen syrového mléka, a to jednu cenu z šetření výkazu o užití mléka – tento výkaz je nezbytný z důvodu sledování celkové bilance mléka, jeho zpracování, velikosti zásob a také z důvodu vykazování ceny průmyslových výrobců. Další šetření bylo zavedeno s ohledem na požadavky samotných zemědělců a je v něm

zohledněna cena realizovaná na zahraničních trzích, a to z důvodu, že 25 % syrového mléka se vyveze ke zpracování do zahraničních mlékáren. V nápočtovém ukazateli se eviduje i cena včetně doplatků mlékáren. Toto šetření má být v souvislosti s připravovanou novelou evropské legislativy ukončeno. Proto bylo připraveno sledování cen ze strany SZIF, který uplatňuje v novém šetření doposud vstřícný přístup. Hlášení podalo všech 68 registrovaných prvních kupujících, ale bohužel s velkými chybami, například pozdní podání hlášení, nejasnost ve fakturované částce, nepřesnosti v textovém souboru zasílaných dat atd. Aktuálně probíhá roční hlášení prodeje mléka a mléčných výrobků konečnému spotřebiteli, kde data zatím dodalo 382 ze 453 evidovaných subjektů. Termín podání byl do konce měsíce ledna 2021.

Chovatelé v odvětví výkrmu skotu začínají s cenami hovězího masa obdobnou situací jako chovatelé dojníc. Zásadním problémem aktuálně je vývoz skotu a s tím úzce související dovoz hovězího masa z okolních států za predátorské ceny. Na nedávném online jednání se zástupci svazů, Agrární komory ČR, Ministerstva zemědělství a Státní veterinární správy ČR shodli na zintenzivnění propagace hovězího masa prostřednictvím stávajících možností podpory. Jde například o projekty nevládních neziskových organizací nebo budování nového dotačního programu režimu jakosti Q CZ hovězího masa či o podpory na

mezinárodních výstavách. Chovatelé masného skotu také stále vyčítají na rozhodnutí Evropské komise k notifikaci nového dotačního titulu. Zástupci ÚZEI měli pro přítomné členy rady připravenou prezentaci na téma „Chování obchodních řetězců“.

Chovatelé skotu a zástupci mlékáren se shodují na konstatování, že celé odvětví se potýká s průběžně se zvyšujícími náklady vstupů, které výkupní ceny zemědělských výrobců nezohledňují. Dlouhodobě by byla vítána pomoc ve formě nedanění národních podpor. Ze střednědobého hlediska uvítají chovatelé investiční podpory v rámci PRV zaměřené podle hledisek strategických plánů SZP a jejich implementace do našich podmínek. Jako požadavek na krátkodobou pomoc komoditní rada opětovně vznáší vládou schválené odpuštění sociálního pojištění, ale v rozšíření alespoň na prvních 50 zaměstnanců, dále částečné náhrady za zvýšené náklady na nákup ochranných pomůcek v době pandemie covidu-19 a upřednostnění vakcinace proti covidu-19 pro zaměstnance zemědělských a potravinářských podniků jako strategických odvětví. Přítomní producenti mléka a hovězího masa závěrem poděkovali zástupcům MZe a vedení AK ČR za předchozí vyjednávání o výši rozpočtu pro zemědělství a hostům za účast a jejich příspěvky.

Úřad AK ČR

System včasného varování před abiotickými a biotickými riziky = www.agrorisk.cz

Počasí patří k rozhodujícím faktorům určujícím ráz ročníku a jeho produkční i ekonomickou úspěšnost. Nejde jen o jeho přímý dopad, kdy především extrémy jsou schopny často za pár desítek minut znehodnotit mnohaměsíční úsilí zemědělského podniku, ale i o vhodné meteorologické podmínky pro vývoj chorob a škůdců. Souhrnně mluvíme o zemědělských rizicích abiotických (neživých) a biotických (živých).

Společně s tím, jak se vyvíjí digitální svět spojený s prakticky okamžitým zpracováním obrovského množství dat, vznikají systémy zaměřené na monitoring či krátkodobou předpověď nejen stavu počasí, ale právě jeho dopadů na krajinu, jejíž zásadní součástí jsou

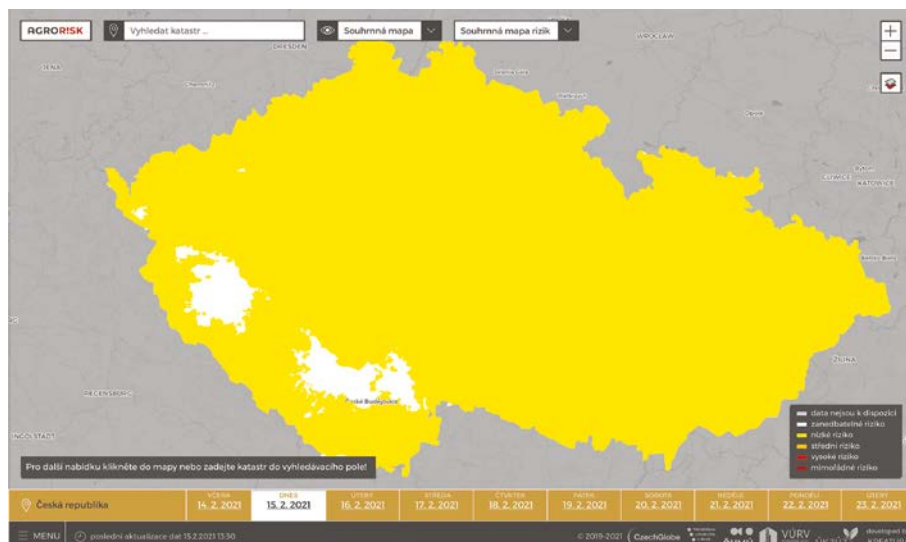
i agrosystémy a polní plodiny. Tyto systémy mají za cíl poskytnout zemědělským hospodářům informace včasné výstrahy o přicházejících rizicích. Ne na všechny, ale na řadu z nich je díky zmíněným informačním nástrojům možné zareagovat a aplikací preventivních

opatření předejít dopadům, které jsou spojeny s ekonomickými škodami, ale i ekologickými problémy. Jeden z nejdetailnějších systémů, a to jak časově, tak i prostorově, bude pro Českou republiku představen již v řádu týdnů na internetové adrese www.agrorisk.cz.

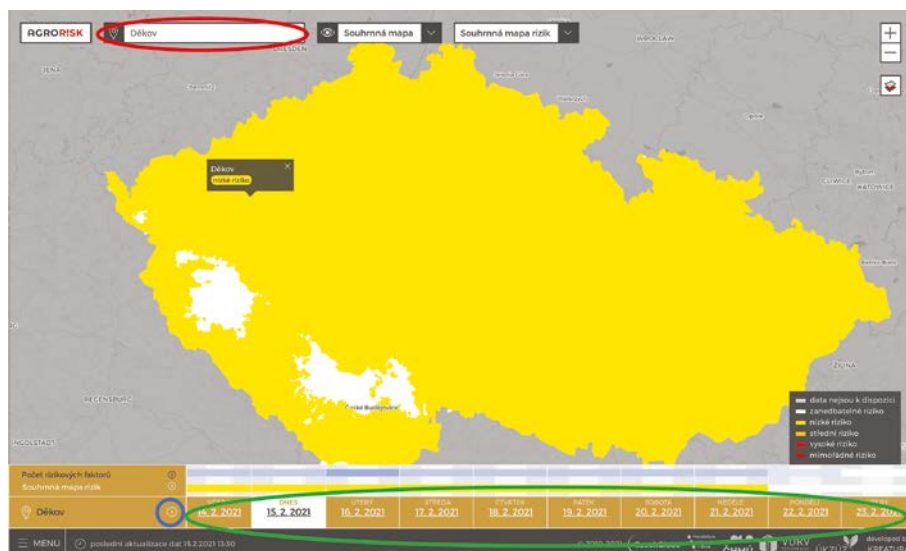
Hlavním cílem portálu je informovat nejen o aktuálním výskytu rizik, ale především o jejich očekávaném vývoji založeném na regionální předpovědi počasí. I proto je jedním z partnerů projektu Český hydrometeorologický ústav, který poskytuje aktuální data z celé své sítě a jeho klimatologové do systému AGRORISK zajišťují implementaci předpovědi počasí. Využíváme předpovědní model IFS (Integrated Forecast System) z Evropského centra pro střednědobou předpověď počasí, který patří z pohledu přesnosti mezi nejúspěšnější. Mimochodem 24hodinová předpověď dosahuje až 97% spolehlivosti, ta se s časem snižuje, ale ještě na třetí den se pohybuje kolem 90 % s výjimkou srážek, které mají úspěšnost předpovědi mírně nižší. Dalšími partnery projektu jsou Mendelova univerzita v Brně, Výzkumný ústav rostlinné výroby, Ústřední a kontrolní zkušební ústav zemědělský. Celý projekt je veden Ústavem výzkumu globální změny AV ČR, který zajišťuje i technickou infrastrukturu. Systém AGRORISK pokrývá celé území našeho státu, prostorové rozlišení je na úrovni katastru, časový krok je jeden den a předpověď je poskytována na devět dní dopředu. Jinými slovy jsou vyhodnoceny aktuální podmínky pro výskyt rizika a propojeny s devítidenní předpovědí počasí. Systém je denně aktualizován, tak aby se v prognóze rizik promítly vždy čerstvé předpovědi počasí.

A jak systém funguje? Základem jsou 4 kroky:

1. Při zadání www.agrorisk.cz = uvidím souhrnnou mapu, která mne upozorní na to, zda se vůbec v mé lokalitě vyskytuje systémem sledované riziko. Mohu přepnout i na druhý typ souhrnné mapy, kde se objeví jejich konkrétní počet. Obě mapy mají pětibarevný semafor, kde bílá znamená nulové podmínky pro výskyt rizika a rudá znamená, že podmínky pro „nějaký problém“ jsou mimořádně vhodné (obr. 1).
2. Zadáám katastr, který mne zajímá. Buď ho napíši do vyhledávacího pole, či se můžu pokusit ho trefit myší na mapě ČR. První me-

Obr. 1: Hlavní stránka systému včasného varování před abiotickými a biotickými vlivy – www.agrorisk.cz

Obr. 2: Zadáním katastru (např. Děkov v okrese Rakovník = červená elipsa) se objeví stav a předpověď (zelená elipsa) rizikových faktorů. Detaily jsou pro katastr skryty pod symbolem (i) (modrá elipsa) a znázorněny na obr. 3.

- toda je rozhodně přesnější (obr. 2). Současně se ve spodní části obrazovky objeví semaforově vyznačená rizika v daném katastru pro aktuální den + 8 následujících dnů. Zde se rovněž anonymní pojem „nějaký problém“ mění na konkrétně popsané riziko. Stačí kliknout u vybraného katastru na symbol (i).
- Objeví se název rizika a historie rizik daného katastru (obr. 3).
 - Zajímá-li mne konkrétní plodina, mohu si ji zvolit již na počátku a omezím výběr rizik jen na plodinově specifická (obr. 4).

Portál nabízí i detailní popis sledovaných rizik, a pokud je to relevantní, tak i návrh na jejich alespoň částečnou eliminaci (např. u vymrzání plošná obrana skutečně neexistuje). Velkým informačním bonusem je propojení s Rostlinolékařským portálem ohledně popisu biotických faktorů (škůdců) a jejich skutečných výskytů až na úroveň výskytů škodlivých. V žádném případě AGRORISK nelze brát jako jediný a stoprocentní zdroj informací, ale pouze jako podpůrný systém upozorňující na vhodné podmínky výskytu sledovaného rizika. Jde o včasnou výstrahu jako předpoklad efektivity případných agrotechnických či rostlinolékařských zásahů. Že konečné rozhodnutí směrem k výnosu ohrožujícím rizikům musí udělat agronom, je zřejmé!

Závěr

Portál AGRORISK je vystavěn jako portál živý, a to ze dvou pohledů. Naši uživatelé se do něj mohou zapojit, dát nám zpětnou vazbu formou vyplňování dotazníku a pomoci tak doplnit, ověřit, a hlavně zpřesnit námi nabízené informace. Druhá rovina kontinuálního vývoje portálu je dána jeho rozšiřováním. V současnosti je monitorováno deset abiotických a asi dvojnásobek biotických rizik. Jejich výčet a popis je součástí menu na stránkách portálu. Právě na základě zpětné vazby budeme jejich portfolio postupně rozšiřovat. Nutnou podmínkou pro zařazení dalších je však jejich silná závislost na počasí a možnost sestavení algoritmu, resp. modelu pro jejich výskyt.

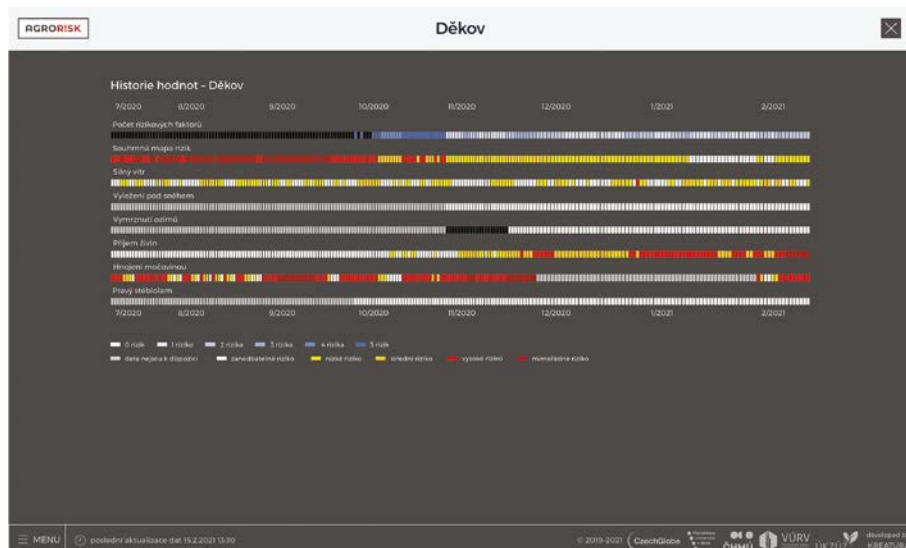
Poděkování

Příspěvek i portál AGRORISK byl zpracován s podporou projektu MZe NAZV č. QK1910338 s názvem „Agrometeorologický systém včasné výstrahy biotických a abiotických rizik“ a projektu SustES – Adaptační strategie pro udržitelnost ekosystémových služeb a potravinové bezpečnosti v nepříznivých přírodních podmínkách“ (CZ.02.1.01/0.0/0.0/16_019/0000797). Především za analýzu abiotických stresů patří poděkování Akademii věd ČR, konkrétně programu Strategie AV21 s názvem „Potraviny pro budoucnost“. Spoluautoři článku jsou členové týmu AGRO-RISK, kteří jsou uvedeni na jeho portálu.

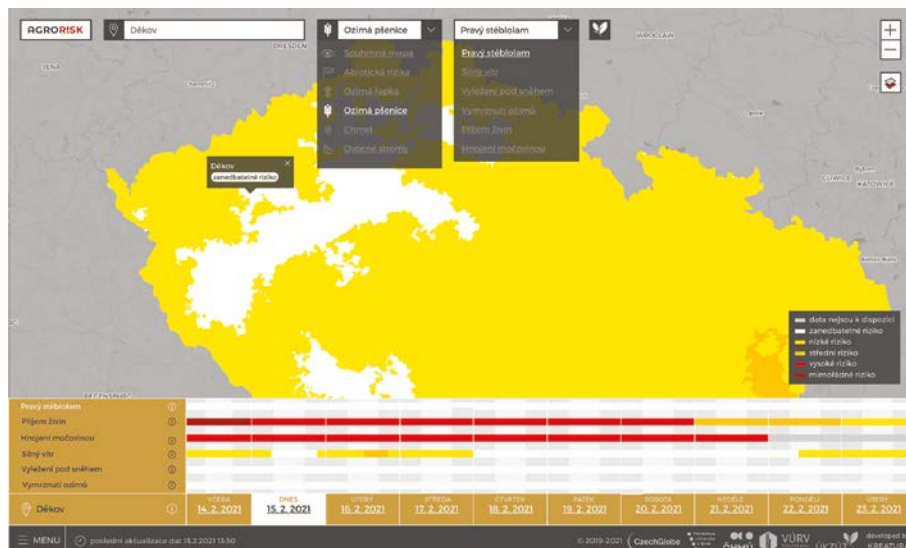
Zdeněk Žalud^{1,2}, Petr Hlavinka^{1,2},
Miroslav Trnka^{1,2}

¹Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v.v.i.

²Mendelova univerzita v Brně

Obr. 3: Detaily sledovaných rizik v katastru Děkov, včetně jejich dlouhodobé historie. Červená a rudá barva semaforu naznačuje vhodné a mimořádně vhodné podmínky rizika, bílá a žlutá barva indikuje velmi mírné podmínky jeho výskytu.

Obr. 4: Výběr plodinově specifických rizik pro katastr Děkov. V tomto případě byla v rolovacím menu zvolena ozimá pšenice.

Genetické zdroje rostlin a informace

Žijeme v informační době, o čem nejsou informace, jakoby ani neexistovalo. Stejně to platí i pro genetické zdroje zemědělských plodin uchovávané v genových bankách. Sama existence genetického zdroje v podobě semen či celé rostliny je důležitá, ale bez existence informací o tom, co je uchováváno, by šlo jenom o položku bez dalšího zájmu a využití.

Informace se skládají jednak ze základních pasportních dat, kdy každá položka musí mít svůj tzv. „pas“ se jménem, taxonomickým zařazením, zemí původu atd. Další součástí informace o genetickém zdroji jsou data získaná popisem genetického zdroje, to znamená morfologická či agronomická data i data o kvalitě a rezistencích. Každá genová banka uchovává všechny tyto informace o genetických zdrojích v databázovém systému.

V osmdesátých letech minulého století došlo k velkému rozvoji molekulární biologie a genetiky. To s sebou neslo vývoj nových metod a možností, jak odpovědět na mnohé otázky i v návazných oborech, jako je třeba zemědělství. Nové metody se týkaly zejména detekce polymorfismu, tedy rozdílů v sekvenci informační molekuly DNA mezi vzorky či individui. Umožnily tak analýzu genetické diverzity, konstrukci map genomu vybraných druhů zemědělských plodin a pochopení rozdílů mezi odrůdami. Genetické mapy vedly k sestavení DNA knihoven a ty se staly základem pro nalezení individuálních genů hospodářsky významných znaků u mnoha plodin. Následně sekvence a bioinformační analýzy nalezených genů a dalších oblastí genomu se staly základem pro vývoj molekulárních markerů, které se v oblasti zemědělství využívají zejména pro charakterizaci odrůd, identifikaci důležitých znaků a ve šlechtění nových odrůd

(MAS – Marker Assisted Selection). Všechna získaná data jsou většinou publikována či využívána šlechtiteli, ale chyběla jejich trvalá provázanost s daným genotypem a uložení do příslušných databází.

Koordináční pracoviště Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin a agrobiodiverzity Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i. přijalo a adaptovalo open source databázový systém GRIN-Global, který provozuje pod názvem GRIN Czech na adrese <https://grinczech.vurv.cz/gringlobal/search.aspx?> (obrázek 1). V tomto systému jsou uchovávána pasportní data, agronomická data i data o kvalitě genetických zdrojů, která byla získána v rámci řešení Národního programu či v rámci řešení výzkumných projektů. Za kvalitu dat jednotlivých genetických zdrojů je odpovědný kurátor daných plodin, fungování databáze jako celku má na starosti Ing. Ludmila Papoušková, Ph.D. z Výzkumného ústavu rostlinné výroby. Databázový systém GRIN-Global byl vytvořen tak, aby vyhověl všem požadavkům genových bank na práci s genetickými zdroji. Jedním ze současných požadavků genových bank je možnost vkládání genetických dat a jejich následná interpretace pro uživatele.

Cílem naší práce bylo shromáždit dostupná data a upravit databázi GRIN Czech tak, aby

bylo možno tato data do databáze nejen vkládat, ale i dál s nimi pracovat. Tento úkol byl řešen v rámci Národního programu financovaným Ministerstvem zemědělství.

Vložená genetická data byla rozdělena na dvě skupiny:

- 1) Molekulární data – to jsou data o alelách jednotlivých genů důležitých znaků identifikovaná na úrovni DNA nebo na úrovni proteinu. Jsou to například alely genů pro zásobní bílkoviny zejména u pšenice ovlivňující pekařskou kvalitu, DNA markery sládownické kvality u ječmene, DNA markery rezistence k některým chorobám apod. Pro tato data byly vytvořeny tzv. deskriptory pro jednotlivé plodiny a byly nastaveny možnosti jejich vyhledávání.
- 2) Data o diverzitě – sem patří data, která nelze přiřadit některému konkrétnímu znaku, mají smysl jako soubor a používají se pro identifikaci odrůd a různé studie o biodiverzitě. Dostupná data byla vložena do stávajících tabulek databáze. Problém byl, co s takovými daty, jak je využívat. Většinu uživatelů nezajímá, jakou alelu má odrůda Hana u mikrosatelitu Xgwm 566... Proto jsme vytvořili možnost grafického výstupu ve formě dendrogramu. Uživatel si vybere několik odrůd, u nichž jsou data o diverzitě dostupná, a zadá si vytvoření dendrogramu, viz obrázek 2.

Obrázek 1 – Úvodní webová stránka databáze GRIN Czech

[Login](#) for returning member. Don't have an online profile? [Register Now](#)

No items in cart

GRIN Czech Release 1.10.3

[About NP PGR](#) | [Contact Us](#)
[Accessions](#) ▶ [Descriptors](#) ▶ [Taxonomy](#) ▶ [View Cart](#) ▶ [Reports](#) ▶ [My Profile](#) ▶ [About GRIN-Global](#) ▶ [Help](#) ▶

[Home](#) > [Accessions](#) > General

Query Criteria:

Search String: Hana Viginta Zidlochovicka osinatka Slapska vouska Blava Moisson Baletka Sklienka

Accessions are: With genomic data

Search For:

Retrieve:

 Accessions: ☐ Include unavailable ☐ Include historic ☐ With images ☒ With genomic data

Advanced Search Criteria
Return up to accessions
☒ Alternative Search method using a list of accession identifiers

Actions...

Add selected to order

Remove selected from results

Dendrogram from selected

Options:

Show items

<<

1 - 7

>>

of 7

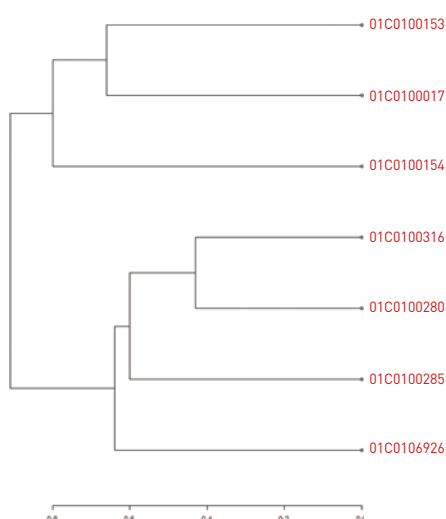
>>>

Export...

Remove selected from results		Plant Name	Taxonomy	Origin	Material	Maintained By	Availability
Dendrogram from selected							
☒	01C0100017	Zidochovicka osinatka	Triticum aestivum subsp. aestivum	Czechoslovakia	Seed	CZE122	Add to Cart
☒	01C0100153	Sklienka	Triticum aestivum subsp. aestivum	Czechoslovakia	Seed	CZE122	Add to Cart
☒	01C0100154	Slapska vouska	Triticum aestivum subsp. aestivum	Czechoslovakia	Seed	CZE122	Add to Cart
☒	01C0100280	Viginta	Triticum aestivum subsp. aestivum	Czechoslovakia	Seed	CZE122	Add to Cart
☒	01C0100285	Hana	Triticum aestivum subsp. aestivum	Czechoslovakia	Seed	CZE122	Add to Cart
☒	01C0100318	Blava	Triticum aestivum subsp. aestivum	Slovakia	Seed	CZE122	Add to Cart
☒	01C0106926	Baletka	Triticum aestivum subsp. aestivum	Czech Republic	Seed	CZE122	Add to Cart
Show All items << < 1 - 7 of 7 > >>							

Show items << 1 - 7 of 7 >>>

Obrázek 2 – Výběr „akce“ vytvoření dendrogramu v databázi GRIN Czech

Obrázek 3 – Dendrogram sestavený programem fungujícím v databázi GRIN Czech – příklad pro 7 odrůd pšenice (*Triticum aestivum*)

Program vyhledá příslušná data, vypočte genetické vzdálenosti mezi každými dvěma položkami a sestaví dendrogram. Obrázek 3 je příkladem pro 7 odrůd pšenice. Každému

genetickému zdroji je přidělen kód ECN, který je v databázi pro každou položku unikátní. Z obrázku je patrné, že se jedná o 2 skupiny odrůd, první zahrnuje 3 odrůdy a druhá 4 odrůdy pšenice. Odrůdy s ECN 01C0100318 a 01C0100270 jsou si geneticky nejpodobnější. Dendrogram je možno takto vytvořit až pro 50 položek, pro větší počet položek je už příliš nepřehledný. Tento výstup je určen zejména pro šlechtitele a další uživatele, pro které je informace o genetické příbuznosti jimi vybraných odrůd důležitá. Podrobný postup hledání je také zpracován ve formě videa na webové adrese www.youtube.com/watch?v=eAPea-IEe1o.

V současné době spolupracujeme s kurátory jednotlivých kolekcí plodin na vkládání dalších dostupných dat. A protože vývoj jde neustále dopředu, hledáme možnosti vkládání dat ze sekvenování nové generace, která ještě lépe popíší danou položku genetického zdroje z hlediska důležitých hospodářských znaků. Nový projekt EU H2020 AGENT, kterého je Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i. řešitelem, nám umožní tato data získat a dále s nimi pracovat. Uživatelé databáze GRIN Czech se tedy mohou těšit na další možnosti

a data zhodnocující uchovávané genetické zdroje zemědělských plodin České republiky.

Leona Leišová-Svobodová
Ludmila Papoušková

Poděkování

Autoři děkují za finanční podporu MZE č. 51834/2017-MZE-17253/6.4.2 s názvem „Národní program konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů významných pro výživu a zemědělství“ a institucionální podpora R00418.

Kontaktní adresa:

RNDr. Leona Svobodová, Ph.D.
Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.
Drnovská 507, 161 06 Praha 6 – Ruzyně
+420 702 087 672, leisova@vurv.cz

VÚRV
Výzkumný ústav
rostlinné výroby

Poznatky pro udržitelné zemědělství

Minoritní plodiny to mají těžké

Po všech stránkách. Výměra takových plodin je v České republice vesměs tak malá, že je pro výrobce přípravků na ochranu rostlin na jejich ochranu registračně nezájímavá. Je totiž stejně obtížná, zdlouhavá a finančně náročná jako u přípravků do kukuřice, řepky či obilnin. Kromě toho se ve většině případů jedná o různé druhy ovoce a zeleniny. Čili i ze strany bezpečnosti potravin je na ně kontrolami použití důrazně cíleno.

Antraknóza jahodníku, foto autor

Tím neříkám, že neprávem. Frustraci jejich pěstitelů ještě umocňuje stále větší úbytek až dosud registrovaných účinných látek přípravků. Situaci názorně ilustruje následující případ. Počátkem února, v době, kdy se rozhořel spor a diskuze o zákonu zavádějícím kvóty na české potraviny ve velkých obchodech, mne kontaktoval jeden z nemnoha českých jahodářů. Jeho hlas byl zoufalý. Zjistil, že z použití v jahodníku byl vyřazen přípravek obsahující účinnou látku azoxystrobin, jediný registrovaný proti antraknóze v této plodině. Co je platné, že proti padlí a plísni v jahodníku je povoleno několik přípravků, když proti antraknóze nyní již ani ten jeden jediný. Bohužel choroba se projevuje nevzhlednými skvrnami na plodech, čili takové jahody jsou vyřazovány již při samotném sběru a dramaticky se snižuje výnos jahodníku.

Proč je potřeba postupovat takto striktně, aniž by se počkalo do doby, kdy se objeví jiný přípravek stejně účinný proti uvedené chorobě? Nebo budeme akceptovat myšlení politiků o tom, že si jahody dovezeme, a to dokonce celoročně bez problémů z Tuniska nebo Izraele? A co na to ekologičtí aktivisté? Těm nevadí likvidace tuzemského pěstitelů s plodinou a jejími plody vypěstovanými v ČR? Nevadí jim letecký most ze vzdálených krajín s jahodami na pohled krásnými, ale bez jakékoli chuti? Jak se asi líbí krajinářským expertům

usilujícím o pestrou krajinu, když i takovými způsobem budeme minoritní plodiny z krajiny vyřazovat? Co v krajině zůstane? Má vůbec pěstitel jahodníku šanci přežít? Nebude to v krátké době likvidace nejen pěstitelů, ale i jahodníku v ČR? Jak odpovíme tisícům zákazníků, kteří se těší na samosběr jahod, protože věří kvalitě a hlavně chuti zde vypěstovaných plodů?

Možná, že je zde až mnoho otázek. Bohužel mají obecnou platnost a jahodáři v tom nejsou sami. Lidé, kteří jahodník stále ještě pěstují, mají několik společných rysů: nápad, odvahu, houževnatost a odpovědnost. Otázkou je, jak dlouho jim to vydrží. Jahodník se v ČR zatím pěstuje na výměře přibližně 800 hektarů, ale jak ještě dlouho se tato výměra ještě udrží? Samotný pěstitel jahodníku mi předvedl, jakým zoufalým způsobem hledá informace v registru přípravků na ochranu rostlin a kolik času mu to zabere. Výše uvedený přípravek proti antraknóze jahodníku jsme k našemu velkému překvapení nakonec v registru našli pod složkou „přípravky“. Úplně jinde, a sice u přípravku Amistar!

Kde je problém

Vtip je v tom, že registrace přípravku pro minoritní plodiny „patří“ ÚKZÚZ. Ten o registraci pro minoritku nemusí informovat výrobce (zveřejnění je na úřední desce ÚKZÚZ) a ten potom ani nemá povinnost toto zařadit do své

etikety. I kdyby výrobce chtěl takové rozhodnutí akceptovat a náhodně se o jeho existenci dověděl z úřední desky ÚKZÚZ, musel by zajistit přelep již expedovaného zboží, což je logisticky i časově často nemožné. Nemluvě o tom, že to stojí další finance pro výrobce naprosto obchodně bezvýznamných plodin a plochy jejich pěstování. Příklady zveřejněné na úřední desce ÚKZÚZ k datu vzniku tohoto textu Touchdown Quattro (11. 1. 2021), Exitrel (19. 1. 2021), Select Super (28. 1. 2021) to potvrzují. I proto se výrobci nepřiklání k tomu nové minoritky zařazovat na etikety a doporučují pěstitelům hledání informací v registru přípravků. To je ovšem oříšek, který žádá čas. Registr přípravků jako takový není špatným nástrojem, jen člověk musí vědět, kde informaci hledat. Spíše se zdá, že stávající verze elektronického vyhledávání vyhovuje více úředníkům než skutečným pěstitelům. Pěstitel minoritky u toho nemůže trávit spoustu času, protože řeší desítky jiných věcí. Pokud pevně věří etiketě, tam tuto informaci neuvidí, a proto z obav před kontrolou a následnou pokutou ošetření přípravkem neprovede. Pokud je přípravek jediným na trhu k danému účelu, stává se limitujícím faktorem k dalšímu pěstování plodiny, resp. jejímu ukončení.

Pěstitelům ve vyhledávání informací hlavně o minoritních plodinách by zcela jistě pomohl stručný „manuál“, jak s registrem pracovat. Měl by to být názorný návod, stejný jako mají banky pro seznámení svých klientů s internetovým bankovníctvím. Například: jak se přihlásit, jak zadat dotaz, jak vyhledávat, atd. Stručně řečeno: buď spustit osvětovou kampaň k tomu, jak správně používat registr přípravků ÚKZÚZ, nebo změnit celý systém. V tomto textu je jahodník pouhým příkladem. Podobných problémů – úměrně úbytku účinných látek budou přibývat, je v každé plodině celá řada. Je proto nutné, aby na celou problematiku minoritních plodin ještě více upozorňovaly plodinové svazy, a to buď po své vlastní linii, nebo prostřednictvím Agrární komory. Jinak se nemusíme dohadovat o procentuálních poměrech v zastoupení českých potravin v supermarketech, protože vše si dovezeme z Argentiny, Izraele nebo Afriky. To jsme vážně chtěli?

Ing. Michal Vokřál, CSc.

**Rozumíme
Vašemu podnikání.
Do posledního zrníčka.**

Garantujeme nejvýhodnější pojištění na trhu

Jsme rodinná firma, která si cení profesionality, hodnot, individuálního a vstřícného přístupu ke klientům. Posoudíme možná rizika Vaší profese a přineseme efektivní řešení pojištění ve všech potřebných oblastech. Zároveň využijeme své velikosti a pozice největšího nezávislého poradce k vyjednání těch nejlepších podmínek pro Vás.

Proč s RENOMIA AGRO

- Nejlepší ceny i podmínky
- Garance kvality
- Široký rozsah pojistného krytí
- Rychlé řešení škod
- Speciální pojistné programy

Pojišťujeme

- Zemědělská rizika
- Majetek, stroje a vozidla
- Odpovědnost, finanční škody
- Zaměstnance
- Výrobní rizika

Pojistíme Vám rizika pro každé roční období:

- Krupobití a požár
- Vichřice, povodeň i záplava
- Vyzimování, jarní mraz, tíha sněhu a námrazy

Rádi Vám poradíme s konkrétním nastavením Vašeho pojištění.

www.renomiaagro.cz

Partner Agrární komory ČR

**R RENOMIA
AGRO**

Vždy ve Vašem zájmu.

Zelná šťáva z Dobrovodského kysaného zelí bílá

Pěstitel hlávkového zelí Zemědělské družstvo Podchlumí Dobrá Voda za své finální výrobky Kysané zelí a Zelnou šťávu již získal nejedno ocenění. Jedním z nich je také značka Regionální potravina Královéhradeckého kraje 2018 pro výrobek Zelná šťáva z Dobrovodského kysaného zelí Bílá v kategorii Alkoholické a nealkoholické nápoje.

Příjem hlávkového zelí v zelárně

Plnění kvasného bazénu zelnou krouhankou

V jedné ze současných písní se zpívá „Zelí nám tělo zocelí“, takže tato zelenina byla a je opěvována zcela právem. Já bych do textu přidal ještě zelnou šťávu. Ta je přirozeným vedlejším produktem výroby kysaného zelí. Je škoda, že se na zelnou šťávu dlouhá léta zapomínalo. Její přednosti jsou nemalé. Považte, že má vysoký obsah vitamínu C a organických látek. Kromě jiného má nízký obsah kalorií a je proto dobrým nástrojem k hubnutí.

Využití v České republice

Zelí se pěstuje na výměře přibližně 1 000 hektarů. V poslední době u nás postupně klesá spotřeba zelí hlávkového ve prospěch kysaného. Kromě pozitivního účinku na zdraví má díky mléčnému kvašení příjemnou chuť, je levné a na pultech prodejen po celý rok. V moderní výživě zároveň klesá konzum tepelně upraveného zelí ve prospěch čerstvých salátů. Existuje mnoho druhů a odrůd zelí a podle období sklizně je dělíme na jarní, letní, podzimní a zimní odrůdy. Zelí je nejoblíbenější zeleninou u nás a je celoročně na trhu běžně k dostání. Konzumuje se jak v čerstvém stavu (saláty), tak i tepelně upravené (vařené nebo dušené) nebo kysané. Výroba kysaného zelí bývá obvykle zahajována už v polovině léta a podle naskladnění končí v posledních zimních měsících. V rámci Zelinářské unie Čech a Moravy dokonce existuje Sekce výrobců kysaného zelí, která je dobrovolným sdružením pěstitelů a výrobců kysaného zelí. Většina z 22 producentů kysaného zelí každoročně se svými výrobky soutěží o titul „Zelí roku“. Jedním z nich je také ZD Podchlumí Dobrá Voda, kde je vedoucím střediska zelárna Zuzana Korbelová.

Tradice pěstování hlávkového zelí

Dobrá Voda u Hořic a vlastně celé Hořicko bylo historicky tradiční zelinářskou oblastí. Nejrozšířenější zde pěstovanou zeleninou bylo hlávkové zelí. Tradici předků se snaží udržet i Zemědělské družstvo Podchlumí. Hlávkové zelí pěstuje na celkové výměře 35 ha v režimu integrované produkce, což pěstitele zavazuje k velmi omezenému používání hnojiv a pesticidů. Výměra jednotlivých honů nepřesahuje

povinných 30 hektarů. I díky tomu je vyprodukované zelí vysoké kvality, ať z hlediska zdravotního, či nutričního. Většina zelí je zpracována v místní zelárně na kysané zelí. To je následně dodáváno na trh pod obchodní značkou Dobrovodské kysané zelí – bílé nebo červené. Dobrovodské zelí bylo vyšlechtěno roku 1939 na Vyšší hospodářské škole v Hořicích dobrovodským rodákem, známým šlechtitelem zeleniny Jaroslavem Pouredem. V současné době se pěstují odrůdy Oklahoma, Liberator, Jaguar, Jubilee a Septima. Jedná se o kruhárenské odrůdy bílého zelí vhodné k průmyslovému zpracování. Průměrný výnos je v suchém období do 50 t/ha. Pro fajnšmekry, kteří si zde nakupují krouhanku k vlastnímu naložení, pěstují i odrůdu Pourvo pozdní zelí. Tato odrůda vyniká šťavnatostí. Červená odrůda Futurima, která poskytuje červenou zelnou šťávu, je pěstována přibližně na třetině celkové výměry zdejšího zelí. Zelí se pěstuje z přímého výsevu, který se provádí přesným pneumatickým secím strojem v 6 řádcích do hloubky 2 cm. Vysévá se 50–55 000 rostlin na hektar. Po té následuje jednocení, okopávka. Sklizeň letního zelí z plochy 2 ha začíná v srpnu. Hlavní sklizňová sezóna pozdního zelí začíná počátkem října a trvá 1,5–2 měsíce.

Zelná šťáva jako potravinářský produkt

Až do roku 2017, stejně jako ostatní producenti kysaného zelí, dávali zelnou šťávu lidem zadarmo. Teprve potom, co si všimli různých ovocných šťáv v řetězcích, si uvědomili, že i zelná šťáva má prodejní potenciál. V téměř roce zahájili plnění zelné šťávy do plastových PET lahví o objemu 500 ml. Plnění lahví i lepení etiket se provádí ručně.

Výroba kysaného zelí a zelné šťávy

Produkce kysaného zelí je známa již ze třicátých let 20. století. Kysané zelí se vyrábí dle klasické staročeské receptury, kdy se při naložení do čerstvé krouhanky přidává pouze sůl a kmín. Hlávky zelí se přitom musí podrobit řadě operací. Zelí je sklizeno kombajnem, poté putuje na posklizňovou linku. Zde jsou hlávky zelí nejdříve očištěny, zbaveny košťálu a nakrouhány. Následuje solení z automatu, které pomáhá uvolnění buněčné šťávy s rozpustnými látkami včetně cukru. Německá kuchyňská sůl neobsahuje jód. Nasolené a nakrouhané zelí je stejnoměrně rozvrstveno do bazénu a udusáno. Místo klasického šlapání je používáno elektrické dusadlo. Naplněný a udusáný bazén s hloubkou 4,5 metru a s kapacitou 50 tun se překryje a zatíží betonovými deskami. K dispozici pro bílé zelí je 24 bazénů. Průběh zrcadlení procesu se pečlivě sleduje. Kvasný proces trvá 6–8 týdnů podle odrůdy a teploty. Po vykvašení je kysaná lahůdka připravena k expedici.

Výtěžnost zelné šťávy

Je to zvláštní, ale rozdíly ve výtěžnosti zelné šťávy mezi odrůdami téměř neexistují. Výtěžnost je ale závislá na vlastním kvasném

Kvasný bazén uzavřený betonovou deskou

procesu. Vyšší je u pozdních odrůd zelí (Septima, Jubilee). Více vody obsahují letní odrůdy. Chuťově je zelná šťáva bílá kyselejší než zelná šťáva červená. V sezóně se denně zpracuje 50–60 tun zelí.

Kvalitativní a senzorické vlastnosti

Kromě vitamínu C obsahuje šťáva z kysaného zelí hořčinné glykosidy, vitamíny A, B1, B2, C, K, kyselinu mléčnou, vápník, fosfor, železo, sodík, draslík aj. Reguluje trávení a normalizuje střevní flóru. Tlumí růst nežádoucích bakterií. Dobře se uplatňuje při léčení žaludečních a střevních poruch. Šťáva ze zelí je výtečný prostředek k čištění těla a důležitá součást diet pro hubnutí. Největší význam pití zelné šťávy spočívá v tom, že působí preventivně proti vzniku zhoubných onemocnění trávicí soustavy, především onemocnění žaludku, tlustého střeva a jater. Při požití většího množství má projímavý účinek. Doporučené dávkování je ze začátku 100–200 ml denně před jídlem. Pokud si někdo nemůže na chuť zelné šťávy zvyknout, doporučuje se její kombinace se šťávou z mrkve nebo celeru. Doba spotřeby je 30 dní a při otevření lahve 7 dní s podmínkou uchování v chladu do deseti stupňů Celsia.

Význam účasti v soutěži Regionální potravina

Do soutěže Regionální potravina Královéhradeckého kraje přihlásil ZD Podchlumí Dobrá Voda dva výrobky. Opakovaně „Dobrovodské kysané zelí Bílé“ a nově „Zelná šťáva z Dobrovodského kysaného zelí Bílé“. Vyhrála „Zelná šťáva“. Díky ocenění se výrobek dostává více do povědomí zákazníků. Velký význam má pro výrobce prodej výrobku bez nutnosti jeho přímé účasti při prodeji. Tu vesměs zajišťuje

Zelná šťáva

OAK Jičín. Děje se tak prostřednictvím celé řady propagačních akcí, slavností, jarmarků. Društvo tam pouze dodá své zboží a může se dále věnovat provozním činnostem. Tyto akce se navíc objevují ve vysíláních regionální televize nebo rozhlasových stanic. Největší prodeje „Zelné šťávy“ se realizují v podzimních měsících. Výrobek se již dostal do prodejen regionálního velkoobchodu Fabio, ale i do regionálních řetězců Makro a Terno v Hradci Králové a k dalším regionálním prodejcům. V podnikové prodejně se v průběhu sezóny prodává kysané zelí, „Zelná šťáva“, krouhané zelí a jeho hlávky. Kysané zelí je v celoroční nabídce.

Ing. Michal Vokřál, CSc., foto autor

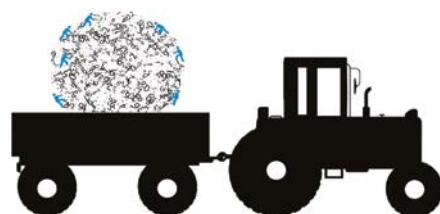
Bud'te i Vy součástí šetření FADN

Tak jako každý rok i letos Kontaktní pracoviště FADN CZ (Zemědělská účetní datová síť) chystá šetření dat zemědělských podniků. Za účetní rok 2019 se šetření účastnilo 1 359 zemědělských subjektů. Agregovaná data FADN jsou na národní úrovni intenzivně využívána zejména Ministerstvem zemědělství ČR pro hodnocení ekonomické situace zemědělských podniků a pro přípravu, resp. hodnocení společné zemědělské politiky.

Nová podoba publikace FADN

Šetření FADN, ve své podstatě unikátní, v České republice organizuje Kontaktní pracoviště FADN CZ při Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI), které je zřízeno Ministerstvem zemědělství ČR a je oprávněno získávat potřebné údaje od podnikatelských subjektů v zemědělství ČR. Legislativně je tato oblast upravena ve vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 173/2004 Sb., o způsobu a rozsahu vyžadování údajů ÚZEI. V souladu s prováděcím nařízením Komise (EU) č. 2015/220 je ČR povinna předat soubor podniků ve skladbě tzv. plánu výběru podniků FADN, který je každoročně schvalován Národní komisí FADN. Účetní datová síť je zavedena závazně ve všech státech EU a slouží k hodnocení ekonomické situace zemědělských podniků. Zapojit se do datové sítě FADN CZ znamená

Data od Vás putují přímo k nám

zpracovat dotazník o hospodaření podniku za uplynulý účetní rok. Vše lze vyplnit online z pohodlí domova. Zemědělské podniky mohou i v letošním roce využít možnost přihlášení se do šetření FADN prostřednictvím Agrární komory České republiky, která je jedním z významných partnerů spolupracujících na sběru dat FADN.

Práce s daty

S přijatými daty pracují výhradně pracovníci Kontaktního pracoviště FADN CZ, kteří, v případě nejasností, s vámi komunikují a poskytují plnohodnotný informační servis. Na individuální údaje se vztahuje zákonná ochrana dat, která zaručuje mimo jiné, že údaje nesmějí být předávány třetím stranám a že jsou zveřejňovány pouze v agregované podobě. Získaná data se kontrolují, analyzují a zpracovávají podle daných harmonizovaných postupů. Základním výstupem výběrového šetření FADN je tzv. Standardní výstup. Jedná se o soubor ukazatelů, které tvoří základnu pro komparace výsledků zemědělských podniků, jak v České republice, tak mezi evropskými státy. Kontaktní pracoviště FADN CZ také zpracovává důležité výstupy pro ČSÚ do dalších zemědělských statistik či výstupy ve formě tematických nebo mimořádných úkolů pro MZe.

Cílem FADN je mimo jiné zajištění přístupu k objektivním, reprezentativním a přesným datům jak jednotlivým účastníkům šetření, tak i odborné veřejnosti. Individuální data s potlačenou identifikací jsou po zpracování předávána pracovišti DG AGRI, které sídlí v Bruselu a je zdrojem informací pro řízení a hodnocení dopadů Společné zemědělské politiky. Pro všechny členské státy Evropské unie existuje závazný jednotný klasifikační systém (typologie) zemědělských podniků, a je tedy možné srovnávat hospodářské výsledky v jednotlivých členských zemích.

Proč se zapojit?

Zapojení se do šetření FADN pomůže zemědělským podnikům získat relevantní a kvalitní data pro správné rozhodování a řízení jejich chodu. Prostřednictvím poskytnutých dat pomůžete nahlédnout široké veřejnosti na reálný stav českého zemědělství. Samozřej-

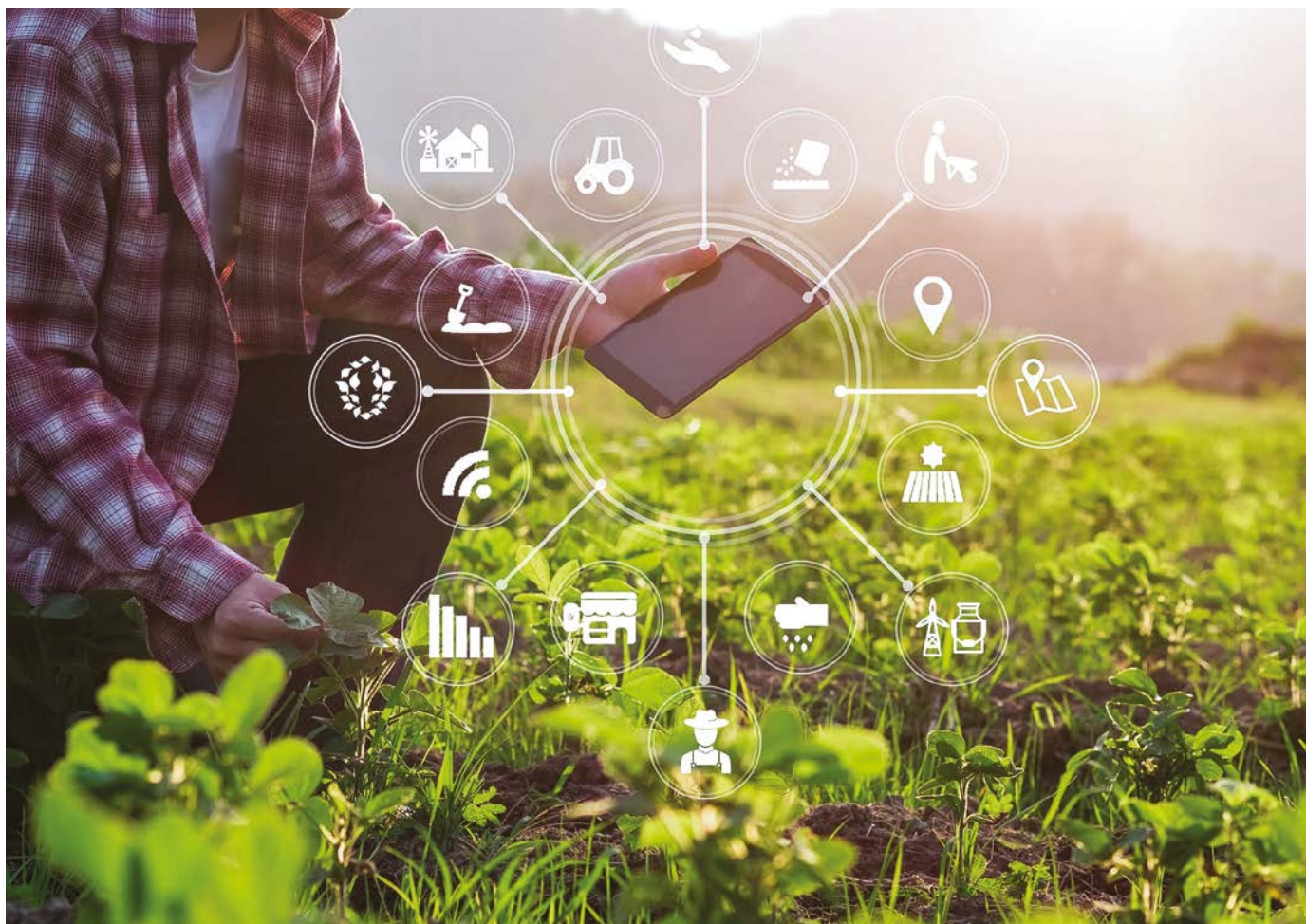
mostí jsou ale i výhody konkrétně pro vás. Za vyplnění dotazníku FADN je vyplácena finanční odměna. Další výhodou pro účastníky šetření je možnost využití vstupu do zabezpečené databáze FADN (<https://public.fadn.cz>) pomocí interaktivní aplikace FARMER. Aplikace umožňuje účastníkům našeho šetření přístup k individuálním datům z vlastního podniku a k dalším analytickým ukazatelům, pomocí kterých lze získat efektivní analýzu výsledků. Součástí aplikace je i možnost porovnání údajů svého podniku, např. podle výrobních a ekonomických výsledků, se skupinou podobných podniků.

Pro lepší orientaci a práci s naší databází jsme připravili na našich webových stránkách (<http://www.fadn.cz>) instruktážní videa. Nově je k dispozici i instruktážní video našeho systému na sběr dat FADN Collect.

Dalším benefitem zapojení se do šetření FADN je velmi zjednodušené přihlášení do soutěže Zemědělec roku. Významná akce Zemědělec roku je pořádána každoročně pod záštitou Ministerstva zemědělství ČR. V případě zájmu stačí udělit souhlas s účastí a veškeré formality spojené s touto událostí za vás vyřeší Kontaktní pracoviště FADN CZ. Kontaktní pracoviště FADN CZ se v roce 2020 účastnilo se svými výstupy ekonomické konference, pořádané Ústavem zemědělské ekonomiky a informací při příležitosti vyhlášení Zemědělce roku 2020. Záznam celé konfe-

Za řádné vyplnění celého dotazníku

je vyplácena finanční odměna. Případné dotazy zodpoví zaměstnanci Kontaktního pracoviště FADN CZ (e-mail: fadn@fadn.cz, tel.: 222 000 203), kteří Vám rovněž rádi pomohou s kompletací dotazníku. Pro více informací navštivte www.fadn.cz nebo www.facebook.com/fadncz/. V případě zájmu o účast v šetření FADN přes Agrární komoru, kontaktujte paní Ing. Soňu Chánovou (chanova@akcr.cz).

rence včetně prezentace našich výsledků a analýz je možné zhlédnout zpětně v archivu TV Zemědělec.

Kontaktní pracoviště FADN CZ své výstupy prezentuje formou publikace, která je

dostupná jak v tištěné, tak i v elektronické podobě na našich webových stránkách. Publikace „Hospodářské výsledky zemědělských podniků v síti FADN CZ“ je souborem finálních analýz a agregovaných výsledků hospodaření za uplynulý účetní rok.

Hlavním bodem je srovnání hodnot s předchozím účetním rokem prostřednictvím meziročních indexů. Součástí publikace je celkové zhodnocení všech zpracovaných zemědělských podniků za sledovaný rok. Detailně jsou popsány výsledky zemědělských podniků dle jednotlivých výrobních zaměření či právních forem. Naleznete zde také porovnání výsledků konvenčního a ekologického zemědělství ve formě Standardního výstupu FADN. Publikace obsahuje i kapitolu, která se zabývá predikcí zemědělských výsledků pro následující rok.

Koho hledáme?

Šetřené podniky lze členit dle jejich právní formy, ekonomické velikosti, výrobního zaměření, zařazení do ANC, typu hospodaření (ekologické/konvenční), výrobní oblasti, okresu apod. Za účetní rok 2019 výběrové šetření hospodářských výsledků zemědělských podniků zahrnovalo celkem 1 359 respondentů. Z toho se jednalo o 795 zemědělských podniků fyzických osob s daňovou evidencí a 564 zemědělských podniků právnických osob s účetnictvím.

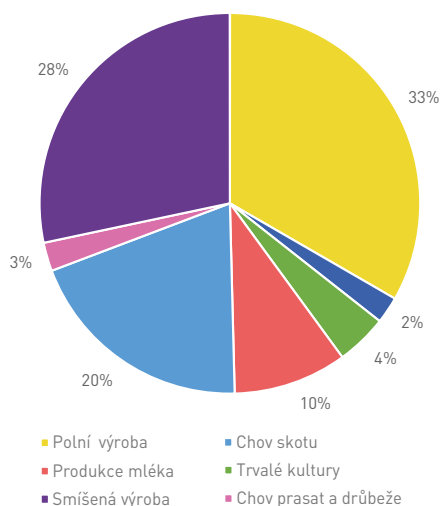
Podniky jsou do výběrového souboru vybírány na základě každoročně schvalovaného plánu výběru podniků. Kontaktní pracoviště sestavu je vyvážený a reprezentativní vzorek šetřených podniků jak z hlediska jednotlivých typů výrobního zaměření, tak z hlediska ekonomické velikosti. V současné době bychom potřebovali do našeho šetření získat především více podniků specializovaných na vinohradnictví, zelinářství, ovocnářství a chov prasat a drůbeže. Nicméně pokud vás zaujala možnost účasti v šetření FADN, budeme moc rádi, když se přihlásíte, ať už je výrobní zaměření vašeho podniku jakékoliv. Poďte společně s námi dále zkvalitňovat podklady pro hodnocení českého zemědělství.

Závěrem

Zapojení se do výběrového šetření FADN znamená vyplnit dotazník o hospodaření podniku v elektronické podobě za uplynulý účetní rok. Zemědělské podniky mohou i v roce 2021 využít možnost přihlášení se do sítě FADN CZ prostřednictvím Agrární komory České republiky, která je jedním z významných partnerů spolupracujících na sběru dat FADN.

*Lenka Varhaničková
Kristina Igličová
Kontaktní pracoviště FADN CZ,
Ústav zemědělské ekonomiky a informací*

Zastoupení podniků v souboru FADN za účetní rok 2019 podle výrobního zaměření

Publikace Zrozero v zemědělství v EU

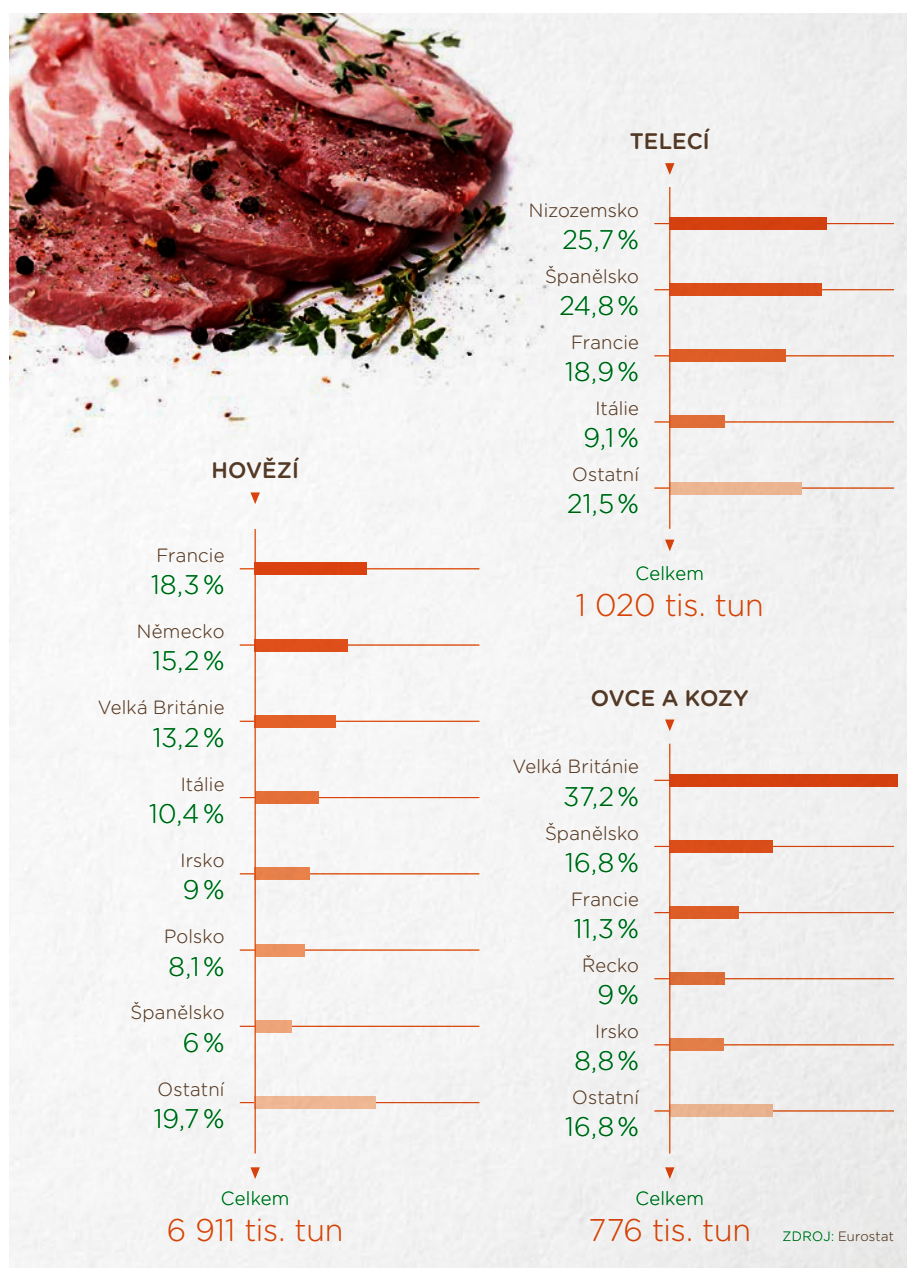
V rámci projektu Zrozero v EU vznikla nová odborná publikace Zrozero v zemědělství v EU, která je určena studentům středních zemědělských a potravinářských škol, ale i široké veřejnosti. Publikace je reakcí na epidemiologická opatření, která znemožnila zorganizovat plánované „studijní cesty“ pro studenty středních škol do zemědělských a potravinářských podniků v zahraničí.

Publikace má za cíl seznámit čtenáře s hlavními odvětvími zemědělství a potravinářství v EU. Celoevropská data jsou v kontextu doplněna o informace z České republiky. Část informací je převedena do datové infografiky pro jednodušší orientaci čtenáře.

Na šedesáti stránkách je představeno 5 odvětví, kterým se věnuje projekt Zrozero v EU:

- maso a masné výrobky
- mléko a mléčné výrobky
- ovoce a zelenina
- olejiny: řepky, mák, olivy a slunečnice
- vína

Publikace Zrozero v zemědělství EU bude distribuována do středních zemědělských a potravinářských škol, které jsou během února oslovovány k zaslání kontaktních údajů. V případě zájmu o zaslání výtisku publikace Zrozero v zemědělství EU piště na e-mail: objednavky@zrozero.eu.

ZROZENOV EU

Zrozeno v zemědělství EU

PUBLIKACE PROPAGAČNÍ
A EDUKAČNÍ KAMPANĚ
AGRÁRNÍ KOMORY ČR

2020

KAMPAŇ
S FINANČNÍ
PODPOROU
EVROPSKÉ UNIE

Evropská unie podporuje
kampaň propagující
kvalitní zemědělské produkty.

ENJOY
IT'S FROM
EUROPE

ZETOR slaví 75 let. Vyrobili přes milion traktorů, které pomáhají doma i ve světě

Tradiční česká značka zemědělské techniky vstupuje v letošním roce již do 75. roku své existence. Přestože vývojové práce na prototypu Z začaly po skončení druhé světové války, je za rok vzniku považován rok 1946. Konkrétně srpen, kdy byla pro značku ZETOR oficiálně vydaná ochranná známka. První traktory Z 25 zaměřily k zákazníkům už o pět měsíců dříve. ZETOR od počátku své existence vyrobil více než 1,3 milionu kusů traktorů, přičemž převážná většina z nich byla exportována do více než 130 zemí na pěti kontinentech světa.

Podle výkonného ředitele ZETOR TRACTORS a.s. Mariána Lipovského, stroje vždy reflektovaly požadavky doby. „Troufám si říct, že každý, kdo byl nebo je se značkou nějak spjatý, ať už jako zákazník, fanoušek, nebo zaměstnanec společnosti, se cítí být její součástí. Značka ZETOR je vystavěna na úsilí a snaze široké skupiny lidí několika generací. Je pro nás odkazem a my k ní přistupujeme s úctou a hrdostí,“ řekl Lipovský.

U příležitosti výročí bylo vytvořeno nejen speciální logo, které odkazuje na bohatou historii značky. Příznivci si mohou prohlédnout historii traktorů také na webových stránkách zetur75.cz.

Zetor je nejenom u nás synonymum pro traktor, tak silnou tradici a význam představuje.

Současné produktové portfolio značky ZETOR a pozice na trzích

Nabídka traktorů pro evropské a severoamerické trhy zahrnuje 8 modelových řad od

20 do 170 koní. Jde o kompaktní traktory PRIMO, COMPAX, UTILIX a HORTUS v nižší výkonové kategorii 20–70 koní. Jsou využívány zejména při letní a zimní údržbě obcí, firemních areálů, sportovišť a v zahradnictví a také pro práci v komunálních službách, v parcích nebo na malých farmách.

Vyšší výkonové kategorie 80–170 koní zastupují řady MAJOR (předurčený k agregaci se zemědělskými stroji i pro přepravu, nebo pro komunální služby), PROXIMA (patří k nejoblíbenějším modelům mezi zákazníky, využívána je pro práci v zemědělství, lesnictví a v komunálních službách), FORTERRA (střední a velké farmy, v rostlinné výrobě, k agregaci s různými zemědělskými stroji, doprava) a CRYSTAL (nejvýkonnější a nejlépe vybavený traktor v portfoliu značky ZETOR). Pro globální trhy nabízí ZETOR TRACTORS a.s. traktory v emisních standardech STAGE IIIA a STAGE IIIB, konkrétně řady ZETOR GLOBAL RANGE, MAJOR, PROXIMA a FORTERRA.

Hlavně doma, ale i na Balkán a do Vietnamu

Období posledních dvou let bylo značně ovlivněno aktuálním vývojem na trzích, který stále není optimální. Situaci nepřispěla ani epidemiologická opatření přijatá po celém světě. Tuto skutečnost ale vyvažuje fakt, že si značka ZETOR stále drží prvenství ve svém výkonovém segmentu na domácí půdě v České republice.

Druhé místo zaujímá na Slovensku, stabilní pozici si drží v pásu zemí Pobaltí, střední Evropy, Balkánu a Skandinávie. „Radost nám dělají trhy s rostoucím potenciálem, jako jsou například Spojené státy, Velká Británie, Německo nebo Bosna a Hercegovina“, říká Petr Konštacký, ředitel Úseku prodeje a marketingu ZETOR TRACTORS a.s a dodává: „Dobrou vizitkou je, že v posledních čtyřech letech značka ZETOR vstoupila na nové zahraniční trhy, jako jsou Keňa, Etiopie, Súdán, Rwanda, Myanmar, Indonésie, Jemen, Kolumbie, Costa Rica nebo Uruguay a v neposlední řadě

Vietnam," vyjmenoval Konštický. Důležité je podle něj nadále posilovat pozici na trhu rozvojem distribučních kanálů a vstupem na nová teritoria. „Klíčové pro nás je také neustále zvyšovat kvalitu produktů i poprodějných služeb, aby zpětná vazba od našich zákazníků byla v co nejvíce pozitivním duchu,“ uzavřel Konštický.

Plány do budoucna

Pro následující období plánuje společnost ZETOR TRACTORS a.s. přijít na trh s novými generacemi traktorů. „Inovace stávajících modelových řad přinesou uživatelům maximální komfort a vyšší užitkovou hodnotou produktu se zachováním prvků jednoduchosti a účelnosti. Traktory ZETOR svým uživatelům již 75 let usnadňují práci, pomáhají při úspoře energie i finančních prostředků,“ uvedl mluvčí společnosti Dominik Moser.

Dagmar Sedláčková

Foto: ZETOR Gallery.cz

Historie výroby traktorů ZETOR

- 1946–1960 – V roce 1946 byla zahájena výroba traktorů Z25. Těchto strojů bylo v průběhu 20 let vyrobeno více než 160 000 ks.
- 1960–1968 – ZETOR představil konstrukční řešení strojů založené na unifikaci jednotlivých dílů a modelových řad. Světlo světa spatřily stroje tzv. unifikované řady I (UŘ I).
- 1968–1991 – Jako první na světě představuje ZETOR v rámci UŘ II bezpečnostní kabinu. Světové ohlasy získává i se svým jedinečným designovým řešením strojů. Dne 1. 11. 1976 se ZETOR stal názvem společnosti.
- 1991–2002 – Představení UŘ III, která je dosud u zákazníků ceněna pro svou sílu a odolnost. V roce 1998 přicházejí modernější verze strojů nesoucí obchodní označení FORTERRA.
- 2002–2017 – Klíčový rok pro ZETOR a počátek nové éry. Vlastníkem společnosti se stává HTC INVESTMENTS a.s., který ZETOR postupně stabilizoval. Začátkem nového tisíciletí ZETOR pokračuje v inovacích a vývoji nových produktů a postupně doplňuje modelové portfolio o další řady - PROXIMU, MAJOR a legendární ZETOR CRYSTAL.
- 2017–2020 – Dochází k postupnému rozšiřování modelových řad a produktové nabídky o kompaktní traktory z řad PRIMO, COMPAX, UTILIX A HORTUS. Je dokončena aplikace nového designu ZETOR by Pininfarina na všechny modelové řady užitkových traktorů. Značka i společnost se orientuje na zákazníky a na rozvoj dealerské sítě.

Online konference v online prostředí a marketingu

Slovíčko online je v současné době stejně frekventované jako covid nebo pandemie. Až doposud nejvíce v souvislosti s online výukou našich dětí nebo vnoučat.

V lednu a únoru se dostalo do popředí zájmu i v oboru zemědělství. Vysvětlení pro to je snadné. V této době se v minulosti konal velký počet firemních konferencí. Byl na to optimální čas, bylo těsně před vegetační sezónou. Není proto divu, že všechny významné firmy ať již z oblasti přípravků na ochranu rostlin, či osiv a hnojiv konání konferencí věnovaly náležitou přípravu, čas i finance. Cílem firem bylo pochlubit se novinkami v sortimentu, vyhlásit ceny a cenové balíčky a seznámit klienty s prodejními týmy.

I proto do poslední chvíle doufaly, že tomu tak bude i letos a že termíny konání vyhlášené ve velkém časovém předstihu bude možné naplnit programem a skutky. Nestalo se tak a ani nemohlo ze známých důvodů. Stejně jako ve školách, resp. domácnostech žáků a studentů musela nastoupit distanční výuka. I ta si vyžádala velkou přípravu. Ani pořadatelé, ale ani zákazníci s tím neměli žádné zkušenosti. Někdy škobrtalo připojení, jindy lidský faktor, ale to se vesměs rychle vyřešilo. Nejsem si jistý tím, zda letošní normální průběh zimy včetně sněhových a dešťových přeháněk poskytl osloveným potencionálním zákazníkům dostatek času k nerušenému a nepřerušovanému zhlédnutí všech přednášek konaných online konferencí. Osobně jsem se zaměřil na zhlédnutí progra-

mů chemických a osivářských společností. Prezentace byly někdy kratší, jindy delší, ale vždy pouze o těch nejlepších, nejúčinnějších, nejnovějších a nejzajímavějších novinkách, vhodných k nákupu a ověření právě u vás.

Komunikace na moderních platformách dokázala udržet pracovní i osobní kontakty ve společnosti.

Tomu se nelze divit, podobným stylem a podobným jazykem by to probíhalo i za normálních okolností. I když se zvláště v případě chemických firem spíše jednalo o nové názvy přípravků se starými a známými účinnými látkami nebo jejich kombinace. Ani tomu se nelze divit. Vývoj zcela nových účinných látek je čím dál obtížnější, dražší a registračně zdoluhavější. Jako staromilci se mi líbil u všech přednášejících dress-code čili jednotné oblečení přednášejících. Na rozdíl od úletu jednoho poslance tlačícího se k mikrofonu ve sněmovně, se vždy jednalo

o tmavý oblek s kravatou, u žen o decentní kostýmek.

Digitalizace

Současná pandemická izolace má tak přísná pravidla, že je jasné, že i dříve cirkulující obchodní zástupci jednotlivých firem mohou dnes usilovat o kontakt se zákazníky pouze prostřednictvím mobilu a internetu. I proto existuje představa firem, že zákazníci budou navštěvovat všechna jejich videa z online konferencí i později a tím se budou řídit. Je to ale reálná představa? Bude mít agronom na to čas? Nikdo a s ničím ho nebude vyrušovat? Bude si vše „stahovat“ a vracet se k tomu? Nebude náhodou narůstat význam „papíru“ v podobě firemních katalogů, letáků, časopisů? Nevalí se na jednoho agronoma příliš mnoho moderních informací všeho druhu od všech firem?

Komu dát přednost?

Je chvályhodné, že výrobci přípravků na ochranu rostlin, hnojiv, osiv i techniky se snaží pomocí moderních technologií a hlavně elektroniky agronomům usnadnit jejich výběr a rozhodování. Některé programy jsou gratis, jiné si musíte koupit. Snažím se však vžít do jejich praktického využití. V řadě případů jsou si velmi podobné. Čemu tedy dá uživatel přednost?

Stáhne si všechny programy a bude v nich takřkajíc lovit nebo se bude zajímat také o ekonomiku doporučeného zásahu a další parametry? Možná to zní bláhově, ale neměli by výrobci spojit vývojové síly a náklady do jednotného poradenského programu? A proč se stejnou cestou vydávají ještě výrobci postřikovačů? Již dnes jeden z nejvýznamnějších investuje mnoho prostředků do vývoje technologie, která na základě identifikace škodlivého činitele a pomocí kamery rozhodne o aplikaci přípravku pouze na konkrétní místo jeho výskytu. Není to zbytečná duplicita?

Jedno je jisté. Všichni velmi dobře víme, že osobní kontakt je nenahraditelný. To, co si povíte na konferenci u kafe, si v online prostředí, které je podle mě více formální, nikdy neřeknete. Snad i proto se můžeme těšit na návrat do normálu, na příchod jara a pohyb na polích.

Ing. Michal Vokřál, CSc.

ŽIJEME

na venkově

25. ÚNOR 2021

Optimálním zdrojem vitamínu D jsou mlékárenské výrobky

Jedním z mála pozitivních důsledků „doby koronavirové“ je rostoucí zájem spotřebitelů napříč všemi věkovými i sociálními skupinami o posílení imunitního systému. Klíčovou roli v tom hraje také dostatečný příjem vitamínu D, především v zimním období, kdy jej člověk nemůže získat pomocí UV záření pobytem na slunci.

Proto je nutné vitamín D do lidského organismu cíleně dodávat, a to buď prostřednictvím doplňků stravy, které tento vitamín obsahují, nebo – a to je podle imunologů přirozenější a vhodnější řešení – konzumací vhodných potravin. Zdrojem vitamínu D jsou přitom zejména tučné mořské ryby, játra, vejce (žloutek) nebo houby, které jsou schopné vitamín D,

stejně jako člověk vyrábět pomocí UV záření. Což mimochodem znamená, že za zdroj vitamínu D nelze považovat houby z lesa, ale například houby cíleně pěstované pod zdrojem světla, například žampiony. Vzhledem k tomu, že spotřeba mořských ryb a ryb vůbec je v naší zemi mizivá, a totéž se týká spotřeby hub, jeví se jako nejvhodnější zdroj vitamínu

D mlékárenské výrobky, které lze konzumovat denně a které lze navíc vitamínem D obohacovat (fortifikovat). I proto zorganizoval Českomoravský svaz mlékárenský (ČMSM) v posledních měsících několik osvětových setkání s novináři, na nichž prezentoval možnosti příjmu vitamínu D z mlékárenských produktů.

Důležité je, že vitamínem D se nelze předávat, takže i výrazně vyšší spotřeba mlékařenských produktů a zdrojů vitamínu D není v tomto směru na škodu. Dalším důležitým faktem je, že součástí mlékařenských výrobků je mimo jiné i vápník, a kombinace vápníku a vitamínu D zvyšuje příznivé účinky obou látek pro organismus člověka. Poslední důležitou a všeobecně platnou informací pak je, že dostatečnou zásobu v těle má podle výsledků laboratorních testů jen zhruba jedno procento populace, takže příjem vitamínu D by měli zvýšit všichni občané.

Jako doporučená denní dávka vitamínu D se v minulosti uvádělo 5 µg (mikrogramů) pro kojence a seniory a dvojnásobek pro dospělou populaci. Nové poznatky ale zvyšují někdejší doporučení, také s ohledem na potřebu zvýšit imunitu a odolnost organismu při různých nemocech, až na dvojnásobek původních doporučení, tedy až na 20 µg pro dospělé. Horní hranice příjmu vitamínu D ze stravy není zase tak rozhodující, důležité je spíše dosáhnout nebo se alespoň blížit k hranici příjmu 5 µg denně. Této hranice však nedosahují ani děti, ani dospívající populace, ani senioři.

A kromě severských zemí (Finsko, Švédsko či Norsko) nedosahuje potřebného příjmu vitamínu D ani populace v jiných evropských zemích. V celoevropském srovnání je na tom nicméně populace v ČR dobře a denní příjem

vitamínu D se pohybuje mezi 2,0 až 2,5 µg, což je možná částečně dáno i skutečností, že spotřeba mlékařenských produktů v ČR v poslední době mírně, ale trvale roste.

V této souvislosti je možná vhodná ještě jedna poznámka – totiž že už dvacetiminutový pobyt na slunci dokáže plně sanovat denní doporučený příjem vitamínu D a tělo jej dokáže také na určitou dobu „uskladnit“, avšak pouze po dobu několika týdnů. Doplnovat vitamín D ze stravy (mimořádně prakticky zcela ze stravy živočišného původu) je tak důležité zejména v období od října zhruba do dubna následujícího roku, tedy právě v současné době. Představa, že zásoba z léta vydrží až do příštího roku, je tedy veskrze mylná.

I když se o vitamínu D aktuálně mluví jako zdroji k posilování imunity, je dostatek tohoto vitamínu také prevencí celé řady nemocí. Naopak nedostatek se mimo jiné projevuje, jak prezentoval v rámci své přednášky „Vitamín D – úvod do klinické problematiky“ předseda Společnosti pro výživu MUDr. Petr Tláškal, CSc., z FN Motol, už v době růstu dítěte rozvojem křivice, snížením svalové síly či vyšší náchylností k infekcím. V dospělosti pak rozvojem osteomalacie, později osteoporózy, vznikem zlomenin a opět i snížením svalové síly a tím i rizikem úrazů při pádech a námaze kostí. Ještě důležitější je ale role vitamínu D v prevenci civilizačních nemocí, zejména

kardiovaskulárních a nemocí metabolického syndromu. Nedostatek vitamínu D také nepříznivě ovlivňuje délku života a naopak zvyšuje riziko nádorů a infekcí – a to zdaleka není vše.

Jak přitom zdůrazňuje Jiří Kopáček, předseda Českomoravského svazu mlékařenského (ČMSM), v celkovém příjmu vitamínu D ze stravy není až tolik rozhodující jeho koncentrace v potravinách, ale především přijímané množství potravin, které ho obsahují. I díky tomu se mlékařenské výrobky podílejí na celkovém příjmu vitamínu D ze stravy významnou měrou. U dětí ve věku od 4 do 6 let je to podle Kopáčka až 23 %, u dětí od 7 do 10 let zhruba 20 % a u dětí a mládeže ve věku od 11 do 17 let zajišťují výrobky z mléka 12–17 % příjmu vitamínu D. U dospělých ale už jen 7–10 % příjmu tohoto vitamínu a také senioři ve věku 64–90 let získávají z mlékařenských produktů celkově méně vitamínu D, v průměru 10–12 %.

Významnější zdroje vitamínu D představují již výše zmiňované fortifikované mlékařenské produkty, v nichž je obsah vitamínu D vyšší několikanásobně. Kromě toho platí, že bohatší na vitamín D jsou tučnější výrobky – jedničkou mezi nimi, i bez fortifikace, je tak celkem logicky máslo. To obsahuje zhruba 1–2 µg vitamínu D na 100 g výrobku, smetana pak průměrně 0,4 µg vitamínu D, sýry až 0,8 µg vitamínu D a běžné konzumní mléko obsahuje podle tučnosti od 0,05 do 0,16 µg vitamínu D ve 100 ml nápoje.

Při průměrné spotřebě mléka v ČR, která činí zhruba 60 l za rok, což je přibližně 160 ml denně, získáme tak podle Kopáčka asi 0,26 µg vitamínu D za den. „Budeme-li ale konzumovat mléko obohacené vitamínem D, pak denně získáme 1,2 µg tohoto vitamínu, a to už je téměř čtvrtina jeho doporučené denní dávky,“ zdůrazňuje Kopáček. Obohacování mlékařenských produktů vitamínem D, což zdaleka nemusí být a není pouze mléko, patří přitom podle předsedy ČMSM mezi významné a stále častěji využívané směry reformulací moderních mlékařenských společností.

Mléko, máslo a v poslední době (měřeno semaforem v označování potravin prostřednictvím Nutri-score) také většina sýrů přitom nejsou některými spotřebiteli považovány za zdravé potraviny. Je tomu tak především zásluhou různých „odborníků“, kteří se snaží své představy a emoce sdělovat veřejně prostřednictvím sociálních sítí, také ale díky stále přetrvávajícím mýtům, které výrobu a vlastnosti mlékařenských výrobků provázejí a které jsou donekonečna opisovány i navzdory nejnovějším poznatkům vědy a výzkumu. Osvěta, o kterou se nyní intenzivněji než dříve snaží ČMSM, je tak nanejvýš potřebná.

Redakce Agrobase

Maso zvířat původem z ČR pozůstatky antibiotik neobsahuje

Jedním z mnoha „argumentů“ odpůrců stravy živočišného původu je teze, podle níž obsahuje maso zvířat z hospodářských chovů pozůstatky antibiotik (ale také třeba hormonů a dalších pro člověka nežádoucích látek) a tyto pozůstatky zvyšují odolnost bakterií v těle člověka vůči podávaným lékům.

Pravdou ale je, že odolnost (rezistence) bakterií způsobujících celou řadu lidských nemocí postupně opravdu roste, na vině ale nejsou antibiotika používaná k léčení nemocí zvířat, ale nadužívání antibiotik samotnými lidmi. Nemalá část populace považuje totiž léky na bázi antibiotik za univerzální způsob, jak některým (nebo i veškerým) nemocem čelit, přestože antibiotika zabírají pouze na některé z nich, pokud jsou jejich původci bakterie. Na viry (včetně koronaviru) jsou ovšem antibiotika neúčinná, stejně jako na běžnou chřipku nebo třeba na bolesti v krku.

V chovech hospodářských zvířat se přitom antibiotika používají mnohem méně než v humánní medicíně, a kromě toho existují značné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi, a to i na evropské úrovni. ČR pak dlouhodobě patří mezi státy, u nichž je v rámci EU množství antibiotik vztažených na váhu hospodářských zvířat (udává se v mg/PCU) nejnižší a toto množství navíc stále klesá. Jen mezi roky 2008–2017, tedy za deset let, klesla v ČR spotřeba antibiotik podle materiálu „Spotřeba antimikrobik ve veterinární medicíně ČR“ ze 114 mg/PCU v roce 2008 na 63,5 mg/PCU v roce 2017, což byl při zohlednění hmoty hospodářských zvířat chovaných v naší zemi pokles o 44 %.

Z dat získaných z členských zemí EU přitom vyplývá, že ve všech okolních zemích, kromě Rakouska, byla v referenčním srovnávacím roce 2016 spotřeba antibiotik vyšší než u nás, a to i v Německu (97,9 mg/PCU) a stejně tak v Polsku (138,9 mg/PCU) nebo v Maďarsku (211,4 mg/PCU). V části evropských zemí pak byla v uvedeném roce spotřeba antibiotik mnohonásobně vyšší, například ve Španělsku (402,0 mg/PCU) nebo Itálii (322,0 mg/PCU). Také proto kontrolní orgány, v tomto případě Státní veterinární správa ČR (SVS), pozůstatky antibiotik v masu původem z ČR prakticky nenacházejí. V posledních dvou letech zjistila SVS pozůstatky pouze ve dvou případech z několika tisíců odebraných vzorků v rámci monitoringu cizorodých látek, přičemž ani jeden případ se netýkal masa z drůbeže, které je s antibiotiky nejčastěji spojováno. Skutečnost, že je maso z tuzemských chovů prosté pozůstatků antibiotik, by se mohla a měla stát

také jedním z argumentů k preferenci masa a masných produktů tuzemského původu. V tom se také mohl a měl více angažovat Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv ČR (USKVBL), který začal již v roce 2000 budovat systém sledování prodeje veterinárních léčivých přípravků, a má tak dostatek dat a časových řad, na nichž může tuto skutečnost spotřebitelům demonstrovat. Byla to ostatně naše země, která v době

svého předsednictví EU v roce 2009 prosadila systém harmonizovaného sledování dat o prodeji antimikrobik. To ovšem tuzemský spotřebitel neví, což je velká škoda, neboť obecné povědomí o těchto skutečnostech by mohlo přispět k vyšší důvěře a preferenci masa tuzemského původu vůči zahraniční konkurenci.

Redakce Agrobaze

Vinařstvím roku 2020 je SONBERK, uspěla i dvě vinařství ze Znojemska

Absolutním vítězem jedenáctého ročníku soutěže Vinařství roku se stalo Vinařství SONBERK u Popic na Břeclavsku. Zároveň zvítězilo i v kategorii střední vinařství. V kategorii malé vinařství uspělo vinařství Piálek & Jäger a v kategorii velké vinařství komisi nejvíce zaujalo vinařství LAHOFER. Obě jsou ze Znojemska.

Odborná komise navštívila všech devět finalistů letošní soutěže koncem ledna přímo v jejich provozech, kde dle nastavených kritérií zhodnotila komplexní činnost vinařství. Nešlo tedy jen o hodnocení produkce vína, ale o celkovou kvalitu vinařství. Všichni finalisté naplnili hlavní myšlenku soutěže, tedy aby dlouhodobě převyšovali běžnou praxi v oboru a posouvali ho stále kupředu.

Vinařství SONBERK získalo titul absolutního vítěze Vinařství roku už za rok 2013. O svých kvalitách přesvědčilo odbornou porotu i teď, a jako první tak získalo nejvyšší ocenění v této prestižní soutěži dvakrát. „Aby mohlo vinařství v této soutěži zvítězit, musí být něčím výjimečné a prospěšné pro celý obor. Vinařství SONBERK nám to dokázalo už v roce 2013, kdy bylo jednoznačně nejlepší. Pokračovalo ale dál v práci, protože to, co bylo dobré před osmi lety, by letos už na titul nestačilo. Vítězný SONBERK ale roste dál, nikoli co do velikosti, ale hlavně co do kvality vína, jeho výroby, vinohradnictví i prezentace vinařství. A proto zcela zaslouženě získal titul i za rok 2020,“ sdělil Mojmír Baroň, vedoucí Ústavu Vinohradnictví a vinařství na Zahrádknické

fakultě Mendelovy univerzity v Brně, vinařský odborník a hlavně člen odborné komise, která finalisty hodnotila.

Nádherná viniční trať a stejně tak originální vinařství poblíž Popic se prezentuje jako oáza klidu a odpočinku při sklenici špičkových Ryzlinků nebo Pálavy. K tomu nabízí několik málo dalších odrůd, doplňkové produkty, pestré služby především kulturního charakteru a příjemnou komunikaci se zákazníky.

Malé a největší vinařství

Kategorii malé vinařství opanovalo Vinařství Piálek & Jäger, opravdu malé vinařství dvou kamarádů ze Znojemska navazující na rodinné tradice. Filozofií tohoto vinařství je vyrábět co možná nej kvalitnější odrůdová vína typická pro Znojemskou vinařskou podoblast. V kategorii velké vinařství získalo titul vinařství také z okolí Znojma – Vinařství LAHOFER. Toto vinařství si zakládá na vysoké kvalitě produkce, vlastní surovinové základně výhradně ve Znojenské vinařské podoblasti, moderní výrobní technologii, moderním marketingu a k tomu navíc připojili nadregionální architekturu v podobě nového sídla. „Obě vinařství

mají nejen skvělá vína, která sklízí úspěchy na soutěžích, ale i svoji přidanou hodnotu. LAHOFER mimo jiné prezentuje jedinečnou architekturu v podobě vinařství i vyhlášené Enotéky, kterou po otevření návštěvníci berou útokem. Vinařství Piálek & Jäger vedle krásného vinařství nabízí zážitkovou gastronomii. Pro získání titulu v soutěži nestačila jen kvalita vína, ale i skutečnost, jak jednotlivá vinařství svým podnikáním přispívají k pozvednutí, rozvoji a modernizaci oboru v daném roce. A Znojemsko si tak významný úspěch zaslouží. Opět o nás bude slyšet,“ ocenil předseda VOC Znojmo František Koudela.

Podle jednoho z provozovatelů Vinařství Piálek & Jäger se mezi špičky oboru řadí i díky spojení vína s gastronomií. Svědčí o tom spousta ocenění ze zahraničí a také úspěchy suchých vín. „Naším železným v ohni je hlavně osobitost vinařství od vlastních návrhů etiket, designu sklepů a prezentací až po samotná originální vína. Přistupujeme k práci osobitě a autenticky, proto nebylo potřeba se zvlášť připravovat. Získat tak významné ocenění je pro nás odměnou za veškeré naše úsilí a odvedenou práci,“ řekl Kamil Piálek.

Pro LAHOFER znamená vítězství v soutěži završení rozporuplného vinařského ročníku. „Extrémně se střídalo dobré i špatné. Z toho dobrého bych vyzdvihl otevření nového vinařství, které se díky zajímavé architektuře a bohatému kulturnímu programu rychle stalo cílem návštěvníků nejen ze Znojemska, ale i celé země. Navíc nám z výrobního hlediska umožnilo pustit se do technologických novinek, jako je nazrávání vína v betonových tancích, dřevěných sudech a kvevri nádobách. Do té doby jsme vše vyráběli výhradně v nerezových tancích. Ve viničích jsme sklídili o 36 % více hroznů než o rok dříve. Naopak jednoznačným a výrazným negativem byla vládní opatření v souvislosti s koronavirovou pandemií. Přišli jsme nejen o významnou část tržeb za prodej vína, ale i o pořádání spousty firemních a soukromých akcí v novém vinařství,“ shrnul obchodní a marketingový ředitel Vinařství LAHOFER Daniel Smola.

Potěšili ho i další úspěchy. „Vítězství v soutěži Vinařství roku stavíme jednoznačně na vrchol našich úspěchů za nasazení v loňském roce.

Velmi potěšující je i zisk třech zlatých medailí za vína zařazená mezi sto nejlepších v Salonu vín České republiky pro rok 2021 nebo ocenění v podobě velké zlaté medaile z mezinárodní soutěže Concours Mondial de Bruxelles,” doplnil Smola.

O titul se ucházelo devět vinařství

Ve finále soutěže se utkalo devět vinařství. Za malá vinařství to byla pražská Salabka Praha, Vinařství Lacina a Vinařství Piálek & Jäger. Za střední vinařství Krásná hora, THAYA vinařství, SONBERK a za velká HABÁNSKÉ SKLEPY, CHÂTEAU VALTICE – Vinné sklepy Valtice a Vinařství LAHOFER.

Kromě hlavních cen byly dále uděleny ceny Lomax – Enolog roku 2020 – cena mladému vinaři, enologovi do 40 let, kterou získal Zbyněk Žiška. Cenu Počin roku 2020 získala Lucie Hotařová za iniciativu To si vypijeme. Cenu prof. Viléma Krause pro významnou vinařskou osobnost a její celoživotní přínos v oboru vinohradnictví nebo vinařství obdržel Vlastimil Peřina.

Vítězi titulu Vinařství roku se v minulosti stala vinařství Škrobák, Víno J. Stávek, Vinselekt Michlovský, Bohemia Sekt, Hana Mádlová, Znovín Znojmo, Chateau Valtice – Vinné sklepy Valtice, Zámecké vinařství Bzenec, Vican rodinné vinařství a právě také už SONBERK. Dosavadní šampiony soutěže si lze připomenout díky videomedailonkům, které pro tento ročník soutěže připravil Svaz vinařů. Vína od

těchto úspěšných vinařství pak mohou zájemci ochutnat prostřednictvím unikátní sady vín vítězů Vinařství roku. Limitovaná edice sta kusů této speciální sady obsahuje 11 lahví vín každého vítěze soutěže a vodu Krondorf a lze si ji objednat online v e-shopu Vinařství roku.

Soutěž vyhlašuje a titul Vinařství roku uděluje Svaz vinařů České republiky ve spolupráci s Národním vinařským centrem, za významné podpory Vinařského fondu ČR a Jihomoravského kraje. Hlavními partnery soutěže jsou Albert s nabídkou vín finalistů v exkluzivní vinotéce v Praze na Chodově, BS vinařské potřeby, přední český dodavatel sortimentu pro vinaře se sítí vlastních prodejen, a Vinolok, výrobce skleněných uzávěrů. Během celého průběhu soutěže se degustují vína z ručně vyrobených skleniček sklárny KVĚTNÁ 1794. Neutralizační sousto dodá Albertovo pekařství, přírodní minerální vodu s unikátním složením společnost Krondorf. Dalšími partnery jsou Hošek Motor, Haier vinotéky, Vetropack, J&T Bank, X-production a Lomax.

Dagmar Sedláčková
Foto: Omnimedia

Vypátral i černý cinyfál, předchůdce Frankovky. Vinař historik ho popsal v knize Svobodný vinohrad

Kde jsou nejsilnější historické kořeny jihomoravského vinařství, které lokality zdědily silné terroir nebo co je to černý cinyfál. To se dozví zájemci v nové knize historika a vinaře Martina Markela ze znojemských Jaroslavic. Jeho publikaci s názvem Svobodný vinohrad vydává Mendelova univerzita v Brně.

Historik Masarykovy univerzity v Brně a vinař Martin Markel v knize s podtitulem Historické kořeny terroir moravských vinic a vín zúročil deset let bádání v archívech. „Chtěl jsem vývoj vinohradnictví dostat do kontextu celé Evropy. Něco takového nikdo nezkoumal čtyřicet let. Jen v sedmdesátých letech se o to pokoušel Václav Frolec. Nová kniha teď mapuje dějiny moravského vinařství od třicetileté války do znárodnění,” přiblížil Markel. Soustředil se na fenomény, které určují současné moravské víno. „Zmapoval jsem proces vín v kombinaci s daty v katastru. Dobře z toho vyšly dva regiony, Znojemsko a Bzenecko. Už v historii to byly excelentní vinice, které produkovaly nejlepší vína Moravy,” prozradil vinařský historik.

Potěšilo ho, že právě na Znojemsku se nachází celkem pět ze sedmi nejlepších lokalit. „Nachází se ve starých lokalitách od Šobesu po Suchohrdly i v novějších, od Šatova po Jaroslavice. V Suchohrdlech je místy pohltila už zástavba, ale některé, z konce 18. století, jsou tam dodnes,” poukázal Markel. Historie

podle něj dokládá i výjimečnost vinařských lokalit na Hodonínsku. „Bzenec, Polešovice, Domanín, Strážnice, Blatnice, tedy vinařské obce v širším údolí řeky Moravy,” vyjmenoval.

Podle Markela není vhodné terroir zužovat jen na stanoviště. „Zastávám Dijonskou školu, která vnímá i činnost člověka, která má obrovský vliv na charakter a styl vína,” poznamenal. Součástí knihy je i náčrt vývoje odrůd. „To byla procházka po minovém poli, protože ve vinohradnictví používáme jen pár oblíbených slov v pojmenování odrůd, nešlápnout vedle bylo náročné. Podařilo se mi ale doložit například původní červenou odrůdu, která pochází až ze 17. století. Jmenuje se černý cinyfál a je to předchůdce Frankovky,” prozradil z obsahu Martin Markel.

Knihy zaujala i Josefa Blažka z Brna. Víno je moje hobby a tohle je pro mě novinka. Mohou tam být zajímavé informace,” zvažuje pořízení knihy.

Dagmar Sedláčková

Zimní květiny od českých zahradníků

*V zimním období, kdy příroda spí, je velmi důležité zkrášlit si obydlí pokojovými rostlinami kvetoucími v zimě. Které to jsou a které z nich pěstují a dodávají na trh čeští zahradníci? Určitě všichni známe brambořík (*Cyclamen persicum*), pokojovou azalku (*Azalea indica*) a petrklíč (*Primula acaulis*, *Primula elatior*).*

Mezi méně známé, ale u nás pěstované patří pantoflíček (*Calceolaria*) a cinerarie, případně starček (*Cineraria hybrida*). Dále se v zimě můžeme setkat s africkou fialkou (*Saintpaulia*), kolopejkou (*Kalanchoe* hybridy), vánočním kaktusem *Schlumbergera × buckleyi* – hybridy, hvězdíčkem (*Amaryllis belladonna*), gloxínií (*Sinningia speciosa*) a některými dalšími.

Prvních pět jmenovaných rostlin můžeme najít také v nabídce českých zahradníků. V dnešním článku si podrobněji představíme první dvě kultury, tedy pokojovou azalku a brambořík. Nejdůležitější pěstební kulturou českého zahradnictví z výše uvedených rostlin, pěstujících se v zimě a brzkém jaře, je bezesporu *Primula*, které je právě proto vhodné věnovat více prostoru v podobě samostatného článku. *Cineraria* a *Calceolaria* jsou naopak marginální kultury našich zahradníků, pěstujících se na doplnění sortimentu v zimním a brze jarním období. Květiny *Saintpaulie*, *Kalanchoe* a *Gloxinie* se v ČR pěstovaly v minulosti, dnes už k nám už míří téměř výhradně ze zahraničí.

BRAMBOŘÍK PERSKÝ (*Cyclamen persicum*)

Brambořík pěstuje v naší republice několik velkých zahradnických podniků a uplatňuje se v jejich nabídce většinou od podzimu do jara. Jeho odbyt bohužel ovlivňuje doporučená teplota pokojových podmínek. Brambořík je chladnomilná rostlina a vysoké teploty našich obydlí mu nevyhovují. Pověst nelehkého uchování bramboříků v domácích podmínkách mají na svědomí také importy kvetoucích bramboříků, které jsou vypěstovány v zahraničí ve více než ideálních skleníkových podmínkách. Tato skutečnost způsobí krátkověkost rostliny po jejím nákupu a umístění v běžné bytové teplotě. Rostliny reagují na změnu prostředí negativně a vytvářejí u veřejnosti mylné povědomí, že doma se brambořík pěstovat nedá. Při dodržení několika zásad se však můžeme z bramboříku radovat poměrně dlouhou dobu jak v interiéru, tak ve venkovním prostředí.

Charakteristika rostliny

Původní druh roste v Řecku, jihozápadní Asii a Tunisu ve vlhkých horských lesích. Suché teplé období rostliny přečkávají zatažené do hlízy. Kulovitá hlíza je velká a slouží jako zásobní orgán. Srdčité listy jsou mramorované stříbřitou kresbou a jsou dekorativní samy o sobě. Květní stopky přerůstají listy a nesou jednobarevné i vícebarevné květy s květními lístky směřujícími nahoru. Květní plátky jsou u hybridních odrůd roztržené nebo zvlněné, bílé, růžové, červené, fialové nebo se skvrnou ve středu květu. Pěstitelé produkují různé velikostní kategorie, od velkých rostlin přes středně velké po malé a miniaturní odrůdy. Liší se výškou a průměrem rostlin. Bramboříky jsou, stejně jako pokojové azalky, v prodeji od podzimu do jara. Patří k nejvýznamnějším tržním kulturám okrasným květem pro vánoční období, ale je možný i celoroční prodej. Brambořík se využívá jako krátkodobá rostlina, svědčí jí opět chladnější interiér. V teplejších interiérech je problematické udržet ji pro další pěstování. Některé odrůdy jsou vhodné i pro sklizeň květů na řez.

Nároky na pěstování

Mladé rostliny se musí pěstovat při teplotách 18–20 °C, při nich dojde i k založení květů. Pro jejich vývoj je vhodná snížená teplota na 15 °C a před prodejem klesá až k 12 °C. Teploty, které zajistí dlouhé kvetení v interiéru, se pohybují také kolem 12–15 °C. Bramboříky vyžadují vyšší vzdušnou vlhkost, ale jsou náchylné na zahnívání spodních listů a hlízy.

Proto závluku aplikujeme výhradně spodní a důkladně odstraňujeme řapíky listů a stopky květů vytrhnutím, abychom předešli jejich zahňvání. Pěstební substrát je smíšený s podílem rašeliny a pH 5,5–6,8. Pro další udržení rostlin po odkvětu se rostliny od května umísťují do polostínu a udržují v suchu. Hlíza se zatáhne a v září po přesazení začíná rostlina opět rašit. Brambořík se množí nejlépe čerstvým semenem.

AZALKA INDICKÁ (*Azalea indica*, *Rhododendron simsii*)

Pokožkové azalky jsou na našem trhu české i importované. Z českých zahradnictví se jejich pěstováním kromě jiných, menších pěstitelů, už tradičně zabývá zahradnictví Azalea Chlumec, s.r.o., které má tuto kulturu i v názvu. Pokožková azalka se potýká s podobnými předsudky, co se týká náročnosti uchování v pokojových podmínkách, jako výše popsaný brambořík. Pravdou je, že jde o chladnomilnější rostlinu, ale přizpůsobením závluky lze její vitalitu a okrasnou hodnotu výrazně prodloužit.

Charakteristika rostliny

Azalky jsou rozvětvené, stálezelené keře s dlouze eliptickými drobnými, tmavě zelenými, kožovitými listy. Květenství je tvořeno z 2–6 široce nálevkovitých květů. Kořenový systém azalek rozložený mělce pod povrchem. Rostlina běžně dorůstá od 10–50 cm. Azalka pochází ze subtropických oblastí Asie z Tchajwanu – Číny, kde roste v chladných a vlhkých lesích. Z původního stanoviště se odvíjí její nároky. Naše zimy by na zahradě, na rozdíl od otužilejších venkovních druhů, nepřežila. Pěstuje se jako pokojová rostlina, přičemž upřednostňuje teploty kolem 18 °C. Tato kultura se v nárocích podobá bramboříku, proto ji také představujeme společně. Do Evropy se dostala kolem roku 1810 a začala se intenzivně šlechtit v Belgii, Německu a Velké Británii. Dnes se pěstují hlavně velkokvěté hybridy s jednoduchými nebo plnými květy v široké škále barev od bílé, oranžové, růžové, červené a fialové. Jsou i odrůdy s vícebarevnými květy. Azalky se nejčastěji prodávají v zimě a brzy na jaře a podle ranosti vykvétají od listopadu do května.

Nároky na pěstování

Pokud azalka, kterou jsme si přinesli, teprve nakvétá, postavíme ji na světlé místo, kde se teplota pohybuje kolem 7–16 °C. Pokud již plně kvete, můžete ji umístit i do teplejšího pokoje, ale nad 20 °C by teplota stoupnout neměla, ideální je do 18 °C. Azalky jsou citlivé na vysoký obsah vápníku v závlukové vodě. Nejvhodnější je měkká voda do 10 d°H. Substrát by měl být rovnoměrně vlhký, kořenový bal nesmí nikdy přeschnout. Měkké kořeny jsou citlivé na nedostatek i nadbytek vody. V domácí péči je důležité také rosení na list, pozor, určitě ne na květ. Vhodný substrát je vzdušný, propustný s podílem vláknité rašeliny. Důležité je kyselé pH substrátu, a to v rozmezí 4,0–4,5. Během kvetení odštipujeme uvadlé květy. Může se štípnout hlouběji do keříku, umocníme tak pěkné rozvětvení. Po odkvětu se většinou dále nepěstují, ale pokud by s nimi bylo nakládáno jako s přenosnou rostlinou, je možné udržet azalku pro další pěstování. V dubnu–květnu rostlinu umístíme do zahrady na stinné místo a na podzim před mrazy opět přeneseme do interiéru. Azalka se množí vrcholovými řízků.

Představili jsme si v krátkosti další dvě kultury, které se na našem trhu objevují i od českých pěstitelů. Pěstování bramboříků se v ČR věnuje několik pěstebních zahradnických podniků a produkce je také násobně vyšší než u pokojové azalky. Obě rostliny se uplatňují převážně jako krátkodobé pokojové rostliny, které po odkvětu dále nepěstujeme, avšak dají se také uchovat do příštího roku výše popsaným způsobem. Oběma rostlinám, ač chladnomilným, lze správnou péčí prodloužit kvetení a vitalitu. Tyto květiny lze využít jako vhodný dárek ve zmiňovaném zimním období. Krásně se s nimi pracuje, sluší jim přizdobení různými floristickými doplňky, umístění v designových obalech. Je možné použít je také do sesazovaných nádob, například v hotelových halách, kde je vyhovující chladnější klima a déle vydrží ve výborné kondici. Bramboříky jsou zákazníci nedocenené například do truhlíků. Pokud si v polovině září vysázíme do okenních i jiných truhlíků bramboříky, v plné kráse a s minimem údržby nám vydrží do prvních mrazů. Často jsou krásné do poloviny listopadu, kdy už je můžeme vyměnit za

vánoční výzdobu. Dají se také vhodně kombinovat s jinými podzimními květinami, například drátovcem, různými druhy travin, dlužichou apod.

Svaz květinářů a floristů ČR

Střední škola technická a zahradnická Lovosice

Střední odborná škola technická a zahradnická Lovosice sídlí v objektu renesančního Schwarzenberského zámku. Po sloučení několika středních odborných škol dostala v roce 2006 současný název, jenž nejvíce vystihuje obory vzdělávání, které nabízí. Jedná se o tříleté obory s výučním listem a maturitní obory.

SVAZ KVĚTINÁŘŮ A FLORISTŮ ČR PŘEDSTAVUJE

Nabídka vzdělání je široká: od učebních oborů mechanik opravář motorových vozidel, truhlář, zahradník, opravář zemědělských strojů, operátor skladování, opravářské práce a stravovací a ubytovací služby až po obory maturitní, jmenovitě autotronik a aplikovaná chemie. Škola disponuje i vlastní autoškolou a svářečskou školou.

Obor zahradník má u nás tradici dlouhou přes šedesát let. Nedílnou součástí se od roku 1983 stala školní zahrada pod Mostnou horou v Litoměřicích, která je nutným prvkem výuky odborného výcviku oboru zahradník. Tvoří ji tři vytápěné skleníky pro pěstování pokojových

rostlin, květin k řezu i sezónních květin, jako jsou letničky, dvouletky nebo balkonové květiny. Zahrada je rozdělena na květinářskou, ovocnářskou, zelinářskou a okrasnou část s malou vinicí. Nejvyšší produkci udržujeme dlouhodobě v květinářské oblasti, a to především v pěstování letniček, dvouletek a balkonových květin. Chlubou jsou i naše zahradnické plesy s originální květinovou show, jejichž tradice sahá až do roku 1965. Symbolem těchto plesů a zároveň tvůrcem vazeb byl i náš dlouholetý kolega a florista pan Jiří Dvořák uvedený v roce 2016 do floristické síně slávy.

Aktuálně škola nabízí v oboru zahradník komplexní vzdělání. Absolvent získává základní návyky a dovednosti v květinářství, ovocnářství, zelinářství a sadovnictví. Naučí se množení, ošetřování a pěstování rostlin ve sklenících i ve volné půdě. Zakládání sadových úprav a jejich údržbu. Zhotovuje vazačské

a aranžérské výrobky, získá znalosti pro obchodní činnost a podnikání.

Informace o učitelích odborných předmětů

Jmenuji se Ing. Šárka Hořánková, pracuji ve škole jako učitelka odborných předmětů. Vystudovala jsem vysokou školu zemědělskou v Praze, obor zahradní tvorba. Studium jsem si rozšířila o floristickou část pomocí vzdělávacích kurzů na mistrovské škole floristiky v Hradci Králové, kde jsem složila floristické a mistrovské zkoušky. Obor učitelství mi byl nabídnut při studiu na vysoké škole Institutem vzdělávání a poradenství v Malé Chuchli. Na střední škole technické a zahradnické působím od roku 2015 a předtím jsem se věnovala především květinářsko-aranžérské práci, projektování zahrad a veřejné zeleně. Ve chvíli, kdy jsem dostala nabídku stát se učitelkou odborných předmětů, vnímala jsem ji jako šanci ukázat mladým lidem, jak může být toto povolání krásné, jak široké uplatnění

s ním člověk najde a co vše díky němu může okolí nabídnout. Odměnou jim budou rozzářené úsměvy zákazníků při pohledu na krásně navázanou kytici nebo radost z perfektně osázeného balkonu či nadšení z pokojové rostliny, vypěstované právě v naší škole našimi žáky – zahradníky.

V současnosti bohužel panuje povědomí, že zahradnickou práci může vykonávat každý bez příslušného odborného vzdělání, a to degraduje tento obor. Cílem školy je vést naše žáky, předat jim nejen znalosti, ale i nadšení pro tuto práci a vrátit oboru bývalou prestiž. Snažím se předávat svým žákům veškeré poznatky z praxe, které mám. Společně s učiteli odborného výcviku zapojujeme žáky do soutěží, budujeme v nich zdravé sebevědomí a ukazujeme jim, že obor, který si vybrali, má smysl. Pěstováním květín, školkařskou činností nebo prací floristy se může žák velmi dobře uživit, ale jako každé řemeslo i zahradník je otázkou znalostí, píle a především praxe. Mohu říct, že naše škola má všechny předpoklady k tomu, aby se stala dobrým zázemím pro kvalitní zahradníky.

Žákyně

Naše žákyně závěrečného 3. ročníku, slečna Tereza G., vlastními slovy vyjádřila volbu studia tohoto oboru následovně: „K řemeslu mě přivedla babička s dědou, naučili mě obhospodařovat pole, starat se o zahradu, pěstovat květiny. Obor zahradník mě zaujal svou šíří uplatnění na trhu práce. Vidím zde rozsáhlé možnosti zaměstnání než u jiných oborů úzce zaměřených. Ráda bych se po skončení studia věnovala práci floristy, ale pokud se mi nepodaří v této branži uspět, mohu se stát květinářem, sadařem nebo pracovat v okrasné školce.“

Absolventky

Dále bych ráda představila naše dvě absolventky oboru zahradník, které ukončily své studium v roce 2019 a od té doby pracují společně v prodejně květín jako floristky, paní Tereza Č. a slečna Tereza K. Práce, kterou si vybraly, se jim líbí, její náplní není jen vazba květín, ale i zhotovování sezónních dekorací a péče o hrnkové květiny, které jejich prodejna nabízí. K nasměrování jejich profesního života jim pomohla především odborná praxe na naší škole, příprava a účast na floristických soutěžích, kde získaly cenné zkušenosti. Floristiku vnímají jako krásnou, ale z hlediska komunikace se zákazníky jako těžkou disciplínu. Vytvářet nové kytice a dekorace, ovlivňovat smýšlení a estetické citění zákazníka považují za své poslání. Rády by si do budoucna otevřely květinovou dílnu a ateliér, věnovaly se prodeji, jenž je vázán na zakázkovou tvorbu, pěstování hrnkových květín a květín k řezu. Na oboru zahradník si nejvíce cení přístupu a rodinného zázemí, které mezi zahradníky panuje, a skutečnosti, že se kdykoliv mohou na svou školu obrátit s prosbou o radu.

Střední odborná škola technická a zahradnická Lovosice patří mezi menší školy, ale je plná příběhů a tradic. Naši učitelé odborného výcviku jsou často absolventy naší školy, účastnili se floristických a zahradnických soutěží, na které připravují své žáky a předávají jim cenné zkušenosti. Dovolují si navzájem růst, vzdělávat se a oboustranně se podporovat.

Žáky vnímáme jako naše děti, naši zahradnickou budoucnost. Floristika i květinářství mají velkou budoucnost a potenciál umožňující osobní růst. Nesmíme zapomenout ani na úzké propojení s českými květinářskými

firmami, floristickými dílnami a hlavně na spolupráci se Svazem květinářů a floristů, který nabízí možnost dalšího vzdělávání žáků a učitelů. Tímto bychom rádi svazu poděkovali za jeho starost a péči.

Těšíme se na vás, na nové žáky, kteří se stanou součástí naší malé zahradnické rodiny a budou dál předávat své znalosti a zahradnický um dalším generacím.

Ing. Šárka Hořánková
Střední odborná škola technická
a zahradnická Lovosice, www.soslovo.cz

Nejsilnější zážitek? Východ slunce nad Dyjí, říká průvodkyně, co vytvořila první únikovku z Podyjí

Říká o sobě, že je velká patriotka a na rodné Znojmo a krásu Podyjí s národním parkem za humny nedá Veronika Králová dopustit. Z nadšenkyně se nedávno stala průvodkyně a právě vytvořila první on-line únikovou hru z Podyjí s názvem Za pokladem Andělského mlýna.

Všechny turistické stezky v Podyjí i v sousedním Thayatalu má mnohokrát prošlápnuté, pěšky i na kole. „Vím, odkud je krásný výhled do hlubokého údolí řeky Dyje, kde se zapsala historie, kde můžete potkat zvěř či vidět unikátní rostliny. Abych tento celoživotní koníček posunula, absolvovala jsem v roce 2019 kurz pro průvodce v národním parku Podyjí,“ říká čtyřicetiletá absolventka filozofické fakulty se zaměřením na češtinu a nizozemštinu, která učí mluvit česky i cizince.

Přejít na „volnou nohu“ zvažovala pár let. „Chtěla jsem dělat něco, co by mě bavilo, ale také živilo. Ideálně tak, abych dopoledne mohla chodit po lese nebo dělat na počítači korektury a abych měla odpoledne čas na rodinu a děti. A pořád jsem přemýšlela, co by se dalo dělat v přírodě. Chyběly mi například programy pro školy, aby se děti o přírodě učily venku místo v lavicích. A také aby se jim od malička vštěpovala láska k přírodě, úcta a vztah k místu, kde bydlíme,“ přiblížila nadšená propagátorka Podyjí.

Dařilo by se jí, nebýt covidu. „Špatné načasování. Na volnou nohu jsem přešla od 1. března loňského roku, měla jsem domluvené termíny, ale ty s příchodem covidu okamžitě padly, všechny. Jen o prázdninách se mi podařilo provést pár rodin, co přijely na dovolenou,“ posteskla si na nechvalný start Králová. Nelenila a na svém webu Doma v Podyjí vytvořila zábavné hry pro děti i dospělé. Mini on-line hry, pexeso, puzzle a před Vánoci také vůbec první podyjskou únikovou hru Za pokladem Andělského mlýna. Vše s reálnými fotografiemi národního parku. „Chtěla jsem vytvořit svým příznivcům jakousi nadstavbu, když s nimi ne-

mohu být v terénu, tak alespoň on-line. Příběh mlýna je smyšlený, možná o to napínavější, a hráči v něm poznávají i krásy Podyjí. Na konec se musí každý propracovat sám,“ neprozradila Králová, jaký poklad na konci hráče čeká. Jen těžko vybírá své nejoblíbenější místo v Podyjí. „Každý kout je krásný, nejčastěji ale snad chodím na Kraví Horu v blízkosti Znojma. Nevynechala bych ani všechny vyhlídky nebo žlutě značenou trasu, která vede až k Papírně, bývalému mlýnu pod vinicí Šobes. V unikátní krajině Podyjí neváhá i přespat. „Poslední silný zážitek mám z léta, když padaly perseidy, přespala jsem na Kraví hoře pod širákem. Jenže tu noc kobylky cvrlikaly tak silně, že spát se vůbec nedalo. Tak jsem už brzy ráno sledovala nádherný východ slunce z vyhlídky Sealsfieldův kámen s pohledem na údolí Dyje se znojemskou vodní nádrží,“ podělila se Králová o zážitek. Do dříve zapomenutého kraje Národního parku Podyjí už podle ní míří více turistů než dřív. „Ráda bych, aby se víc zapracovalo na posílení úcty k přírodě, mnohdy jsou cesty lemované odpadky a to je škoda,“ pokrčila rameny Veronika Králová.

Dagmar Sedláčková

Venkov, pochlub se!

Priznávám, že se můžeme dohadovat o pojmu venkov. Co to je a jak ho máme chápat? Najdeme odpověď v naučných slovnících nebo encyklopediích?

Chanovice – Špejchar před a po rekonstrukci

Má vlast cestami proměn Příběhy domova

Jedno je jisté. Jinak chápe venkov městský člověk, jinak ten, který v zemědělské krajině žije, pracuje nebo podniká. Zcela záměrně uvádím zemědělskou krajinu. Je to tím, že v současné době se v myslích našich spoluobčanů velmi často redukuje chápání venkova pouze na zemědělskou výrobu, dotace a kvetoucí řepku.

Pojem venkov je však podstatně širší, stejně jako všechno to, co se zde děje. Není toho málo, ale málo se o tom ví. Nejedná se o činnost za stomilionové granty, ale o něco, co by bylo a je nutné zveřejnit, propagovat a uvést ve všeobecnou známost. Většinou se jedná o spojení nadšenců, filantropů, ale i různých dobrovolných spolků, kteří se snaží v blízkosti svého bydliště ledacos zachránit nejen s cílem současného využití, ale spíše pro příští generace. Jsou to desítky a stovky objektů, které nám všem zpřijemňují život, ať již jen na pohled, nebo i prakticky. Krása každého takového zdařilého projektu, realizace, úpravy, rekonstrukce vynikne při prezentaci pod označením „stav před“ a „stav po“. Je to těžce představitelný kontrast, za kterým jsou skryty tisíce odpracovaných hodin a také velmi často statisíce nebo i miliony investovaných korun. Zaslужnou činnost si dal v tomto směru do vínku již v roce 2008 spolek Cestami proměn v podobě tří hlavních projektů: Má

vlast cestami proměn, Podvečery s osobnostmi a Nejkrásnější nádraží. Pravidelně podobně zpočátku tím mediálně nejviditelnějšími byla nádraží. Mnohá z nich díky tomu rozkvetla do nebyvalé krásy, některá se přeměnila v muzea lokální železnice. Řada z nich však ještě čeká na svoji budoucnost, hlavně však na záchranu.

Venkov ve svých nejrozmanitějších podobách tvoří 80 % území naší republiky, nejen proto zasluhuje naší pozornost.

Nicméně projekt Má vlast cestami proměn za celou dobu existence prokázal ve všech krajích České republiky ohromnou invenci a tvůrčí sílu v prezentaci toho, co dokázal a dokáže český venkov. Jsou to všechno příběhy našich domovů. Projekt zapojuje místní komunity a přispívá ke zvýšení kvality života obyvatel obcí a měst. Každoroční výsledky této činnosti si pořadatelé nenechávají pro sebe, ale prezentují je ve formě národní putovní výstavy, která představuje rekonstrukce objektů ve veřejném prostoru a také proměny krajiny. Výstava ukazuje, jak místní lidé opětovně oživilí zchátralá místa – náměstí, návsí, sakrální stavby, památky, parky, cesty a další stavby či krajinu. V katalogu najdeme i rekonstruované hrady (Hartenštejn u Bochova na Karlovarsku), zámek zachráněný před zkázou (Pětipsy

na Ústecku), vysokou pec na dřevěné uhlí v Šindelově, kulturní dům v Kojetíně, komunitní domy, mateřské školky, dětská hřiště, nádraží, návěsní rybníček i hospodu. Smyslem výstavy je zvyšovat povědomí a zájem veřejnosti o prostředí, ve kterém žijeme, zvelebovat je a znovu oživovat chátrající objekty a pustnoucí místa. Partnery výstavy jsou téměř všechny kraje ČR. Zahájení výstavy, která letos otevře již svůj 13. ročník, probíhá každoročně v květnu na Vyšehradě v Praze.

Výstava následně putuje celý rok po vystavujících obcích a městech a je součástí kulturních a společenských akcí. Je stále v pohybu, má podobu výstavních panelů jednotlivých proměn s fotografiemi prezentujícími stav před a po a s doprovodným textem, mapou a dalšími údaji, jako je doba realizace, iniciátor proměny, projektant atd. Letos je její předností umístění v interiéru a volný pohyb mezi výstavními panely. V průběhu roku je možné na internetových stránkách výstavy sledovat aktuální destinace jednotlivých kolekcí výstavy, objednat si výstavu a hlasovat v soutěži pro nejkrásnější proměnu. Lze se zde také přihlásit do dalšího ročníku.

Jsem přesvědčen o tom, že po zhlédnutí výstavy Má vlast cestami proměn budete zcela jistě konstatovat, že český venkov nepředstavuje jen zemědělství v celé šíři a naše regionální potraviny, ale také občanskou společnost se zájmem o hodnoty a zanechání odkazu příštím generacím. S tím vším je potřeba se také patřičně pochlubit všem nevěřícím!

Ing. Michal Vokřál, CSC.

Masopust jako silná tradice venkova

Masopustní veselí láká každoročně tisíce lidí. Na programy, které pořádá v regionech Národní muzeum v přírodě, se sjíždějí návštěvníci zblízka i zdaleka. V roce 2010 se dokonce podařilo masopustní obchůzku z Hlinska zapsat na Seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva organizace UNESCO. S ředitelem muzea Jindřichem Ondrušem jsme si povídali o masopustním dění a o tradicích a zvyklostech na Valašsku, Hané, Horácku a v části Českého středohoří.

Jindřich Ondruš, ředitel Národního muzea v Přírodě

Kdy se slaví masopust? Má nějaké pevně určené datum?

Období masopustu je poměrně dlouhé. Začíná vždy ve stejný den, a to po svátku Tří

králů. Končí v úterý před Popeleční středou. Jejich datum se určuje podle pohyblivého data Velikonoc, letos vychází konec masopustu na úterý 16. února.

Jak dlouho už Valašské muzeum v přírodě přibližuje návštěvníkům dění o masopustu?

Programy s masopustní tematikou mají ve Valašském muzeu v přírodě už více než pětadvacetiletou tradici. Jejich podoba se průběžně obměňuje a doplňuje ji soutěže o nejlepší tlačenku a klobásku.

Proč návštěvníkům připravujete takové akce?

Jedním z hlavních důvodů je poslání muzea v přírodě představovat život našich předků, jejich práci, rodinný život a zvyklosti. Naplňujeme tak odkaz našich zakladatelů a jejich myšlenku budovat živé muzeum. Tento způsob prezentací umožňuje návštěvníkovi být nejen divákem, ale i přímo součástí dění, aktérem, který si odnáší prožitek ozkoušený na vlastní kůži – třeba tanec s medvědem nebo ochutnávku tradičních jídel. Právě proto se k nám návštěvník rád vrací. V muzeu

v přírodě totiž zažije to, co už v běžných současných podmínkách jen tak nenajde.

Změnil se nějak postupem doby masopust, který pořádáte?

Právě proto, že se nám návštěvníci vracejí, musíme v průběhu celého roku neustále obohacovat programovou nabídku i náplň jednotlivých programů. Přímou při masopustu se každoročně obměňují soubory či obchůzkové skupiny, které zveme jak z Moravy, tak ze Slovenska. K doprovodným aktivitám náleží i smažení božích milostí, odborné soutěže o nejlepší klobásku a tlačenku, návštěvnická soutěž o nejlepšího řezníka či řeznictví, obdávání obchůzkářů hospodářem a hospodyní. Měnil se také název z „...Do Rožnova na končiny“ v jednoduchý „Masopust“.

Jsou všechny masopustní obchůzky stejné? Nebo má každá obec či město specifické?

Ačkoliv mají masopustní zvyklosti společné kořeny v dávné předkřesťanské době, v průběhu času se rozvinuly do nespočítelného množství variant specifických pro dané regiony nebo obce. Tuto rozdílnost krásně vnímáme při srovnání podob masopustních obchůzek, které se konají v rámci programové nabídky Národního muzea v přírodě. Důkazem toho je i to, že v roce 2010 byly masopustní obchůzky z několika vesnic v okolí Hlinska zapsány na Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva organizace UNESCO. Důvodem je jejich jedinečnost udržovaná a předávaná po několik generací.

Co znamená masopust pro dnešní lidi? Daří se tradici předávat mladé generaci?

Záleží na regionu. Tam, kde se masopustní průvody a obchůzky udržují, je masopust důležitou součástí života obyvatel. Společně prožitý obyčej pak utužuje společenskou společenost a je příležitostí ke společné zábavě. Například v obci Příkazy, kde se nachází i naše Hanácké muzeum v přírodě, se podle vzpomínek pamětníků konala obchůzka masopustu naposledy v šedesátých letech minulého století. Na přerušenu tradici navázalo

muzeum v přírodě, které v únoru 2019 iniciovalo akci s názvem „Hanácké masopust“. Hlavním motivem nebylo jen ukázat tento starobylý výroční obyčej návštěvníkům muzea, ale zapojit do masopustního veselí i místní obyvatele v čele s panem starostou, který povoluje obchůzku obcí a předává hanácké právo maškaram. A to se nakonec podařilo. Obecně řečeno se v některých oblastech v současné době průvodů účastní i děti. V tradiční podobě však obcházeli jen muži nebo skoro dospělí chlapci.

Postavy v masopustu mají danou podobou a roli. Přibližte nám, prosím, kdo nesmí v průvodu chybět?

Skladba maškar v masopustním průvodu a role jednotlivých figur se odvíjí od zvyklostí v daném regionu. Pokud jde o tradiční průvod a ne „jenom“ o karneval, řídí se vše pravidly mezigeneračně předávanými. Zmíněné masopustní obchůzky na Hlinecku se odehrávají podle tradovaného scénáře, v němž má každá maska svoji roli. Nové masky se neobjevují, jejich podoba a počet je daný. Masky se dělí do dvou skupin: tzv. červená maškara a černá maškara. V průvodu tak nesmí chybět lautr, žena, turci, slaměný, kobyla s rasem, komíníci, kramáři – zvaní židi. Na Valašsku k původním maskám náleží medvěd a jeho vodič, žid, pohřebenář, nevěsta, voják, kobyla, masky různých profesí – řezníků, dráteníků, žebráků, lékařů, holičů apod. Obdobnou skladbu mají i průvody na Hané, kde se ještě navíc objevuje kohout jako jedna z hlavních masek.

Vyrábějí si lidé masky sami nebo si je někde pořizují?

Ti zručnější jsou i dnes schopni a ochotni ručně vyrobit originální masky. V České republice je jediná výrobní papírového masopustního a karnevalového zboží v Zákupích na severu Čech. Navazuje na historickou výrobu předválečné firmy Eduard Held z roku 1884 a dodnes produkuje papírové čepice, nosy, lampiony, konfety či girlandy. Současní majitelé se aktivně účastní i masopustních oslav v Muzeu v přírodě v Zubnicích, jedné z našich organizačních složek. Od roku 2017 je navíc tato unikátní ruční výroba papírových masopustních masek, dodržující více než sto let starou technologii, zapsána na Národní seznam nemateriálního kulturního dědictví. Věřím, že i mezi mladší generací se najdou zájemci a ocení unikátní ruční výrobu a práci a budou tímto i „moderní“ mezi svými vrstevníky.

Některé masky mají dokonce i konkrétní úkoly...

Když si lidé obléknou masku, schovají se za ni a vlastně si změň identitu. Masopustní průvody byly a jsou mnohdy velmi veselé, až rozpuštělé. Masky tropí různé žerty a přihlížející se nemohou zlobit. Vrátime-li se k masopustním obchůzkám z Hlinecka, každá maska má přesně vymezenou roli: lautr se ženou vedou průvod, turci před každým domem tančí,

slaměný se válí s přihlížejícími po zemi a na závěr obchůzky se tzv. porazí kobyla. Na Valašsku medvěd tancuje s hospodyní, která tento tanec nesmí odmítnout. Jak vysoko hospodyně při tanci skáče, takovou bude mít úrodu. Nebo se v závěru masopustu pochová basa, která symbolizuje marnotratníka, a svalují se na něj hříchy lidí z celé obce apod.

Bude mít masopust v současné pandemii nějaká omezení?

Vzhledem k protiepidemickým opatřením jsou všechny organizační složky muzea veřejnosti uzavřeny. Aktivitu jsme přesunuli do internetového prostředí na naše webové stránky a na sociální síť, kde virtuálním návštěvníkům představujeme zvyky a život našich předků v období masopustu. Zároveň tak sami objevujeme nové možnosti oslovení veřejnosti a zatím příliš nepoužívané formy komunikace se zájemci.

Jaké pokrmy naši předkové v tomto období jedli?

Mnozí si vybaví, že právě masopust je časem zabijaček a konzumace zejména masitých a tučných jídel. Typickou specialitou jsou smažené koblihy nebo cukroví zvané boží milosti, rovněž smažené. Jídelníček byl obohacen také o všelijaké dobroty z pašíka – jelita, jitrnice, ovar, škvarky, uzené maso aj. Ovšem nemysleme si, že všichni obyvatelé venkova měli v tomto období plné talíře. Každá rodina si mohla dovolit k snědku to, co jí umožňovala její sociální situace. A také to, co bylo pro někoho sváteční, pro jiného mohlo být obyčejné, každodenní jídlo.

Jaké masopustní tradice vy osobně dodržujete?

Pokud to lze nazvat tradicí, tak se s oblibou účastním masopustního veselí v muzeích, která jsou naší součástí. Zároveň je masopustní období i časem plesů a zábav – zde se vybraných s radostí účastním.

Příspěvek byl převzat ze Zpráv MZe únor 2021

NÁRODNÍ MUZEUM V PŘÍRODĚ,

příspěvková organizace, vzniklo v roce 2018 a sdružuje čtyři muzea, dvě z nich jsou v Čechách a dvě na Moravě. Jmenovitě jde o Valašské muzeum v přírodě, Hanácké muzeum v přírodě, Muzeum v přírodě Vysočina a Muzeum v přírodě Zubnice. Jejich posláním je dokumentovat, ochraňovat a uchovávat více než dvě stě let historie lidového stavitelství a přibližovat způsob života na venkově. Každé z nich odráží kulturu jiného regionu, a je proto jedinečné.

Nesed'te za pecí a vydejte se do přírody na zajímavá místa po celém Česku

Užijete si pohyb na čerstvém vzduchu a vydejte se obdivovat třeba nejkrásnější ledopády.

Zima ještě neskončila a ač to může být překvapující, právě obleva pomáhá utvářet bohaté ledopády. Odtávající voda opět zmrzne a vytváří masivnější ledovou výzdobu. Na některých místech ozvláštňují mohutné tvary ledopádů i speciální řasy, které dokáží zabarvit led dožluta nebo oranžova.

Mumlavský vodopád v Krkonoších

Zajímavostí jsou obří hrnce a kotle, zvané čertova oka, které dravý proud Mumlavy vymlel v žulových stupních. Po většinu roku voda padá bystře z 10metrové výšky dolů, ale jakmile přijde zima, mráz promění vodu v led a vykouzlí tak mohutný ledopád, originální dílo přírody. Vodopády jsou dobře přístupné po modře značené trase od harrachovského autobusového nádraží kolem lesnického muzea Šindelka, a to pěšky, na kole i v zimě na běžkách.

Vysoký vodopád – nejvyšší vodopád Jeseníků

Vysoký vodopád, který je považován za nejvyšší vodopád Jeseníků, leží na Studeném potoce asi 3 km severozápadně od vrcholu Pradědu, v nadmořské výšce 1007 metrů. Nejkrásnější pohled na něj bývá na jaře, když má dostatek vody. Původně byl vodopád vysoký 45 metrů. Při povodních v roce 1880 byla však rozrušena skalní stěna, která tvořila jeho podklad, a tak byl vodopád rozdělen na několik kaskád. Po proudu Studeného potoka pod Vysokým vodopádem se nachází několik menších

vodopádů, všechny jsou přístupné po modré turistické trase ze Švýcarsky do Bělé.

Brtnické ledopády – barevný zázrak České-ho Švýcarska

Mezi Mikulášovicemi a Vlčí horou nedaleko obce Brtníky leží brtnické ledopády, útvary, které už za první republiky jezdili obdivovat na saních bohatí Němci. Ledopády nevznikají tradičně jako zmrzlé vodopády, ale tvoří je voda z tajícího sněhu. Podle toho, jak rychle

ledopád narůstá, jsou barvy sytější (pomalý nárůst), nebo světlejší (větší průtok vody). Nedaleko objevíte skalní amfiteátr s ledopádem Zámecký poklad. Do něj je ale obvykle z důvodu hnízdění chráněných ptáků vstup od druhé poloviny února zakázán. Posledním menším ledopádem na trase je Křepelčí stěnka.

Ledopád v bývalém lomu Štěnice u Hamrů nad Sázavou

V zimě se vypravte za ledovou krásou do bývalého kamenolomu Štěnice nedaleko Hamrů nad Sázavou. Unikátní rampouchy a střechy všeho druhu zdobí každý rok (pokud mrzne) lom s názvem Štenice. Ten se nachází v lesích mezi Hamry nad Sázavou a obcí Sázava. Lidé,

kterí by si chtěli zmrzlou krásu prohlédnout, se musejí vydat buď po Hamerském nebo Sázavském vycházkovém okruhu. Ten je dovede až k odbočce do lomu.

Lovětínský krápník – ledový stalagmit nedaleko Třeště

Lovětínský krápník je každoročně znovu vznikající ledový stalagmit, který se nachází v blízkosti obce Lovětín nedaleko městečka Třešť na Vysočině. Útvar vytváří voda, kterou místní nechávají tryskat na stromy. V zimě to bývá oblíbený cíl vycházek turistů nebo výletů běžkařů. U Lovětína na Jihlavsku se tak za mrazivého počasí nachází doslova ledové království. Každoročně podle panujících podmínek dosahuje krápník jiných rozměrů a tvarů. V každém případě se stal atrakcí pro široké okolí a stojí za návštěvu při zimním cestování oblastí.

Ledopády na Želivce

Mezi Želivem a Sedlickou hydroelektrárnou, na místě starého lomu, je každou zimu k vidění krásný ledopád. Na skále nad tímto lomem

pramení potůček, který stéká po skalách a za mrazivých zimních dnů vytváří bohatý ledopád. Lze k němu dojít po červené turistické značce. Široké mohou být asi 30–40 m, do výšky měří okolo 20 metrů. Dostat se sem je možné pouze pěšky. Cesta vede po cestě podél řeky Želivky, za příznivých podmínek sem můžete vyrazit na běžkách.

Sezónní ledotrysk v Karlově Studánce

Každoroční zimní atrakcí empírových lázní Karlova Studánka v Jeseníkách je několik metrů vysoká ledová homole uprostřed jezírka u obecního úřadu. Zimní ledovou homoli má na svědomí docela obyčejný vodotrysk, který po většinu roku nenápadně stříká v jezírku v centru Karlovy Studánky. Před lety ale jeden

údržbář zapomněl na zimu zavřít přívod vody a jedinečná atrakce byla na světě. V noci je podívaná ještě barevnější, protože ledovou homoli osvětlují barevné reflektory. Zbytky obřího rampouchu roztávají v jezírku ještě dlouho po nástupu jara.

Štolpišský ledopád v Jizerských horách

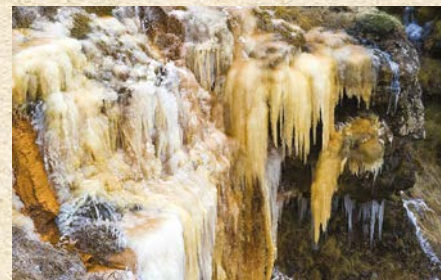

Vyznavači lezení po ledu si v Jizerských horách oblíbili skalní útvary pokryté ledem v údolí Velkého Štolpichu. Ledopády mají kaskádovou podobu, největší dorostou na výšku až 20 metrů. Každou zimu mají trochu jinou podobu. Oblast Štolpišských ledopádů není pro ledové lezce snadno dostupná. Od silnice musí zvládnout pěšky cca 400 metrů převýšení. K ledolezení moc jiných

vhodných lokalit v Jizerkách není, nejznámější je ledopád v bývalém lomu v Oldřichově, v Hájích na Liberecku nebo v lomu Na Bídě v Liberci.

Barevné ledopády Pulčínských skal

Ledový poklad v podobě několikametrových oranžových ledopádů, můžete objevit v Javorníkách. Přírodní útvar je současně také botanickou raritou – led totiž obarvuje sněžná řasa. Nezbytnou podmínkou pro jejich vytvoření je totiž mráz a s ním spojený vznik ledu.

Přírodní rezervace Pulčínské skály – Hradisko se rozkládá v jihozápadní části pohoří Javorníky na pomezí Moravy a Slovenska.

Dagmar Sedláčková, zdroj: Kudyznudy.cz

Bagrista pomůže vědcům s mapováním zaniklých obcí

Jezdil s buldozerem a jako zaměstnanec stavební firmy pomáhal likvidovat původně německé vesnice v pohraničí. Nyní Marian Kvarda z Božic na Znojemsku pomáhá vědcům z Mendelovy univerzity v Brně s mapováním zaniklých obcí na Moravě i ve Slezsku po roce 1945.

Podobných pamětníků je už málo. „Marian Kvarda pracoval od začátku šedesátých let u stavební firmy Ingstav s těžkými stavebními stroji. Jiná státní firma tehdy podobnou techniku neměla. Přihlásil se nám na základě tiskové zprávy o projektu, která pronikla do médií,“ uvedl mluvčí univerzity Filip Vrána. Kvarda se podílel i na likvidaci Mušova, vesnice, kterou na jižní Moravě pohltily vody

Novomlýnské nádrže. Obrisy obce si tehdejší bagrista pamatuje dodnes. „Tam byla pošta, kostel, hřbitov, škola, obchod, hospoda,“ popisuje zaniklou vesnici do detailů. Vzpomíná i na likvidaci vsi Ječmeniště na Znojemsku na hranicích s Rakouskem. „Ten terén dnes vypadá úplně jinak, terasy tam původně nebyly, obec je zahrnutá několika metry zeminy, ale zbyla po ní kaplička,“ podává svědectví Kvarda, kterému je dnes přes sedmdesát let.

Pamatuje si všechny detaily. Na demolicích se podílel i v Čechách, například na Šumavě nebo v Rybitví, kde po původní obci zbyl jen rodný dům bratranců Veverkových, kteří vynalezli ruchadlo.

Na Moravě a ve Slezsku zaniklo od konce druhé světové války do roku 1989 kolem sedmdesátky obcí a osad. „Kde stály a jak vypadá

území v současnosti, nyní vědci pod vedením geografů a krajinných ekologů z Mendelovy univerzity v Brně mapují,“ přiblížil Vrána. Vědci popisují i důvody zániku obcí, většinou jde podle nich o vysídlení obyvatel německé národnosti. Pětiletý projekt, do kterého jsou zapojeni i historici z Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd a informatici z Masarykovy univerzity končí za rok. „Na světě už je například interaktivní mapa Zaniklá sídla a jejich kompletní databáze dostupná na internetu,“ uvedla Hana Vavrouchová z Agronomické fakulty Mendelovy univerzity, která má projekt na starosti.

Vzpomínky bagristy ze Znojemska využije nejen ona se svými kolegy ale i pracovníci mikulovského muzea, kteří mapují osudy zaniklého Mušova.

Dagmar Sedláčková

FOTOREPORTÁŽ:

Zasněžená Praha a park Hostivař

Je to už hodně let, kdy v hlavním městě nejenže napadl sníh, ale také se několik dní, ba dokonce několik týdnů udržel. Nevšední atmosféra skutečné zimy v Praze-Hostivaři se patrně jen tak nebude opakovat.

Díky sněhové pokrývce měla všechna zaparkovaná auta jednotnou barvu

I atmosféru sídlišť oživovaly jen pestré nátěry panelových domů

Většina míst v parku Hostivař zela prázdnotou...

...někteří obyvatelé ale využili počasí k zimním sportům

Potok Botič, jak jej většina Pražanů nezná

*Fotografie, kterou by si s hlavním městem málokdo spojoval
Redakce Agrobaze*

Redistributívna bude! Dnes získajú všetci, v budúcnosti stratíme

Minister pôdohospodárstva Ján Mičovský 10. februára 2021 vo vysielaní televízie TA3 konečne odtajnil podrobnosti k poľnohospodárskej téme číslo jedna týchto dní – redistributívnej platbe. Uviedol, že na Slovensku bude zavedená tak, že k zníženiu platieb nedôjde a v konečnom dôsledku získajú všetci. Ako je to možné? Do poľnohospodárstva majú vstúpiť ďalšie prostriedky, ktoré zabezpečia, že podporou prvých hektárov nedôjde k zníženiu priamych platieb na všetky ostatné hektáre.

Odkiaľ sa vzali peniaze?

Minister pôdohospodárstva Ján Mičovský a predseda agrokomory Emil Macho sa však v diskusii nezhodli ani na tom, odkiaľ sa tieto prostriedky zrazu vzali. Nejde pritom o málo peňazí. Rezortný šéf hovorí o 64 miliónoch eur, ktoré okrem podpory prvých hektárov zvýšia aj viazané platby na produkciu. „Ústne sme sa dozvedeli o zamýšľanom postupe, ako by mal vyzeráť. Na moje prekvapenie, dnes bolo porušené aj programové vyhlásenie vlády, ktoré hovorí o tom, že tou najlepšou zbraňou je podpora produkcie a presun prostriedkov z prvého do druhého piliera. My sme sa dnes dozvedeli, že ideme presúvať z druhého do prvého piliera,“ uviedol v diskusii Emil Macho. S týmto vyjadrením minister nesúhlasil a povedal, že nie je pravdivé. „Dalo by sa to nazvať aj horším slovom,“ uviedol v TA3 minister na margo informácie, že ide o prostriedky získané presunom medzi piliermi. Neskôr vysvetlil, ako sa odrazu, zväčša zo skúpeho štátneho rozpočtu, dostanú peniaze do agrozozortu. A to rovno desiatky miliónov eur.

„Zo štátneho rozpočtu, ktorý bol pripravený na to, aby bol akosi spolufinancovaním vecí, ktoré sú možné urobiť v druhom pilieri, ale nie sú v druhom pilieri. Druhý pilier sa zmenší ani o euro, takže pán predseda Macho, informácia o tom, že niečo presúvame z druhého do prvého piliera, je absolútne nepravdivá,“ povedal v diskusii minister. Prostriedky, ktoré slúžia na navýšenie prvých hektárov, by mali pochádzať, podľa informácií portálu poľnoinfo.sk, z programu Next Generation, takže z projektových podpôr určených na rozvojové programy. Tieto prostriedky pritom mohli byť navýšené ďalším kofinancovaním zo štátneho rozpočtu a tak podporené investície v rezorte.

Malí budú podporení výrazne a veľkí tým neutrpiť

„Zvýšime viazané podpory o 10 miliónov eur. Pomôžeme jednoznačne v rámci greeningu životnému prostrediu a je pravda aj to, že redistribúcia pôjde na prvé hektáre v prospech malých, na hektár 257 eur. Nevidaná suma. Práve spomínaný presun zabezpečí to, čoho

sa najviac báli aj predstavitelia komory, čo mi najviac vyčítali. Týmto presunom sme urobili to, že malí budú podporení výrazne a veľkí tým neutrpiť. Suma 117 eur sa nezníži,“ vymenoval minister. Hranica 28 hektárov určená na vyplácanie redistributívnej platby bola dnes prvý raz oficiálne potvrdená aj šéfom rezortu. Zvýšenú podporu na prvé hektáre dostanú všetci. Či malí alebo veľkí. „Štandardní poľnohospodári tým neutrpiť, navýšia sa viazané platby, za čo vďaka. Čo ale namietame je, že hranica je od nula do 28 hektárov. Priama platba nebude závislá od produkcie. Z nášho pohľadu to spôsobí výrazný nárast žiadateľov. Nie je k tomu pripravená analýza,“ uviedol Emil Macho.

Ten počas diskusie ministromi niekoľko ráz vytkol, že ohľadne týchto krokov neboli spracované žiadne dopady. Podľa predsedu Macha aj dnešné rokovanie na rezorte sa viedlo bez

podkladov. „Otvorene poviem, že osobne som sa utvrdil dnes v tom, že tie slová, ktoré zaznievajú na adresu vedenia ministerstva, sú pravdou. Nemôžeme predsa fungovať tak, že máme rokovanie samosprávnych organizácií o tvrdom a veľmi závažnom národohospodárskom rozhodnutí a my vedíme debatný krúžok bez analýz a podkladov. Všetko robíme na základe nejakého pocitu, namiesto toho, aby sme si uvedomili, že pôdohospodárstvo je hospodársky rezort,“ povedal Emil Macho. Minister s pravidelnou kritikou agrárnej verejnosti nesúhlasí a považuje ju za neoprávnenú. „Niekedy si myslím, že to čo robíme, je naozaj posudzované takým spôsobom, takým metrom, ktorý nejako nepasuje. Asi to tak má byť. Dôležité je, ako to cítite. Ako sa pozeráte na svoju prácu a aké má ozajstné výsledky,“ vyjadril sa minister.

Juraj Huba, poľnoinfo.sk

Čo, kedy a ako ďalej?

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora /SPPK/ naďalej pokračuje v prípravách svojich plánovaných aktivít, ktorými chce poukázať na kritický stav agropotravinárskeho sektora na Slovensku.

Znova musíme zdôrazniť, že redistributívna platba nie je najväčším problémom odvetvia. Okrem nej je aj množstvo iných zásadných vecí (spôsob schvaľovania Strategického plánu, Plán obnovy EÚ, chýbajúca covidová podpora pre podniky...), na ktoré upozorňujeme Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Ešte raz zdôrazňujeme, že nie sme proti zavedeniu redistributívnej platby. Vadí nám ale spôsob, časový stres a forma jej prijímania. O situáciu sa už začal zaujímať aj premiér Igor Matovič, ktorý sa k tejto téme stretol aj s predsedom SPPK Emilom Machom. 15. februára zasadala koalíčná rada a podľa našich informácií dvaja koalíční partneri nesúhlasili s tou podobou redistributívnej platby, v akej ju navrhuje minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Ján Mičovský.

16. februára sa uskutočnilo mimoriadne rokovanie Predstavenstva SPPK. Vzhľadom na rýchly vývoj situácie a zapojenie sa celej koalície do diskusie ohľadne stavu v rezorte sa Predstavenstvo SPPK rozhodlo počkať s oznámením termínu a formy protestu v teréne. Potrebujeme totiž poznať oficiálne nariadenie vlády SR k výslednej podobe redistributívnej platby, ktoré by mala v najbližších dňoch schvaľovať vláda a ktoré naznačí aj ďalší vývoj situácie v rezorte.

Jana Holéciová, hovorkyňa SPPK

Posun agroklimatických podmínek Česka v posledních 60 letech

Jeden z prvních pokusů o klasifikaci takzvaných „agroklimatických“ podmínek mj. pro odhad úrodnosti daného území vyvinuli staří Řekové, ale zájem o tento typ klasifikaci území nabývá na významu od konce 19. století.

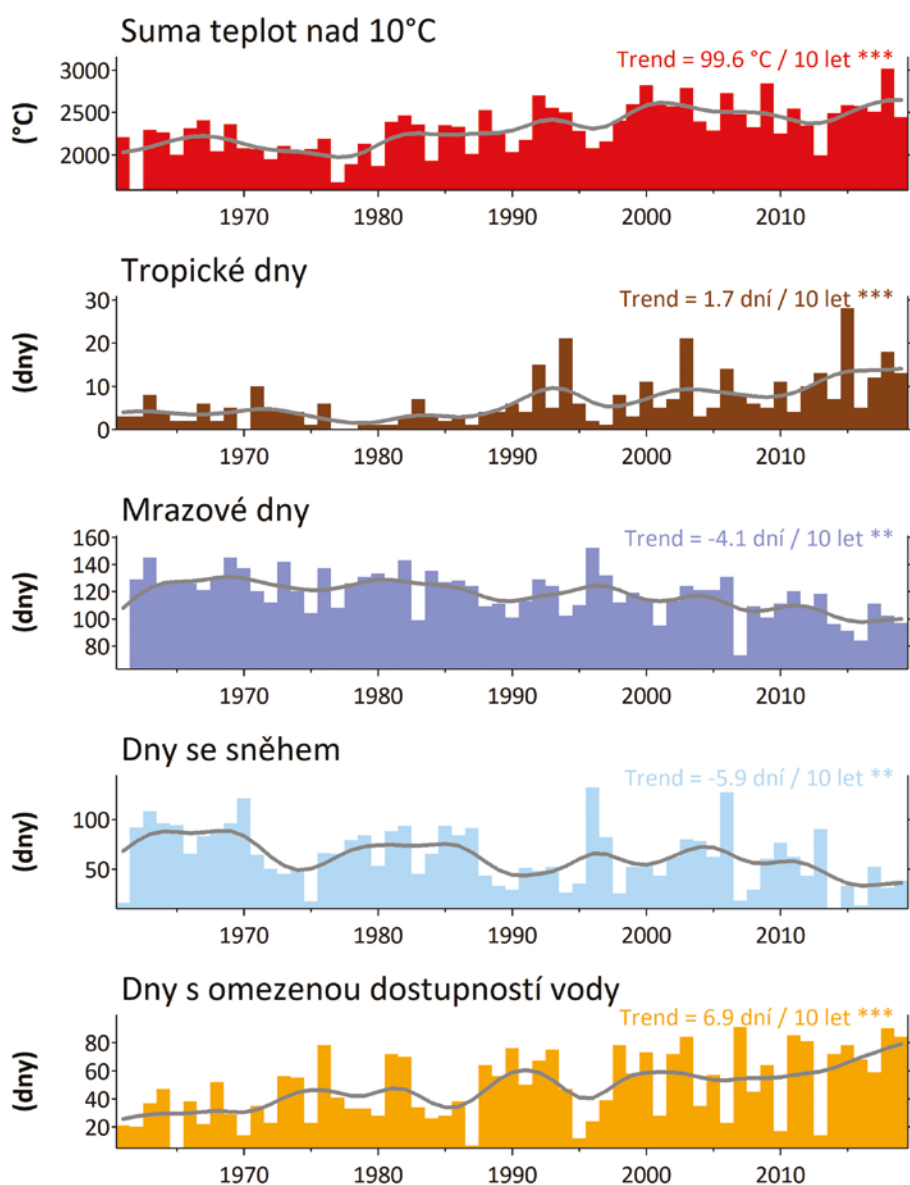
Původní klasifikační schémata nejen pro zemědělské plodiny vycházela z dlouhodobých průměrů teplot vzduchu a srážek, které jsou používány pro základní dělení regionů světa na tzv. biomy (např. tropický prales, poušť, opadavý les). V zemědělství je klima jedním z hlavních, a často rozhodujícím determi-

nantem produkčního potenciálu jakéhokoliv území na Zemi, a většinou je skutečností, že u oblastí s podobnými agroklimatickými podmínkami můžeme očekávat podobnou půdu, plodiny i produktivitu. Obecně platí, že je snahou intenzivně využívat informace o agroklimatických a dalších charakteristi-

kách území. Konkrétně jde např. o zavádění opatření zaměřených na adaptaci na změnu klimatu (např. vývoj nových agrotechnologií), snižování zatížení krajiny (např. redukci znečištění dusičnany), či snahu o zachování biodiverzity (např. nalezení optimální velikosti půdních bloků). V případě polních plodin umožňuje agroklimatické zónování stanovit agronomicky vhodnou horní hranici pro pěstování, ale i očekávanou produktivitu jednotlivých plodin za daných půdních a terénních podmínek a konkrétní úroveň zemědělských vstupů či metod hospodaření. Toho využívají systémy hodnocení produkčního potenciálu, které jsou často aplikovány na celosvětové úrovni. Globální klasifikace jsou však ve svém měřítku příliš hrubé a nejsou tak příliš vhodné pro geograficky členité státy velikosti České republiky, kde musí být aplikovány více detailní, a hlavně regionalizované přístupy.

Využívání smysluplného agroklimatického členění může být podkladem pro dosažení maximálního produkčního potenciálu území díky možnosti doporučovat optimální pěstební postupy či odrůdy a/nebo termíny aplikací pro oblasti s podobnými agroklimatickými podmínkami. A nesmíme zapomenout, že umístění jakékoliv oblasti v konkrétním agroklimatickém regionu je pro zemědělce klíčovým ukazatelem při stanovení oficiální daňové sazby půdy a určující její oficiální cenu. Historicky bylo na území České republiky (ČR) použito několik typů agroklimatických zonací, přičemž jeden z prvních pochází ze 60. let 19. století představil prof. Karel Kořistka (Kořistka, 1860). V polovině 20. století byla u nás používána klasifikace Končeka a Petroviče (1957), kterou počátkem 70. let 20. století vystřídala koncepce založená na hydrotermálních charakteristikách (Kurpelová a kol., 1975), kterou s důrazem na zemědělství později modifikoval např. prof. Jiří Petr z České zemědělské univerzity. Poslední přístup pro vymezení zemědělských výrobních oblastí a podoblastí byl pak zpracován v roce 1996 na základě výsledků bonitace zemědělských půd ČR a jejich ocenění podle vyhlášky MF č. 178/1994 Sb., 15 a vyhlášky MZe ČR č. 215/1995 Sb.

V této studii používáme jednu novou a čtyři obvyklé agroklimatické zóny či výrobní oblasti, které jsou pojmenovány po nejtypičtějších pěst-

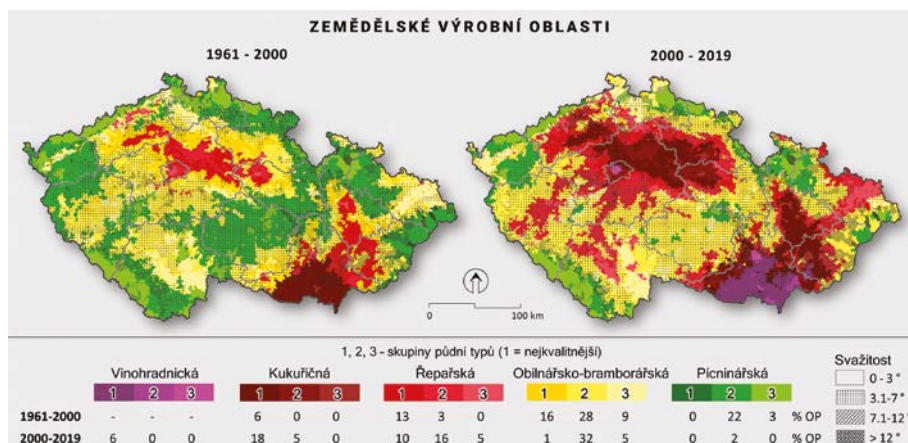
Obr. 1. Mediánové hodnoty vybraných agroklimatologických charakteristik pro ornou půdu v České republice v období 1961–2019. Hodnoty lineárních trendů jsou zhodnoceny i statistickými testy. Poznámka: hvězdičky určují hladinu statistické významnosti * $P \leq 0,05$; ** $P \leq 0,01$; * $P \leq 0,001$.

tované plodině. Jde o kukuřičnou, řepařskou, obilnářskou-bramborářskou, pícninářskou a novou „vinohradnickou“ zónu. Základním předpokladem, který je ale společným všem výše popsaným metodám a schémátům agroklimatického zónování je představa, že agroklimatické podmínky zůstávají dlouhodobě stabilní. To ale v současné době neplatí, neboť jsou to právě agroklimatické podmínky, u nichž sledujeme výrazné posuny a trendy v důsledku probíhající globální změny klimatu. Vždyť jen za posledních 60 let stoupla průměrná teplota vzduchu na naší planetě o 1 °C. Ačkoliv v praxi velmi dobře víme, jaká jsou rizika používání nevhodných osevních postupů, odrůd nebo schémat hnojení, méně si už uvědomujeme, že plíživý posun agroklimatických podmínek vede k tomu, že po generaci vyvíjené postupy zastarávají nebo jsou dokonce nepoužitelné dokonce i tam, kde bychom je ještě před 30 lety mohli nazvat dobrou praxí. Proto jsme v rámci studie v Plant, Soil and Environment (Trnka a kol., 2021) otestovali hypotézu, že pozorované změny v agroklimatických podmínkách, ke kterým došlo v posledních šesti desetiletích, vedly k zásadnímu a prokazatelnému posunu v rozsahu a umístění výrobních oblastí. Naše hlavní zjištění prezentujeme jménem autorů pro širší odbornou veřejnost v tomto článku, nicméně na detaily metodiky a bližší interpretaci výsledků odkazujeme na výše zmíněný článek.

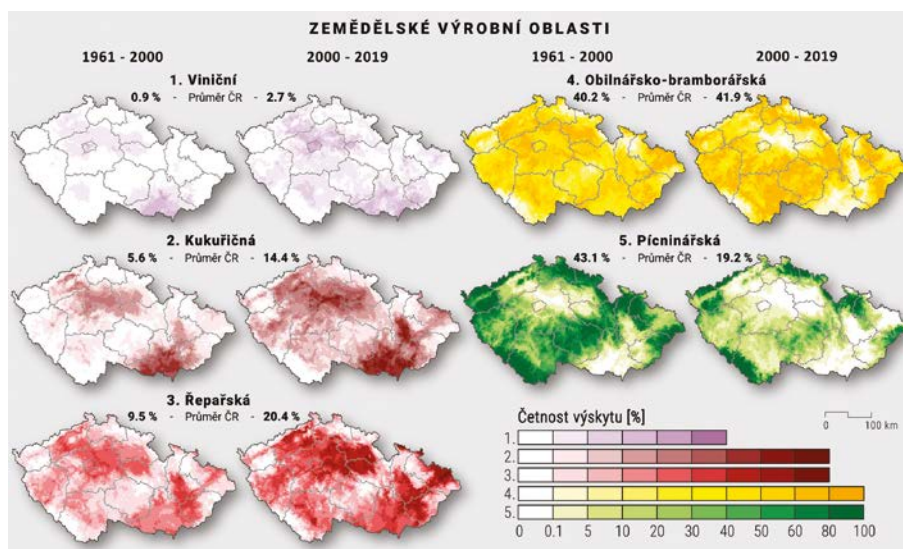
Posun základních agroklimatických parametrů

Jak ukazuje obrázek 1, zažila česká krajina zásadní proměnu klimatických poměrů. Od roku 1961 a zvláště v posledních 30 letech výrazně rostou sumy teplot ve dnech s průměrnou teplotou nad 10 °C a to tak výrazně, že současné sumy teplot jsou o pětinu vyšší než v 60. letech 20. století. Počet tropických dnů (tj. dnů kdy maximální denní teplota překročí 30 °C) se za každých 10 let zvyšuje téměř o dva dny, zatímco počet dní, kdy dostupnost půdní vláhy limituje růst rostlin roste tempem dokonce sedmi dní za 10 let. Jinými slovy od 60. let 20. století narostl počet dní s nižší než optimální zásobou vody v půdě o 40 dní a přibýlo přibližně 10 tropických dnů. Ruku v ruce s celkovým oteplováním se zásadně mění charakter zim. Přestože zima 2020/21 se jeví jako chladnější než v minulých deseti letech, dlouhodobě pozorujeme podstatnou změnu v charakteru tohoto ročního období. Počet dnů se sněhovou pokrývkou, jak ukazuje obr. 1, klesá o téměř šest dní za desetiletí a pokles počtu mrazových dnů (den, kdy minimální teplota klesne pod 0 °C) je podobně výrazný. Po roce 2000 se tempo změny v obou ukazatelích výrazně zrychlilo.

Jak je zřejmé z obr. 2, v období 1961-2000 tvořily katastry s agroklimatickými podmínkami řepařské a kukuřičné výrobní oblasti na nejlepších půdách přibližně 13 % a 6 % zemědělské půdy v ČR. V klimatických podmínkách let 1961-2000 byla nejteplejší a nejsušší výrobní

Obr. 2. Agroklimatické členění ČR na základní období 1961-2000 a období 2000-2019. Každý katastr je zařazen do příslušné výrobní oblasti na základě převažujících agroklimatických podmínek a kvality půdy (znázorněno barvou a čísly 1-3). Přístupnost orné půdy a zejména míru potenciálního erozního ohrožení představuje dominantní sklon zemědělských půdních jednotek se třemi tóny stínování.

Obr. 3. Frekvence výskytu sezónních agroklimatických podmínek typických pro danou výrobní oblast. Pravděpodobnost výskytu byla znázorněna pro jednotlivá roční období v období 1961-2000 a 2000-2019. Klasifikace pokrývá všechny katastry a vychází z výpočtů v prostorovém rozlišení gridů o velikosti 500 x 500 m. Procento u každé mapy udává průměrné území, kde se agroklimatické podmínky vyskytovaly v rámci jednotlivých ročníků.

oblastí oblast kukuřičná (obr. 2), která dominovala na jižní Moravě. V některých letech jsme se však s podmínkami kukuřičné výrobní oblasti mohly setkat na podstatně širším území, nicméně zde nepřevládaly. Posun teplotních charakteristik a dostupnosti půdní vláhy prezentovaný např. na obr. 1 byl však natolik zásadní, že pro období 2000-2019 s původně vymezenými výrobními oblastmi nevystačíme, a jsme nuceni zavést oblast se suššími a teplejšími agroklimatickými podmínkami, než je běžné ve výrobní oblasti kukuřičné. Pracovně klasifikujeme tyto oblasti jako vinohradnické, která nahrazuje v oblasti jižní Moravy kukuřičnou výrobní oblast prakticky stoprocentně (obr.2). Obr. 3 potvrzuje, že podmínky jednotlivých ročníků se mohou dramaticky lišit, ale také dokládá jasný nárůst směrem k četnosti výskytu podmínek odpovídajících vinohradnické, kukuřičné a řepařské výrobní oblasti.

Porovnání map na obr. 2 ilustruje masivní a evidentní posun v agroklimatických zónách napříč celou ČR. Největší posuny mezi výrobními oblastmi se dějí na úkor pícninářské výrobní oblasti. Plocha kukuřičné výrobní oblasti s jejím suboptimálním režimem půdní vlhkosti se v období 2000-2019 zvýšila třikrát oproti období 1961-2000 a to na 18 % území ČR. Na druhé straně plocha řepařské výrobní oblasti na kvalitních půdách výrazně klesla. Jistě tento pokles v případě řepařské výrobní oblasti nahrazuje její „expanze“ do vyšších ploch, ale obecně se tak děje na méně kvalitní půdě a do komplikovanějších terénních poměrů. Existence nové vinohradnické výrobní oblasti, jasně dokazuje potřebu hledat nové postupy a/nebo plodiny, například ze středomořské oblasti nebo subtropů (např. čirok, proso, sója či slunečnice), které se mohou přizpůsobit regionálním podmínkám, ale

kteří mají odlišné nároky na délku dne a vegetační období. To, že řada podniků, některé z uvedených plodin již řadu let pěstuje či hledá inovované technologie, jenom potvrzuje, že změna v agroklimatických podmínkách na našem území je reálná. Na druhé straně je nutné jasně předejít spekulacím o pěstování např. subtropického ovoce či oliv, což jsou plodiny, které by nepřežily extrémní zimy, jejichž četnost výskytu se sice snižuje, ale i nadále budou součástí našeho klimatu, jak ostatně dokazuje letošní zima.

Ve výsledku se původní nejproduktivnější oblasti pěstování současných plodin (např. Haná, Polabí) přesunuly z řepařské výrobní oblasti do teplejších a sušších podmínek oblasti kukuřičné. To má v těchto dříve nejproduktivnějších oblastech za následek snížení výnosového potenciálu. Na druhé straně vyšší nadmořské výšky s původně suboptimálním teplotním profilem zaznamenaly zlepšení produkčních poměrů. Jak ale dokládáme, změna je velmi rychlá a z našich analýz dostupných např. na www.klimatickazmena.cz vyplývá, že změna klimatu a předestřené klimatické trendy budou pokračovat. Podle rychlosti změn mezi obdobími 1961–2000 a 2000–2019 nás v horizontu příštích 20 let může čekat nepřijemné překvapení. Pokračující změna klimatu přinese potenciálně sušší a teplejší podmínky

i do míst s komplikovaným terénem a relativně chudými půdami bez možnosti plně využít nadbytek zimní vláhy. Tím se mohou podniky např. Českomoravské vysočiny, které v posledních 20 letech dosahovaly výrazně nadprůměrných výsledků velmi rychle vrátit do hodnot s podstatně problematickejší rentabilitou výroby. Je totiž pravděpodobné, že při současné rychlosti změn budou do 40. let 20. století v oblastech ve vyšších nadmořských výškách podmínky pro hospodaření spíše horší než dnes. Při takto výrazných klimatických trendech, které v našem příspěvku prezentujeme je zřejmé, že koncept statických agroklimatických zón, jak je používán dosud, by měl být změněn na pružnější systém, který by umožňoval aktualizace v rozsahu desetiletí nebo dokonce kratších časových období. K podobnému závěru jsme dospěli v naší práci v roce 2009, kdy jsme porovnávali období 1961–2000 s očekávaným vývojem pro léta 2020 a 2050. Zde jsme dospěli k shodným závěrům dokonce na základě pozorovaných dat.

Literatura:

- Konček, M., Petrovič, Š., 1957: Klimatické oblasti Československa. Meteorologické zprávy, Praha, 10(5), s. 113–119 7)
- Kořistka K. (1860): Die Markgrafschaft Mähren und das Herzogthum Schlesien in ihren geographischen Verhältnissen.

Eduard Hölzel's Verlags-Expedition, Wien und Olmütz.

- Kurlpelová, M., Coufal, L., Čulík, J., 1975: Agroklimatické podmínky ČSSR. Hydrometeorologický ústav, Příroda, Bratislava, s. 270
- Trnka M., Balek J., Brázdil R., Dubrovský M., Eitzinger J., Hlavinka P., Chuchma F., Možný M., Prášil I., Růžek P., Semerádová D., Štěpánek P., Zahradníček P., Žalud Z. (2021): Observed changes in the agroclimatic zones in the Czech Republic between 1961 and 2019, Plant Soil and Environment.

Autorský kolektiv:

Miroslav Trnka^{1,2}, Jan Balek^{1,2}, Rudolf Brázdil^{1,3}, Martin Dubrovský^{1,4}, Josef Eitzinger⁵, Petr Hlavinka¹, Filip Chuchma⁶, Martin Možný^{1,7}, Ilja Prášil⁸, Pavel Růžek^{1,8}, Daniela Semerádová¹, Petr Štěpánek^{1,6}, Pavel Zahradníček^{1,6}, Zdeněk Žalud^{1,2}

¹Ústav výzkumu globální změny AV ČR,

²Mendelova univerzita v Brně, Agronomická fakulta, ČR

³Masarykova univerzita, Geografický ústav, ČR

⁴Ústav fyziky atmosféry AV ČR,

⁵Institute of Meteorology and Climatology, University of Natural Resources and Life Sciences, Vienna, Austria

⁶Český hydrometeorologický ústav, Brno, ČR

⁷Český hydrometeorologický ústav, Praha, ČR

⁸Výzkumný ústav rostlinné výroby, Praha, ČR

„Podívej se do pole“ aneb je lépe jednou vidět než stokrát slyšet

Zkusme společně přesvědčit veřejnost, že bez ochrany rostlin budou pole v jejich okolí vypadat výrazně jinak a že to ovlivní nejen vzhled krajiny, ale i kvalitu, výnos, a tedy i dostupnost potravin pro všechny. Cílem projektu Podívej se do pole je vysvětlit důvody a přínosy ochrany rostlin běžné veřejnosti a přispět tak ke zlepšení obrazu moderního zemědělství, které je v současnosti často obviňováno z toho či onoho, ale v té kritice se naprosto ztrácí fakt, že méně než 1 % lidí pracujících v zemědělství zajišťuje dostatek kvalitních a bezpečných potravin a surovin pro všechny ostatní.

Zemědělství se v posledních letech stalo oborem, který je pod drobnohledem veřejnosti a médií mnohem více než kdykoliv v minulosti a s příchodem nových evropských strategií Z farmy na vidličku a Biodiverzita 2030, jež jsou součástí všeobíhající strategie Zelená dohoda pro Evropu, budou střety zastánců rozličných názorů pravděpodobně ještě intenzivnější. Vzhledem k tomu, že v současnosti pracuje v zemědělství jen kolem 1 % obyvatelstva, dochází k interakci mezi zemědělcem a konečným spotřebitelem velice zřídka, a tudíž názory spotřebitelů jsou vytvářeny čas-

těji v mediálním prostoru než ve styku s reálným prostředím. A tak je v mnoha případech zemědělec vypodobněn jako ten, kdo jen bere dotace, rád jezdí traktorem a postříkuje bez důvodu, pro svou radost, a to často i o víkend, kdy přece všichni lidé, kteří chodí během týdne do zaměstnání, odpočívají. Bohužel v mnoha případech je předchozí a jistě trochu nadsazená věta obrazem současného vztahu zemědělec – laická veřejnost.

V dnešní době si spotřebitel žádá a „má právo“ na zdravé potraviny bez chemie,

reziduí pesticidů, bez barviv a konzervantů atd. Prostě BEZ toho, o čem se zrovna píše a hovoří. Zcela výjimečně se ale spotřebitelé dožadují potravin bez mykotoxinů a dalších rizikových kontaminantů, které opravdu mohou ovlivnit kvalitu rostlinné produkce a kvalitu z nich vyrobených potravin. Možná si jen prostě neuvědomují, jak se konzumace zplísňených či jinak poškozených potravin může projevit na jejich zdraví a že zemědělec je ten, který má na to zcela zásadní vliv. Většinu lidí dnes nepřekvapí pohled na malé dítě hrající si s chytrým telefonem, málokdo

Podívej se do pole

Zdravé plodiny jsou základem zdravých potravin i zdraví lidí

Připojte se k projektu a pomozte veřejnosti pochopit důležitost a roli ochrany rostlin v zemědělství.

✓ Ošetřeno

✗ Bez ošetření

Úroda v ohrožení!

Více informací o projektu „Podívej se do pole“ najdete na našem webu www.ccpa.cz

si už ale vybaví skutečnost, že první mobilní telefony se nevešly do běžné dámské kabelky a spíše než pro telefonování se hodily pro boj z blízka. Fakt, že i zemědělské technologie procházejí zrovna takovým vývojem jako technologie v jiných oblastech, je často zcela opomíjen.

A tak představy o idylickém životě na venkově a vzpomínky na prázdniny u babičky a dobré jídlo, které jsou často spíše zpracováním našich vzpomínek na příjemné okamžiky bezstarostného dětství než reálným popisem situace, tvoří názory lidí. A jakmile si jednou člověk udělá na cokoliv negativní názor, je velmi těžké jej změnit. Ačkoliv je to obtížné, není to nereálné a je nutno se o to neustále snažit.

I když je to trochu nepopulární, nutno říct, že svou část viny na tom nesou obě strany. Jedni nechtějí slyšet nic, co nevyhovuje „jejich“ představě o životě, a druhí přece vědí své a nemají zapotřebí nikoho přesvědčovat. To samozřejmě neplatí pro všechny, neboť v poslední době jsou iniciativy zemědělců stále častější, neboť chápou, že pokud to nebudou oni, nikdo jiný tuto „bitvu“ za ně nevybojuje. Česká asociace ochrany rostlin vnímá potřebu nalézt komunikační platformu mezi zemědělci a spotřebiteli velmi silně, a proto se nechala inspirovat přístupem zemědělců z Rakouska a Německa, kteří již několik let úspěšně realizují projekt, na kterém veřejnosti přímo na svých polích ukazují důležitost ochrany rostlin v praxi a tuto iniciativu také prezentují na sociálních sítích („Schaufelder“, „Schau ins Feld“). Pod názvem „Podívej se do pole“ jsme tento projekt ve spolupráci s několika zemědělskými podniky zahájili v roce 2019 i v České republice. Na základě dobrých zkušeností předchozích ročníků bychom vás rádi požádali o součinnost a projekt v roce 2021 rozšířili o nové lokality i nové plodiny.

Realizace projektu by měla být pro zemědělce maximálně jednoduchá. Stačí vypnout postřikovač při ošetřování pole na ploše cca 10 x 10 m (podle vašich možností). Tyto plochy budou po celou dobu vegetace vybaveny informačními cedulemi, které podle jednotlivých plodin připravíme a účastníkům projektu dodáme. Pokusné parcelky mohou být vámi využity i při jiných akcích určených pro širokou veřejnost. Pro úspěch projektu je důležité, aby lokality byly vybrány v blízkosti míst s vyšším výskytem veřejnosti, jako jsou cyklostezky, pěší trasy, odpočívadla pro turisty atd.

V případě zájmu zapojit se do projektu vytipujte vhodný pozemek a přihlaste se prostřednictvím registračního formuláře na www.ccpa.cz nebo e-mailem na: croplifeczech@croplifeczech.com nebo na tel: 602 244 572.

Milúše Dvoržáková,
Česká asociace ochrany rostlin

Provozně ekonomická fakulta, Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze je největší ekonomickou fakultou v České republice, s počtem téměř 10 000 studentů je svou velikostí srovnatelná s některými univerzitami u nás.

Zajištění státních závěrečných zkoušek za PEF ČZU zajišťovali mimo jiné Ing. Jaroslav Tomšů, prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c., prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc., prof. Ing. Pavel Tomšík, CSc. a Ing. Martin Pelikán, Ph.D., děkan fakulty. Foto archiv ČZU

„Hlavními oblastmi působnosti naší fakulty jsou ekonomie a informatika, v nichž jsme získali v roce 2018 institucionální akreditaci na maximální možnou dobu, tedy 10 let, říká děkan fakulty Ing. Martin Pelikán, Ph.D. Studijní programy je možné rozdělit do tří hlavních oblastí: ekonomické (Provoz a ekonomika, Podnikání a administrativa, Světová ekonomika, Evropská agrární diplomacie), informatické (Informatika, Systémové inženýrství, Projektové řízení) a humanitní (Veřejná správa a regionální rozvoj, Hospodářská a kulturní studia).

Fakulta má propracovaný systém mezinárodní spolupráce, je zapojena do prestižních mezinárodních sítí. Díky tomu mohou studenti bakalářského a magisterského studia studovat v tzv. double degree programech, kde absolvují část studia v ČR a část na zahraniční univerzitě. Po absolvování pak získávají dva diplomy.

Fakulta provozuje centra a střediska, která spolupracují s praxí ve svých předmětných

oblastech. Na potravinovou bezpečnost a kvalitu potravin se na fakultě zaměřuje Středisko poradenství v systémech jakosti. Vedoucí střediska Ing. Petra Šánová, Ph.D. uvedla, že „důvodem vzniku centra byla již v roce 2007 spolupráce s externími subjekty v oblasti zajištění bezpečnosti potravin a její deklarace, která je, stejně jako kvalita potravin a prostředí jejich vzniku, stále aktuální.“ Problematika se týká celé vertikály, jak sféry prvovýroby, zpracování a skladování potravin, tak i maloobchodu a gastronomie. Provozovatelé v ČR jsou povinni zavádět systém kritických kontrolních bodů (HACCP), který je však třeba často zvažovat již před samotným zahájením realizace provozních prostor. Čím dál tím více je také ze strany odběratelů požadována certifikace, ať již HACCP, nebo dalších systémů řízení jakosti a bezpečnosti při výrobě potravin a potravinových surovin (př. GLOBALG.A.P., BRC, IFS apod.). „Vzhledem k časté náročnosti realizace, a zejména pak k náročnosti a specifičnosti těchto standardů, řada firem vyhledává odbornou pomoc

v podobě prvotních konzultací či školení až po samotné zavádění jednotlivých standardů,“ uvádí Ing. Šánová. „Právě v těchto oblastech může středisko zájemcům významně pomoci. V současnosti se setkáváme především s velkým zájmem o konzultace a zavádění standardu GLOBAL.G.A.P. pro prvovýrobu, včetně jeho modulu GRASP, který je požadován obchodními řetězci. Právě zde úzce spolupracujeme s odborníky v oblasti certifikace a můžeme tak klienta dovést až k úspěšné certifikaci.“

Státní závěrečné zkoušky (SZZ)

Ve dnech 2. 2. až 5. 2. 2021 probíhaly na Provozně ekonomické fakultě, České zemědělské univerzity v Praze státní závěrečné zkoušky. Vzhledem k pandemii covidu-19 musela fakulta přijmout opatření, která byla organizována s ohledem na množství studentů a profesorů v kampusu univerzity. Hlavním opatřením, které vybočovalo z klasického hygienického standardu, bylo testování všech zúčastněných na onemocnění covid-19. Organizace se ujala sama fakulta a vytvořila

testovací místo přímo ve své budově. Zde probíhalo testování antigenními testy, které prováděl zdravotnický personál nemocnice v Brandýse nad Labem. Samotný průběh testování i státní závěrečné zkoušky nás zaujaly natolik, že přinášíme rozhovor s několika aktéry.

Děkana Provozně ekonomické fakulty, Ing. Martina Pelikána, Ph.D., jsme zastihli bezprostředně po konci závěrečných zkoušek, proto nás zajímal jejich průběh.

Jak podle Vás probíhaly státní závěrečné zkoušky?

Myslím, že závěrečné zkoušky proběhly bez nějakých významných komplikací. Poměrně velké množství studentů se na zkoušky dostavilo a podle reakcí zkušebních komisí soudím, že se připravili velmi dobře. Samozřejmě byla aktuální situace dalším zatížením organizace a způsobila dodatečný stres našim studentům. Jsme ale velmi rádi, že se nám státní závěrečné zkoušky podařilo zorganizovat i s ohledem na zhoršující se pandemickou situaci v ČR. Děkuji všem, kdo se podíleli na zajištění této akce a studentům za to, jak dobře tuto komplikaci zvládli.

Když mluvíte o aktuální situaci, překvapila nás Vaše organizace testování před zkouškami, popíšíte nám, jak to probíhalo?

Při přípravě pro nás byla v první řadě důležitá bezpečnost našich studentů a pedagogů, kdy právě pedagogové byli v horší situaci. Na vysvětlenou, student přijde na zkoušku, kterou absoluuje, a po jejím absolvování opouští budovu. Na rozdíl od pedagogů, kteří zkouší v jedné místnosti. Proto jsme hledali možnosti, jak zabránit dalšímu šíření koronaviru a zároveň uspořádat prezenční zkoušení. Zvolili jsme cestu testování na místě, a to antigenní metodou. Test trvá cca 10–15 minut a probíhá stěrem z nosu, studenti ho mohou absolvovat bezprostředně před zkouškou a minimalizuje se tak riziko, že nakažlivý student bude zkoušen komisí. Díky naší absolventce Ing. Julii Dostálové se povedlo navázat spolupráci s nemocnicí v Brandýse nad Labem, kde působí. Zároveň se povedlo ve spolupráci s hygienou a magistrátem hl. m. Prahy získat všechna potřebná povolení k vytvoření testovacího místa přímo na fakultě. Zdravotnický personál tak prováděl testování na místě v den zkoušky.

Říkáte, že studenti absolvovali testování v den své zkoušky, máte již nějaké reakce? Víte, kolik bylo provedeno testů?

Ano, studenti v den zkoušky absolvovali odběr a zjistili výsledky, v případě negativního výsledku mohli absolvovat zkoušku. Reakce, které jsme zaznamenali, byly vesměs pozitivní. Troufnu si říct, že studenti byli rádi, že mohou absolvovat státní zkoušku prezenčně v plánovaném termínu a bez velkých obav o své zdraví. Zároveň pohyb v budově byl podroben zvýšenému dohledu z hlediska

S PEF ČZU v Praze spolupracuje Ing. Jaroslav Tomšů, ředitel Agrotom marketing a člen AK Pelhřimov a OAK Tábor. Zeptali jsme se i na jeho pohled.

Dlouhodobě spolupracuji s PEF ČZU v Praze v oblasti marketingu, managementu, poradenství a prezentace, zejména při kontaktu vědy a výzkumu a praxe a uplatnění absolventů PEF v praxi. Odborné posudky a analýzy vědeckých pracovníků a pedagogů fakulty slouží jako základ nebo významný argumentační prvek při vyjednávání na vládní a ministerské úrovni. Rovněž se podílím spolu s okresními agrárními komorami a ÚO ZS ČR na organizaci exkurzí zahraničních delegací PEF ve společnostech zemědělské prvovýroby ČR.

Již sedmým rokem jsem jmenován vedením fakulty do komise státních závěrečných zkoušek, v současné době jako předseda komise SZZ. K průběhu letošních proběhlých SZZ v prvním únorovém týdnu oceňuji a velmi kladně hodnotím profesionální manažerskou, logistickou a odbornou připravenost SZZ v složité době COVID opatření. Při celém průběhu SZZ, od vstupu na fakultu, po vlastní průběh SZZ v komisích a servisu s tím spojeným se prokazatelně promítlo významné úsilí pana děkana, proděkanek a proděkanů, referentek studijního oddělení, ale i pedagogů. Za bezproblémový průběh ve složitém COVID období patří všem velké poděkování a úcta.

hygienické bezpečnosti, studenti museli mít respirátory FFP2 a ve všech prostorech byla dostupná dezinfekce. Celkem bylo provedeno téměř 600 testů v pěti dnech a byli testováni prakticky všichni studenti a zkušející, navíc jsme otestovali i další zájemce z řad pedagogů a zaměstnanců univerzity.

Podařilo se Vám zachytit pozitivní studenty? Co se s nimi stalo?

Ano, několik pozitivních výsledků jsme zaznamenali. Pozitivní studenti byli po testu infor-

mováni o dalším postupu z hlediska nahlášení a absolvování PCR testu. Poté opustili budovu fakulty a po ukončení karantény jim bude vypsán náhradní termín. Naštěstí jich bylo jen velmi málo. Náhradní termín rovněž umožní absolvovat SZZ studentům, kteří se v řádném termínu nacházeli v karanténě.

redakce Agrobaze, foto archiv PEF ČZU

 Provozně ekonomická fakulta

Některé domovní ČOV mohou být rizikem pro životní prostředí

Čistota vod a zatížení životního prostředí je stále větším tématem v současné době a jeho důležitost zcela jistě ještě v budoucnosti poroste. Realita přitom ukazuje, že to zdaleka není pouze oblast zemědělství, která má na kvalitu vody v krajině a vodních tocích dominantní vliv.

Na znečištění vody se totiž podílejí také bodové zdroje, což jsou průmyslové podniky, obce i jednotlivé obytné objekty, přičemž zejména posledně jmenovaná skupina bodových znečišťovatelů roste. Jde zejména o rizika plynoucí ze stále častěji využívaných domovních čistíren odpadních vod (DČOV) a celou oblast takzvaného decentralizovaného čištění splaškových vod, tedy o komunální odpadní vody. Požadavky kladené stávající legislativou na množství rizikových látek, kterou mohou odpadní vody z DČOV obsahovat, stejně jako na účinnost těchto zařízení, jsou totiž v porovnání s centralizovaným čištěním odpadních vod v klasických větších čistírnách odpadních vod (ČOV) o poznání mírnější a v některých parametrech dokonce žádné. To následně

ústí do stavu, kdy jsou za nadlimitní množství sledovaných rizikových látek ve vodních tocích a vodních zdrojích viněni zemědělci, ačkoli ve skutečnosti se tyto látky dostávají do životního prostředí také a v nemalé míře prostřednictvím decentralizovaného čištění odpadních vod z domácností nebo obcí.

Lze přitom předpokládat, že se současná legislativa týkající se splaškových vod zpřísní a investice do některých DČOV a malých ČOV tím mohou být minimálně částečně zmařeny. K tomu, aby se tak nestalo, je proto vhodné poradit se při instalaci DČOV s odborníky, i tak je ale třeba obezřetnosti, neboť někteří výrobci a prodejci DČOV logicky sledují vlastní podnikatelské cíle, a ne všichni tak své klienty

na všechna rizika spojená s investicemi do domácího čištění odpadních vod upozorní. Situaci navíc komplikuje dotační politika Ministerstva životního prostředí, které prostřednictvím Státního fondu životního prostředí ČR výstavbu decentralizovaných ČOV dotuje, ačkoli jsou některé z nich v rozporu s § 38 vodního zákona. Situace proto dříve či později musí logicky vyústit v střet, a ten zase do úpravy stávajících dotačních pravidel. Ve své podstatě se tak bude pravděpodobně opakovat situace, která provázela spuštění prvních dotací na známý program Dešťovka, které nebraly v úvahu takzvané jednotné a oddílné kanalizační systémy. Podnětem k tomu by se mohla stát mimo jiné loni zpracovaná analýza Sdružení oborů vodovodů a kanalizací ČR

(SOVAK ČR) s názvem „Decentralizované a centralizované nakládání s odpadními vodami“, která porovnává nároky na velké, malé i domácí ČOV a upozorňuje na rizika možné kontaminace životního prostředí při vypouštění odpadních vod z těchto zařízení do přírody.

Nejvýraznější společností, která se v ČR řadu let věnuje osvětě v oblasti čištění vod, je zřejmě ASIO, spol. s r.o., která také pravidelně pořádá množství seminářů, v letošním roce pak webinarů v rámci svého programu „Modrozelená kuchařka“. Jde o časově poměrně náročné prezentace, málokde lze ale najít tak komplexní pohled a koncentraci v praxi využitelných údajů včetně těch základních, jako je výběr vhodných technologií podle toho, co, jak a ve kterém prostředí čistit. Rozdíly jsou třeba i mezi potřebami rodinného domku a administrativními budovami a samozřejmě i ve složení odpadní vody či počtu obyvatel, které dotčená ČOV obsluhuje. Společnost navíc na svých stránkách ČOV, DČOV, biologické ČOV a další příslušenství, jako například zemní filtry, detailně prezentuje. Pro úvod do problematiky je ale praktické poslechnout si některou z prezentací, které společnost umísťuje na svůj YouTube kanál, například na: <https://youtu.be/v-mpTYmrgoM>.

Parametry decentralizovaných ČOV, a to certifikovaných (CE) i necertifikovaných, upravuje Nařízení vlády 401/2015 Sb., které rozlišuje tři kategorie DČOV, přičemž kategorie I zahrnuje DČOV, které by měly být standardně využívány k čištění odpadních vod a jejich vypouštění do vod povrchových. Podle uvedeného Nařízení a v souladu s vodním zákonem by se přitom měly DČOV nejnižší kategorie III používat jen v odůvodněných případech, dočasně a tam, kdy je odpadní voda vypouštěna do vod určených pro vodárenské účely (kde se při využití jako zdroj pitné vody dále upravuje a čistí), a ne tedy volně do přírody. To se však v mnoha případech neděje.

Podstatné je, jak vyplývá z analýzy SOVAK ČR, že decentralizované čištění s označením „CE“ nemusí disponovat povolením k vypouštění vod a tato zařízení nemají stanovenou povinnost vzorkovat a kontrolovat kvalitu čistícího procesu. „V případě decentralizovaného čištění do 50 EO (ekvivalentních obyvatel) se tak zákon o vodovodech a kanalizacích neaplikuje a neexistuje tak ani povinnost kontroly kvality dle plánu míry znečištění odpadních vod,“ uvádí vodohospodářská analýza.

V současné době neexistuje u certifikovaných DČOV nástroj (u necertifikovaných omezený nástroj ve formě vzorkování 1-2krát ročně), jak kvalitu provozování pravidelně kontrolovat (technická prohlídka 1x za 2 roky se jeví jako málo častá). To v praxi podle vodohospodářů znamená, že vhodnější variantou pro domácí čištění odpadních vod je použití septiku se zemním filtrem. I to je vhodné vědět při

Bodové znečištění vod představuje pro krajinu větší zátěž než klasické ČOV.

úvahách o investicích do individuálního čištění odpadních vod, a to jak z hlediska výše investic, tak především z pohledu znečištění životního prostředí. Riziko znečištění přitom vzniká i při nedostatečné péči o DČOV – stačí například, aby majitel objektu odjel na dovolenou nebo prostě nebyl delší dobu (stačí třeba i týden) v objektu s domácí čistírnou přítomen. Na trhu jsou samozřejmě i varianty ČOV s dálkovým ovládáním a hlásiči případných poruch, ne každý ale tyto smart technologie používá. Většina lidí se snaží, zejména v současné době, šetřit, takže volí co nejlevnější variantu DČOV, a tomu také odpovídá míra možného rizika.

Na závěr je možná ještě vhodné připomenout, že od počátku letošního roku platná poslední novela vodního zákona stanovila přísnější podmínky pro vyvážení žump. Vlastník žumpy je podle něj povinen na výzvu vodoprávního úřadu nebo České inspekce životního prostředí (ČIŽP) předložit doklady o vývozu žumpy za poslední dva roky. Ten, kdo žumpu vyváží, je pak povinen vydat vlastníkově žumpy doklad, na kterém je mimo jiné uvedena lokalizace žumpy, množství vyvezených odpadních vod a název ČOV, kam byl obsah žumpy vypuštěn. Žumpa přitom není podle vodního zákona vodním dílem, což znamená, že pro akumulaci odpadních vod v žumpě není třeba povolení k nakládání s vodami. V případě, že je žumpa vodotěsná a je řádně vyvážena na ČOV, nemělo by hrozit riziko negativního ovlivnění životního prostředí. To pak v praxi znamená, že žumpy nebo septiky se zemními filtry znamenají menší riziko znečištění přírody a vodních zdrojů než některé nedostatečně udržované DČOV. Což se ovšem moc neví.

Redakce Agrobase

Poznej svého farmáře – 8. ročník projektu je před námi

V roce 2020 vybralo Ministerstvo zemědělství v součinnosti se Zařízením služeb MZe s.p.o. do projektu „Poznej svého farmáře“ celkem 13 farem. Akce byly připravovány s ohledem na prostorové a kapacitní možnosti tak, aby byl zajištěn co nejvyšší návštěvnický komfort při co nejmenším narušení provozu farem. S ohledem na epidemiologickou situaci v souvislosti s covidem-19 muselo být množství akcí v roce 2020 sníženo nejdříve na osm a následně pouze na šest.

Doprovodný program

Pro dětské návštěvníky byl připraven vždy bohatý soutěžní a zábavný program. Na soutěžních stanovištích na děti čekalo např. dojení plastové kravičky, hod lasem, převážení sena na trakaři, házení míčkem na cíl aneb nakrm si své prasátko, sádrové odlitky na malování, chytání rybiček, omalovánky nebo třeba sázení obilí do květináčků. O zábavu se starali herci s divadelním představením. Velmi oblíbenou atrakcí pro děti byl nafukovací skákací kombajn ve skutečné velikosti a na většině farem nechyběla možnost jízdy na koních.

Kdo k nám zavítal?

Na farmy v rámci projektu Poznej svého farmáře zavítalo v roce 2020 více než 7 000 návštěvníků všech věkových kategorií.

Podpora a vize projektu

Hlavním garantem projektu Poznej svého farmáře je Ministerstvo zemědělství a jeho faktickým vykonavatelem Zařízení služeb MZe s.p.o. Akce jsou velice oblíbené, velmi kladně hodnocené a na všechny je vstup zdarma. Spotřebitelé získávají odborné a kompletní informace o kvalitních produktech vyráběných v jejich regionu. Součástí akcí jsou mj. brožury a informační předměty k zemědělské tematice. Domníváme se, že tento projekt je schopen nabídnout veřejnosti v praktické rovině mnoho odpovědí na otázky zemědělské politiky a jeho přidanou hodnotou jsou podněty k zamyšlení, jak ještě lépe a účinněji vytvořit harmonii mezi spotřebiteli a farmáři. Věříme, že tento milý projekt má mezi marketingovými aktivitami své místo a bude pokračovat i v příštích letech. Velké poděkování patří Ministerstvu zemědělství, všem farmářům a spotřebitelům, kteří tomuto projektu dávají hlubší smysl. Je nám ctí tento projekt dále rozvíjet.

Ing. Mgr. Lubomír Augustín, MBA – ředitel
Jitka Jarolímková – Sekce marketingu
Zařízení služeb Ministerstva
zemědělství s.p.o.

www.poznejsvehofarmare.cz

Cíl projektu

Cílem projektu Poznej svého farmáře je propojení spotřebitelů s malými a středně velkými zemědělskými farmami v jejich okolí, podpora místní zemědělské produkce, prvovýrobci a prezentace lokálních producentů. Dílčími cíli projektu je edukativní působení na cílovou skupinu veřejnosti v oblasti spotřeby kvalitních potravin, navázání neexistujících kontaktů mezi producenty těchto potravin a spotřebiteli v daných regionech. V neposlední řadě se jedná o zvýšení dostupnosti čerstvých potravin přímo ze dvora a podpora regionálních výrobců. Společně s hostitelskou farmou se představují i další lokální chovatelé a pěstitelé a nabízejí spotřebitelům k prodeji své produkty.

Návštěvou akce získává veřejnost dostupnost produktů od malých rodinných farem a možnost pravidelného nákupu osvědčených a čerstvých produktů v blízkosti svého bydliště přímo od výrobců. Farmáři také získají důležité kontakty s potenciálními spotřebiteli ve svém okolí, což je základní předpoklad růstu spotřeby tuzemských produktů.

Kde se akce konaly?

V roce 2020 se projekt Poznej svého farmáře

uskutečnil v Jihočeském kraji, kde návštěvníky očekávala Farma Liška (www.farmaliska.cz), v Jihomoravském Horňácká farma (www.hornackafarma.cz), v Královéhradeckém farma Naše hospodářství (www.nasehospodarstvi.cz), v Libereckém Biofarma Pod Hájkem (www.biofarmapodhajkem.cz), ve Středočeském Ekostatek Vlkaneč (www.ekostatek.cz) a v Praze se konala akce Den potravinářství a zemědělství, kterou hostilo Národní zemědělské muzeum (www.nzm.cz).

Co se na akcích dělo?

Kromě prohlídky jednotlivých hospodářství se zájemci mohli podívat, jak farmáři hospodaří a seznámit se s výrobou potravin na vlastní oči. Veřejnost měla možnost nejen ochutnat, ale také výrobky přímo od farmářů zakoupit. Návštěvníci se mohli těšit také na pestrý výběr kořic, ovčích a kravských sýrů, jogurtů, tvarohů, masa, domácího pečiva, koláčů, bylinek, ovoce a zeleniny a výrobků z nich, med, šťávy, mošty, vína a mnoho dalšího. Na akce také přijíždí tzv. food truck projektu „Ryba na talíř“ (www.rybanatalir.cz), kde je návštěvníkům prezentována příprava sladkovodních ryb s možností ochutnávek různých rybích receptů.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

**Projekt Ministerstva
zemědělství**

POZNEJ SVÉHO FARMÁŘE

**Ochutnávka místní produkce,
prohlídka farmy, farmářský trh s lokálními
potravinami, program pro děti**

www.poznejsvehofarmare.cz

Zvýšit soběstačnost lze produkcí zeleniny v hydroponických systémech

Že nelze v podmínkách naší země zajistit nabídku čerstvé zeleniny od tuzemských pěstitelů, pokud je pěstována pod širým nebem po celou dobu kalendářního roku, je dostatečně známé. Možnosti, jak prodloužit sklizňovou sezónu, jsou přitom při použití konvenčních metod logicky omezené.

Také proto se v ČR začínají některé komodity pěstovat ve sklenících, přičemž pozornost pěstitelů se zatím soustředí zejména na rajčata. Ve sklenících lze ale samozřejmě pěstovat i další druhy zeleniny, a to způsobem, který si sice vyžaduje vyšší náklady, ale konečná cena výsledného produktu je pro spotřebitele přijatelná. Důkazem je projekt, který počátkem letošního roku odstartovala společnost GardeniX Holding s.r.o. (dále jen GardeniX) v obci Zápy na Mělnicku, v oblasti, kde je pěstování zeleniny v naší zemi tradicí. V praxi lze ale tímto způsobem produkovat zeleninu v zásadě kdekoli, s vyloučením negativního vlivu počasí, a mimo jiné tím rozšířit vlastní nabídku zemědělských komodit jak v rámci prodeje přímo v zemědělském podniku, tak v dodávkách do maloobchodu, restaurací, specializovaných prodejen nebo do

e-shopů. Základní předpoklady jsou přitom tři. Skleník, ale třeba i již existující vhodná budova, pokud možno s prosklenou střešou, v níž je možné udržovat správnou teplotu a optimální koloběh vody. Zdroj vody, nejvhodnější je měkká povrchová voda, použít lze ale i vodu ze studně, nebo dokonce z vodovodu. A nakonec příslušná technologie.

V praxi jde o hydroponické pěstování zeleniny využívající recyklaci vody, což podle statistik šetří až 95 % spotřeby vody používané v pěstování zeleniny konvenčním způsobem. Systém pěstování je podobný systémům produkce zeleniny pomocí kapkových závlah v Izraeli, kdy ke kořenům jednotlivých rostlin proudí bez ustání voda obohacená živinami. Společnost GardeniX využívá technologii NFT (Nutrient Film Technique), což je neustálá cirkulace živ-

ného roztoku v prostředí skleníku, což mimo jiné znamená, že není nutné při produkci zeleniny používat přípravky na ochranu rostlin. Hlavní složkou živného roztoku je přitom NPK, dávkování jednotlivých složek a dalších pro vývoj rostlin potřebných minerálů vyvinuli pěstitelé sami, přičemž optimální složení roztoku zajišťuje dávkovač, který doplňuje do proudící vody potřebné látky poté, co je rostliny v průběhu koloběhu vody ve skleníku odčerpají. Uvedený systém umožňuje sklízet saláty a další pěstované komodity i s kořenovým balem, takže produkt vydrží déle, než klasicky sklizený a balený salát. Netřeba dodávat, že spotřebitelům lze tímto způsobem nabídnout čerstvou produkci celoročně, a to produkci pěstovanou k přírodě šetrným způsobem. A po takových komoditách roste i v ČR v současné době poptávka.

Důležité je, že rostliny rostou oproti konvenčnímu pěstování zhruba o 20 % rychleji. Další výhodou je možnost vyšší koncentrace rostlin na jednotku plochy. V poměrně malém, vpravdě „pilotním“ skleníku o rozloze 162 m² s pěstební plochou zhruba 110 m² je (přepočteno na kusy salátů) 5 400 pěstebních pozic, přičemž týdenní produkce činí zhruba 1 000 až 1 350 salátů. V uvedeném skleníku pěstuje ale GardeniX i další zeleninu a bylinky, kromě prémiových salátů „Salanova“ také listovou kapustu, mangold, asijskou listovou zeleninu, bazalku, koriandr, mátu a nově také zkouší kopr. Odbyt není problémem, zájemci si mohou čerstvou zeleninu nakoupit přímo na místě nebo v několika prodejnách či restauracích, které stačí produkce ze skleníku v Zápěch zásobovat.

Právě pro spotřebitele je nepochybně důležitou informací, že takto vyprodukovaná zelenina je sice oproti konvenční a zejména v zimě ze zahraničí dovážené produkci dražší, je ale levnější než biozelenina. To vytváří předpoklad k rostoucí poptávce po těchto produktech. GardeniX ale nemá v úmyslu stávající „miniskleník“ rozšiřovat, ale spíše nabízet své know-how zájemcům ze strany zemědělců nebo i obchodníků, kteří by si chtěli ve vlastní režii zeleninu tímto způsobem pěstovat. Jednání s potenciálními partnery jsou na samotném začátku, takže šanci na spolupráci má prakticky každý. Alespoň základní detaily a také kontakty si lze dohledat na webových stránkách <https://farmagardenix.cz/>.

Tam se lze také dozvědět některé z potřebných ekonomických parametrů týkajících se hydroponického pěstování salátů a dalších produktů popisovaným způsobem, jako je orientační spotřeba elektřiny (v lednu zhruba 1 500 kWh/týden, v červenci 1 000 kWh/týden), nebo průměrnou spotřebu vody na jeden kus salátu (3,6 litru).

Další údaje, jako například optimální PH používané vody (mezi 5,5 až 6,5 PH), jsou ale pro ty, kteří by měli o hydroponické pěstování zeleniny zájem, vhodné konzultovat přímo na místě nebo ve společnosti GardeniX. Jak již bylo řečeno, skleník v Zápěch má zejména demonstrační charakter.

Je přitom zřejmé, že největší vstupní investici představuje samotný skleník. V tom měla společnost GardeniX výhodu, neboť v areálu firmy, kde se objekt nachází, skleníky už existovaly. Na druhou stranu je zřejmé, že kombinace přiměřené ceny, čerstvosti, lokální produkce a celoroční dostupnosti vypěstovaných produktů spolu s vhodným marketingem znamená jednu z cest k tomu, aby se i tímto způsobem zvyšovala soběstačnost naší země v oblasti zeleniny, což by nepochybně mnozí spotřebitelé ocenili, a také se tak již děje. Skleníky v obci Zápě by tak zdaleka nemusely a neměly být jedinými, které k tomu může přispět.

Redakce Agrobase

Nosíme dříví do lesa

Nosit dříví do lesa či, chcete-li, nosit sovy do Athén obvykle znamená dělat zbytečnou činnost. Nosit dříví do lesa pohledem Petra Bláhy, jednatele firmy TAXUS, však znamená propojovat a zpřístupňovat místa pomocí turistické infrastruktury vyráběné ze dřeva.

Rozhledna Heřmanice, foto: Václav Bláha

Pandemie koronaviru s sebou mimo jiné přinesla zvýšený pohyb lidí v přírodě, a to často v intenzitě nežádoucí. Je známým faktem, že jedním z neúčinnějších prostředků k usměrnění návštěvníků a současně zajištění jejich bezpečnosti a ochrany cenných lokalit je právě turistická infrastruktura. V tomto ohledu tedy nosit dříví do lesa určitě nenaplnuje význam známého rčení. Ing. Petr Bláha popisuje, jak se původně vystudovaný lesník dostal k dřevařině, jaká specifika nese práce, která probíhá z velké části v lese, mnohdy v těžce přístupných či cenných lokalitách, o zajímavých zakázkách a jejich realizacích průřezem téměř třicetileté historie firmy či o zkušenostech z veřejných zakázek.

Máte vystudovanou lesnickou školu.

V podnikání jste ale ukročil mírně stranou směrem k dřevařství.

V lesnictví jsem pracoval deset let a už za totality jsem měl šanci být na odborných lesnických praxích v Bádensku-Württembersku, kde jsem viděl další využití dříví, které tady nebylo. Jednalo se hlavně o slabou dřevní hmotu, tzv. tyčovinu, která bohužel i dnes často zůstává v lese. V počátku jsem

**Naší snahou je využívat
dřevo z našich lesů,
v současnosti je to
z 85 % dub.**

tedy začínal se zpracováním slabého dříví, protože jsem to viděl jako výzvu i jako nějakou vzájemnou pomoc. Se zpracováním této hmoty se začínalo pro soukromníky, jednalo se o jednodušší věci, jako jsou ploty, pergoly, palisády. Poměrně brzo poté jsme začali s první turistickou infrastrukturou. A tam v podstatě došlo k propojení zpátky k lesnictví. V minulosti se turistická infrastruktura dělala laicky a používala se podřadná dřevní hmota. To jsme chtěli od začátku změnit. Dnes už je cena práce tak vysoká, že se musí využívat kvalitní dříví, protože v opačném případě se na místo musíte vracet. Ze začátku jsem se musel – dnes to samozřejmě nejde a je to střet zájmu – spolupodílet i na projektových dokumentacích.

Jaké typy zakázek obecně jako firma děláte nejčastěji?

Začínali jsme se dřevem v zahradě, pak se přidala dětská hřiště, která jsme vyráběli jednu dobu hodně. Potom se musela hřiště začít certifikovat, a i když máme dvě certifikované řady, tak to už je opravdu záležitost velkých firem, které vyrábí hřiště ve velkém, pořád stejná, jen se mění prvky. Pro mě, jakožto pro člověka z lesa, to není zajímavá práce. Baví mě, když je každá zakázka originál, když je to svým způsobem výzva. Takže jsme od dětských hřišť ustoupili a děláme převážně turistickou infrastrukturu. Ano, i zde vyrábíme posezení, altány, k tomu třeba dodáme houpačku nebo nějaký hrací prvek pro děti, ale už to neděláme pro školky a školy, pro tento segment. A soukromníci – pro ty dnes děláme také velmi málo, soustředíme se na segment dřeva v krajině – 90 % zakázek děláme v lese pro obecní a státní instituce.

Unikátním know-how vaší firmy je práce v těžko přístupných terénech a chráněných lokalitách.

Ano, specializujeme se na tyto lokality. Často je pak složitější dopravit materiál než zrealizovat samotnou stavbu. Ale je to pro nás výzva. Dopravovali jsme malotraktory, různými lanovkami, sněžným skútem, lodkou, pásovou vyvážecí a různými kombinacemi. Jeden modelový příklad – kamion doveze dříví na záchytné parkoviště v obci, kde se materiál naloží na V3S, která jej doveze do terénu, tam se přeloží na pásovou vyvážecí, která jej vyveze na kopec, kde čeká náš malotraktor, který materiál rozveze po povrchu, a zbytek lidí donosí ručně. Jen když si spočítáte, kolikrát se dříví překládá... to je pak otázka ceny. To bohužel nezohlední žádný rozpočet. Musí to být zohledněno v tom know-how a v našich zkušenostech, kdy musíme dokázat namodelovat, jak materiál na místo dostaneme. To je případ i pokládky dřevěného chodníku v NPR Adršpašsko-teplických skal, kterou jsme dělali jako zakázku pro Agenturu ochrany přírody a krajiny. Dříví se dovezlo kamionem, poté vyvážecí na skalní sráz, lesnickou lanovkou se spouštělo do soutěsky dolů a ručním vozíkem rozváželo na místo realizace. V těžkých terénech neděláme jen se dřevem, například na jedné homoli na Litoměřicku jsme opravovali i zříceninu hrádku Oltářník, protože tam šlo zejména o dopravu materiálu

– a já vždycky říkám – šetrnou dopravu materiálu. Protože samozřejmě materiál můžu na místo dostat a nechat za sebou spoušť. Citlivá a šetrná doprava materiálu je základem pro práce v chráněných lokalitách.

Pokud se bavíme o chráněných lokalitách – jak velký je rozdíl v tom, zda dřevo půjde do národní přírodní rezervace, nebo někomu na zahradu?

Soukromý zákazník z 90 %, když se mu výrobek nenatře, není spokojený. On potřebuje dřevo natřené. To je bohužel z historického důvodu, kdy se všechno natíralo palisandrem a tím se to považovalo za kvalitní. Ale bohužel to tak není. Nátěr životnost dřeva prodlouží o velice málo, protože tam jsou nějaké spoje, uložení a nátěr poslouží jen na povrchu, ale neprodlouží životnost v kritických místech. Důležitá je zejména volba materiálu, ne volba povrchové úpravy. Abych se vrátil k otázce – když pracujeme v národních přírodních rezervacích, památkách, v první zóně národního parku, je to dnes ze 100 % bez jakékoli povrchové úpravy, bez impregnace, bez nátěru a používá se dub nebo někdy modřín. Na Šumavě se historicky používá modřín, dub zase více v nížinách.

Vaši specializací jsou dřevěné chodníky, kterých, jak uvádíte, jste zhotovili nejvíce kilometrů v Česku. Říkáte, že dřevěný chodník je často svým charakterem složitější než rozhledna. Jak je to možné?

Především kvůli dopravě materiálu. Rozhledny se dělají vždy na místech, která jsou přístupná alespoň terénním automobilem. Ale dřevěné chodníky se dělají tam, kam se často žádná technika nedostane. Ty se dělají na rašeliništích, na zvodněných místech...

Máte odhad, kolik kilometrů dřevěných chodníků jste již vybudovali? A kde všude se po „vašich“ chodnících mohou lidé projít?

Když budeme počítat jen chodníky, bez realizovaných turistických žebříků, schodišť, lávek a mostků, tak je to přes 15 kilometrů. Co se týče dřevní hmoty, tak to je při průměrné spotřebě 0,16 m³ na běžný metr přes 2 400 kubíků řeziva. Čtenáře mohou pozvat na naše chodníky na všechny světové strany. Třeba na jih do NP Šumava na Tříjezerní slať a jezero Laka, na západ do NPR Božídarské rašeliniště, na sever do CHKO Jizerské hory a na východ do NPR Dářko.

Můžete představit jednu zakázku z poslední doby, kterou byste označil za výzvu?

Na realizaci zajímavý byl například 80 metrů dlouhý turistický most na naučné stezce Olšina. Most přes přítok do rybníka byl naprojektován na dubových kůlech, v největší hloubce metr osmdesát, byl bez povrchové úpravy, s akátovým výpletem zábradlí. Investor potřeboval, aby práce proběhla v březnu. Je to na Šumavě, asi 730 metrů vysoko. Všude jsou

Zvedací lávka cyklostezky, Mladá Boleslav, foto: Petr Bláha

Dřevěné schodiště CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, schodiště na skalní útvar Pokličky, foto: Petr Bláha

močály, rašeliniště, všechno je zamokřené. Okolní povrch byl částečně zamrzlý, se sněhem. Naši lidé pracovali v neoprenech, museli jsme zabezpečit stan, aby se aspoň na chvíli ohřáli, protože v neoprenech se zevnitř zapotí, takže stejně nejsou v suchu, a když je pod nulou, tak to není žádná slast. Kdyby se to dělalo v červenci, jedná se o normální zakázku, ale tím, že se realizovala v březnu, je to úplně o něčem jiném.

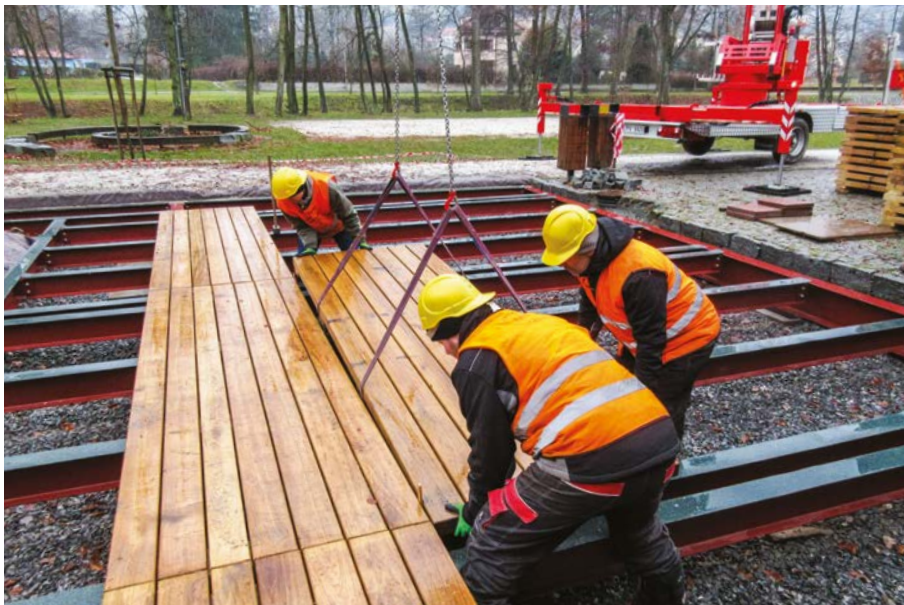
Obtížnost zakázky tedy do značné míry určuje roční období a chod počasí.

Je to tak. Na horách je léto velice krátké a s tím harmonogram zakázek často nepočítá. Už se nám i stalo, že jsme zakázku nakonec nemohli uskutečnit v námi plánovaném postupu navážení materiálu. V NPR Božídarské

rašeliniště jsme zakázku vysoutěžili na podzim a na jaře jsme ji měli realizovat. Měli jsme vymyslet a v terénu i tyčemi proznačeno, že materiál navezeme rolbami v zimě, ale přišla jediná zima, kdy na Božím Daru nebyl sníh...

Vizuálně atraktivní jsou vaše realizace rozhleden.

To ano, například rozhlednu Heřmanice jsme stavěli včetně základů. A museli jsme zpracovat i realizační dokumentaci. Materiál rozhledny je modřín bez povrchové úpravy. Rozhlednu jsme dělali před devíti lety a je zajímavé, že je dřevo pořád netknuté, nemuseli tam prý měnit ani prkýnko. Rozhodně ale rozhledny nejsou nejsložitější, spíš odpočinkové. Často pro nás byly daleko složitější projekty, které na to na první pohled nevypadají.

Pokládka dubových roštů terasy, Sušice, foto: Petr Bláha

Můžete být konkrétní?

Takovým byla například ptačí pozorovatelná NPR Novozámecký rybník. Je to národní přírodní rezervace, opět chráněné území, a pozorovatelná byla naprojektována na vyzděné pilíře. Měli jsme vykopat jámy, vyzdít je a na ně postavit dřevěnou pozorovatelnou. Přijeli jsme na místo s pásovým bagrem a začali jsme bagrovat. Ale narazili jsme na tzv. tekuté písky – to se začne všechno vařit a vytvoří se kráter. Bagrista měl co dělat, aby ujel. To se stalo ve středu, stopnul jsem stavbu, nahlásil to investorovi a ten řekl, že s tím musíme něco udělat. Takže jsem měl víkend na to, abych vymyslel jiné založení. Nejsem projektant, ale vymyslel jsem 8x8 metrů velký dubový rošt položený v bahně a funguje tam už léta.

Pracujete především s dubem a modřínem. Uplatní se u vás i nějaké jiné druhy dřevin?

Na začátku, když jsme zpracovávali především slabé dříví, se jednalo o smrk. Ale dnes je to opravdu z 85 % dub a pak modřín nebo jejich kombinace. Například realizace části cyklostezky v malé lužní nivě v Říčanech – spodní část je celá z dubu a na ní je modřín. My jsme dávali tři nabídky, buď celá z dubu, celá z modřínu, nebo kombinace. A investor si vybral kombinaci, která, myslím si, byla dobrý poměr mezi cenou a užitnou hodnotou – to se vždy snažím upřednostňovat. Modřín vydrží méně, ale vyměnit jen svrchní modřínovou část je jednoduché. Třísložit je vždy to, co není vidět. Vyrovnání terénu – to návštěvník nevidí, kolik je materiálu pod tím, a materiál zarovnat do roviny, protože terén nikdy není rovný. Občas pracujeme i s akátem, dělali jsme například vyhlídku nebo akátové ohrazení sedmi nocovišť v náhorních partiích NP Šumava. Ale to jsou spíše okrajové věci.

Máte zkušenost i s exotickými dřevinami?

Ze zakázek pro soukromníky máme zkušenost,

že se lidé často přejí massarandubu. Snažím se jim vysvětlit, že to není nejlepší cesta, protože si myslím, že je dobré upřednostňovat naše dřeviny. Z massaranduby jsme dělali pro soukromého investora dřevěný chodník. Přál si malé spáry mezi prkny, čímž se to uzavřelo, navíc se až k samotnému chodníku natahoval travní koberec – takže chodník nemohl dýchat. Přišli jsme za dva roky a někde už to bylo jako perník. Tím chci říct, že ani tyto tolik opévané dřeviny nemusí být ideální.

Odkud dříví odebíráte a jaké máte zkušenosti s jeho dostupností pro menší odběratele?

Z 90 % bereme dvacet let od jednoho dodavatele – společnosti Uniles. Samozřejmě, když teď řeknu, že potřebuji sto kubíků dubu, tak mi ho nikdo hned nenaveze. Musí to být s nějakým předstihem. Když dodavatel ví, že nám za rok dá 300 nebo 400 kubíků, tak dokáže naplánovat i těžbu. Dodávali nám i soukromí zpracovatelé, kteří mají les, a když v etátu mají nějakou těžbu dubu na decennium, tak je jedno, jestli to vytěží teď, nebo za rok. Takže když ví, že tento rok budou mít 200 kubíků odbyt, vytěží to teď.

Zmiňoval jste, že většinu zakázek děláte v terénu, nejste ale klasičtí zpracovatelé dříví.

Máme zázemí firmy s malou dílnou, kde vyrábíme venkovní nábytek a vybavovací předměty. Například u chodníku je objem materiálu tak velký, že se vozí přímo z pily. Když jsme se bavili o 700 kubících a kamion uveze 25 kubíků, tak to máme dvacet osm kamionů. Naše práce je hodně různorodá, jsme něco jako „Ferda Mravenec, práce všeho druhu“. Důležití jsou i lidé. Velmi si vážím, že naši pracovníci mají pro naši atypickou práci cit a umí se často v náročném terénu a chrá-

ných lokalitách pohybovat. Někteří u nás pracují již přes dvacet let.

Jak je to s životností a další údržbou vašich objektů?

V minulosti jsem se snažil, aby v ceně zakázky byla pětiletá údržba. Aby firma, která zakázku vyhraje, byla nucena se o ni pět let zdarma starat – to znamená, aby to musela udělat tak kvalitně, že se o to starat nebude muset. Což je za mě ideální. Ale projekty tak nemohou být nastaveny. Údržbu musí dělat nositel projektu, respektive investor. Jsem hrdý na to, že za celé působení naší firmy jsme neměli jedinou reklamaci. Teď se ke mně například dostala realizace úpravy cesty někde u Labe na Litoměřicku řádově ve sto tisících, kde navrhli zábradlí ze šesticentimetrové tyčoviny.

Na to když se pověsí desetiletý kluk, tak se to zlomí. Investor ušetří na realizaci, ale nebude tam dělat nic jiného než údržbu. A je to až nebezpečné. To je klasický příklad, kde je to podle mě špatně. Buď toho má investor udělat méně, nebo etapovitě, nebo to nedělat raději vůbec. Důležitá je kvalita. Poměr ceny a hodnoty je důležitý.

Jako firma získáváte nejvíce zakázek z veřejného sektoru, které jsou často financovány z dotací. Jaké máte zkušenosti z těchto typů zakázek?

My vnímáme jako problém, že investor se často v problematice neorientuje a projekt udělá firma, která s těmito realizacemi nemá praktické zkušenosti. Pak dochází k odstoupení firmy a například náročné žádosti o prodloužení dotací, protože projekty turistické infrastruktury se z velké části realizují právě z dotací. Zakázka se pak musí vysoutěžit znovu a v konečném důsledku je dražší, nemluvíme o ztraceném čase. Na takových zakázkách, kdy jsme práci po někom vysoutěžili, jsme již pracovali – a byla nutná úprava projektové dokumentace, protože v původním znění nebyla realizace dost dobře možná. Ideální by bylo, kdyby předtím, než projektant udělá projektovou dokumentaci, ji zkontroloval s někým, kdo se tím zabývá. To jsou věci, které nejsou v počítačích, a dnes projektant, pokud nechce přemýšlet, tak to nikde nenajde.

Nejde se nezeptat, zda se vás nějak dotkla koronavirová krize.

Tím, že pracujeme venku v terénu, jsme omezení příliš nebyli, protože naši zaměstnanci nepřijdou do styku s nikým jiným. Projekty se vždy připravují dřív, i finančně, takže zatím se nás krize nedotkla. Dopady ale pravděpodobně pocítíme v tomto roce, protože naše odvětví, včetně výběrových řízení, je hodně zastavené.

Petra Kulhanová

Článek je převzat z oborového časopisu Lesnická práce

Zelená dohoda pro Evropu

Evropská komise představila ambiciózní plán, jak v nadcházejících letech zajistit uhlíkovou neutralitu a udržitelnost hospodářství EU. Dokument „Zelená dohoda pro Evropu“ („The European Green Deal“), který vznikl jako odezva na změnu klimatu a zhoršování stavu životního prostředí, obsahuje souhrn opatření, pomocí kterých bychom měli zmíněných cílů dosáhnout. Oboru lesnictví se samotný dokument dotýká pouze okrajově, začátkem roku 2021 byla zveřejněna navazující nová strategie EU pro oblast lesnictví, v níž je role lesů postavena na první místo při cestě za uhlíkovou neutralitou EU.

EU jako globální lídr

Dokument „Zelená dohoda pro Evropu“ představila v prosinci roku 2019 nová předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyen, jako jednu z šesti priorit svého týmu na období 2019–2024. Smyslem tohoto plánu evropských zemí je, aby Evropa přestala přispívat k probíhající změně klimatu a zajistila udržitelnost hospodářství EU. Zelená dohoda se vztahuje na všechna odvětví hospodářství, zejména na dopravu, energetiku, zemědělství a průmyslová odvětví. Jejím hlavním cílem je zajistit, aby se Evropa stala do roku 2050 prvním klimaticky neutrálním kontinentem na světě.

Iniciativy dohody

Evropská komise postupně předkládá iniciativy navržené v rámci dohody. Mezi ně patří např. první evropský „právní rámec pro klima“, který by měl zejména zakotvit dosažení klimatické neutrality EU do roku 2050 do legislativy zemí. Již v prosinci 2020 potvrdila Evropská rada závazný cíl EU, kterým je dosáhnout do roku 2030 čistého snížení domácích emisí skleníkových plynů nejméně o 55 % ve srovnání s rokem 1990.

Iniciativa „od zemědělce ke spotřebiteli“ má posunout současný potravinový systém EU směrem k udržitelnému modelu, přičemž klíčem budou evropští zemědělci a rybáři. Tyto plány by měly vést k používání udržitelných postupů, např. ekologického zemědělství, agroekologie a agrolesnictví. Zemědělci by tak měli být odměňováni za lepší výkon v oblasti životního prostředí a klimatu, např. za řízení a uchovávání uhlíku v půdě a za lepší hospodaření s živinami, které zvyšuje kvalitu vod a snižuje množství emisí.

Strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 by měla zajistit, aby se biologická rozmanitost v Evropě začala obnovovat ve prospěch lidí, klimatu a planety. V návaznosti na ni vypracuje EK novou strategii EU v oblasti lesnictví, jež se bude dotýkat celého životního cyklu lesa a podpoří služby, které lesy poskytují.

1 bilion EUR na zpomalení změny klimatu

Opatření popsaná v dohodě budou vyžadovat vysoké investice, EK odhaduje, že ke splnění současných cílů bude nutné ročně investovat zhruba 260 mld. eur, což je přibližně 1,5 % evropského HDP v roce 2018. Podle investičního plánu Zelené dohody by měly být v zájmu dosažení jejich cílů mobilizovány na podporu udržitelných investic finanční prostředky ve výši minimálně 1 bil. eur.

EU bude rovněž poskytovat finanční podporu a technickou pomoc těm, které přechod na zelenou ekonomiku nejvíce zasáhne, tzv. mechanismus pro spravedlivou transformaci zmobilizuje v příštích 10 letech investice ve výši přibližně 143 mld. eur.

Nová strategie EU pro oblast lesnictví

EK v úzké návaznosti na strategii v oblasti biologické rozmanitosti pro rok 2030 vypracovala a počátkem letošního roku zveřejnila také novou strategii EU v oblasti lesnictví, jež se dotýká celého životního cyklu lesa a podporuje služby, které lesy poskytují. Strategie navazuje na podobně nazvaný dokument z roku 2013, zaměřený na sladění národních lesnických politik.

V kontextu rostoucího tlaku na lesní ekosystémy v důsledku změny klimatu je cílem nové strategie podpora účinného zalesňování, ochrana a obnova lesů nebo hledání nových způsobů, jak zvýšit potenciál lesů absorbovat a ukládat CO₂, zlepšit jejich odolnost, podporovat oběhové biohospodářství a chránit biologickou rozmanitost. Strategie obsahuje rovněž plán zasadit v EU do roku 2030 až 3 mld. dalších stromů při plném respektování ekologických zásad. To by mělo vytvořit nové pracovní příležitosti související se sběrem a kultivací semen a s pěstováním a výsadbou sazenic. Vnitrostátní strategické plány by pak měly podněcovat správce lesů, aby je udržitelným způsobem chránili, vysazovali i obhospodařovali. Vlastníci lesů, kteří budou takto hospodařit, mají mít podle europoslanců nárok na výhodnější finanční podporu jako kompenzaci ztrát způsobených zaváděním

ochranných opatření. Komise dále přijme regulační opatření, která podpoří dovážené produkty a hodnotové řetězce, jež nejsou spojeny s odlesňováním a znehodnocováním lesů.

Evropský parlament schválil v říjnu roku 2020 zprávu zemědělského výboru „Evropská lesnická strategie - cesta vpřed“, ve které byla role lesů uznána jako nejdůležitější při dosahování cílů evropské Zelené dohody.

Udržitelná správa lesů by podle usnesení EP měla pomoci s jejich adaptací na měnící se klimatické podmínky a zlepšit environmentální, sociální i ekonomickou udržitelnost. Evropský parlament taktéž konstatoval, že by dřevo mělo být pokud možno přednostně využíváno pro použití s delším životním cyklem, aby se zvýšilo celosvětové ukládání oxidu uhličitého.

Podle www.ec.europa.eu, www.europarl.europa.eu a dalších zdrojů zpracovala Markéta Penzešová, Lesnická práce

Políčko na muzejní střeše

Již třetím rokem vyraší letos na jaře malé políčko umístěné přímo na střeše Národního zemědělského muzea v Praze. Návštěvníkům během sezóny představí známé i méně známé zemědělské plodiny. Na projektu s názvem „Co roste na poli“ spolupracují Národní zemědělské muzeum a Výzkumný ústav rostlinné výroby.

Národní zemědělské muzeum

Právě jeho odborníci zde každý rok vysévají přes dvě desítky zemědělských plodin, které lidé pěstují nebo pěstovali pro vlastní obživu, jako krmivo nebo pro technické využití. K vidění jsou zde starobylé obilniny provázající lidstvo už od neolitu i moderní odrůdy, na kterých lze vysledovat, jak se jejich vlastnosti šlechtěním přizpůsobují měnícím se požadavkům. Ukázky technických plodin připomínají, že zemědělství má i jiná využití, než je výroba potravin. Během předchozích sezón zde vyrostl například bér vlašský, bob, čirok, ječmen, amarant, len, proso, sója nebo konopí. Společným jmenovatelem všech polních plodin vysetých na střeše muzea je

skutečnost, že jsou vhodné pro pěstování v klimatických podmínkách České republiky. I tak platí, že řada návštěvníků, a to nejen dětí, je zblízka vidí vůbec poprvé v životě.

Políčko současně slouží i jako výuková pomůcka pro lektorské programy. Ukázky různých typů zemědělských plodin objasňují základní principy osevních postupů i to, jak se mění struktura rostlinné produkce s ohledem na možnosti jejího uplatnění. K vidění jsou tu rostliny, jako je dvouzrnka či len, které se na našem území pěstovaly dříve a dnes už se ekonomicky nevyplácejí, i ty, jejichž potenciál se může teprve uplatnit při klimatických změnách. Na hrachu, bobu či vojtěšce je možné návštěvníkům názorně vysvětlit, jak lze jejich pěstováním zlepšovat půdní úrodnost, u brambor nebo kukuřice zase přiblížit vznik půdní eroze.

Někdy se ke spolupráci přidá samotné políčko. Stalo se tak například vloni v létě,

kdy se mezi plodinami objevil nečekaně rychle se šířící rostlinný parazit. Oranžová liána, jejíž semena dorazila pravděpodobně na podrážkách návštěvníků, byla podle květu identifikována jako kokotice ladní, původně severoamerický druh zavlečený do Evropy. Za svého prvního hostitele vybrala len, postupně se ale rozrůstala i na další plodiny.

Proto byla k vidění jen pár dní, z obavy před napadením celého porostu ji pracovníci muzea museli zlikvidovat. Návštěvníci tak mohli neplánovaně vidět zajímavou parazitickou rostlinu bez kořenů a listů, jejíž šíření může mít až invazivní charakter s dopadem na zemědělskou produkci.

Letos osíváme políčko na pražské letenské budově již potřetí. Polní expozici doplňuje bylinková zahrádka, kterou návštěvníci najdou přímo na muzejním dvoře.

www.nzm.cz

Zdraví v talíři kaše. Pohanka, proso či oves povzbuzují imunitu

V době koronavirové nákazy se všichni pídí po dostupných přípravcích na povzbuzení imunity. Takovými přípravky mohou být i některé potraviny z receptáře našich babiček. Věřili byste, že odolnost organismu lze posílit talířem kaše z pohanky nebo prosa?

V době uzavřených restaurací a vynucených školních prázdnin teď mnoho žen tráví u sporáku mnohem více času než obvykle. Dnes a denně jsou tak nuceny řešit stále stejnou otázku: Co uvařit rodině, aby se jídelníček neopakoval stále dokola. Zapátrali jsme v archívech, abychom vyhledali inspiraci ve stravě našich předků. A jak jsme tak listovali zažloutlými stránkami ohmataných svazků v soukromém archívu autorky článku (veřejné knihovny jsou také uzavřeny), napadlo nás, že jednoduchým pokrmem z běžně dostupných a nedrahých surovin může být docela obyčejná kaše. Z pohanky, prosa nebo ovesa. Jak chcete.

A co je důležité – všechny tyto dnes již poněkud staromódní a opomíjené zrniny obsahují cenné látky na povzbuzení imunity. Slouží tedy jako prevence různých neduhů nebo tyto neduhy zmírňují. Tak například pohanka obsahuje rutin, což je látka zpevňující cévy, a to by mohlo zajímat třeba strážníky, kteří mají problémy s křečovými žilami nebo praskáním krevních vlásečnic. Rutin zesiluje účinky vitamínu C. V pohance je také vláknina,

označovaná za „střevní kartáč“ a působí tedy preventivně proti rakovině střev. Zanedbatelná není ani přítomnost zinku, který posiluje obranyschopnost organismu. Pohanka má řadu předností a má i zajímavou historii.

Pohané odtáhli, pohanka zůstala

Za pohanku vlastně vděčíme Čingischánovi a jeho hordám, které ve 13. století pronikly až do střední Evropy. Tito pohané, jak se jinověrcům tehdy říkalo, si s sebou vezli zásoby zrna v Evropě tehdy nevídaného. Mongolsko-tatarské hordy od nás nakonec odtáhly, ale zrno tady zůstalo a místní zemědělci se ho ujali. Nové plodiny se začalo říkat pohanka, jelikož ho k nám přivezli pohané. Místně se mu také říká tatarka, zejména ve Slezsku a na východě Slovenska, což jsou oblasti, kde se pěstování pohanky stalo tradicí. Na východě Slovenska má pohanka ještě další název, a to hajduša. Je to z němčiny od slova heidecorn, případně heide, což je německé označení pro pohanku. Není bez zajímavosti, že v německy mluvící části Švýcarska je v současné době výraz heide považován za – diplomaticky řečeno – politicky nekorektní. Tak jako tak je odvození

na od slova pohan používána pro pohanku i v některých jiných jazycích.

V Evropě se pěstování pohanky rychle rozšířilo, protože na rozdíl od tradičních zrnin měla velmi krátkou vegetační dobu. Od zasetí do sklizně jí stačily necelé čtyři měsíce, což je třeba u pšenice nebo ječmene nemyslitelně krátká doba. Z jídelníčku našich předků ji ale od konce 19. století začala vytlačovat jiná asijská zrnina, a to rýže. V šedesátých letech 20. století se pohanka v tehdejší Československu pěstovala už jen okrajově. Plodina sice měla své nesporné výživové hodnoty, ale také povícero pěstitelských nevýhod, a to rozhodlo.

Záchrana alergiků

Pohanka je velmi citlivá na chlad, rostliny hynou už při dvou stupních nad nulou. I o takové teploty nebývá v létě u nás nouze. Pohance škodí sucho, a toho jsme si v posledních letech užili opravdu hodně. Další nevýhodou je, že semena dozrávají nestejně. Přezrálá semena vypadají na zem, nedozrálá jsou k ničemu, a tak zemědělci o část sklizně přijdou. Z tohoto důvodu se pohanka sklízela ručně. Mechanizace byla použitelná jen částečně, a tak je tomu vlastně dodnes. Pohanka se pěstuje na nevelkých políčkách, dalo by se říci, že zahradnickým způsobem.

Protože se pohanka nedala pěstovat velkovýrobně, málem se na ni zapomnělo. Znovu se dostala na pořad dne koncem 80. let minulého století, kdy se v pekařském průmyslu hledala náhrada za obilniny obsahující lepek. Na ten je určité procento dětí alergické a nesnáší ho. Ukázalo se, že v tomto případě je pohanka dobrou záměnou pšenice. Z pohankové mouky lze upéct pečivo, ve kterém není lepek, zatímco pšeničné pečivo lepek vždy obsahuje. Spolu s alergiky si pohanka našla příznivce také mezi zastánci zdravé výživy a vegetariány. Ti z pohanky dělají palačinky, kaše, karbanátky, ba dokonce existuje i pohankové pivo. Dlužno říci, že objevili dávno zapomenuté použití pohanky. Například v Mattioliho herbáři z roku 1562 je uvedeno, že v Čechách byla tehdy pohanka nejoblíbenější potravinou.

Víglas má tradici, Češi mlyn

Doplňme, že z pohanky se využívalo a využívá nejen zrno, ale i další části rostliny. Sláma je

kvalitním krmivem pro hospodářské zvířectvo, otrubami se plní polštáře pro alergiky. Kvetoucí pohanka je pastvou pro včely, pohankový med je velmi ceněný. Třeba na Slovensku jsou si těchto předností dobře vědomi a považují pohanku za perspektivní rostlinu. Dokladem je obec Víглаš-Pstruša, kde se zabývají šlechtěním pohanky již více než sto let. Víглаšská šlechtitelská stanice je jedním z pracovišť Výzkumného ústavu rostlinné výroby Piešťany. Připomeňme, že odrůda pohanky s názvem Víглаšská se pěstovala již na počátku dvacátého století, jak uvádí Zemědělský slovník naučný. Nynější odrůda slovenské pohanky má název Špačinská jednotka a jak uvádí ředitel víглаšské šlechtitelské stanice Peter Hozlár, osivo se vyváží také do České republiky. Na spojení pohanky a Víглаše upomíná jídelní lístek luxusní restaurace v tamním zámku. Jedním z jídel jsou i domácí pohankové pirohy plněné zelím. Pro úplnost dodejme, že Víглаš se nachází v okrese Detva v Banskobystrickém kraji.

Většina slovenské produkce pohanky se vyváží, například i k nám do České republiky. Kámen úrazu je v tom, že na Slovensku nemají mlýn, ve kterém lze pohanku zpracovat k dalšímu využití. V České republice, kde se pohanka také pěstuje, je jejím zpracovatelem Pohankový mlýn Šmajstrla s.r.o. ve Frenštátě pod Radhoštěm. Pohanku tam upravují příslušníci už páté generace mlynářů od roku 1861. Receptů na pohanková jídla je plný internet. My si za všechny z těchto pokrmů připomeneme ten s nejjednodušší přípravou, a to obyčejnou kaši. Jeden díl pohanky zalijeme dvěma díly vody, dáme krátce povařit a pak necháme dvacet minut dojít pod pokličkou. Jednou z předností pohanky je tedy její nekomplikovaná příprava.

Pochoutka starých Slovanů

Další plodinou, ze které si naši předchůdci vařili oblíbenou kaši, je proso. Jeho historie v Evropě je velmi stará, archeologové objevili prosné obilky v různých evropských lokalitách v bývalých sídlištích z doby kamenné. Staří Slované měli proso ve značné oblibě, jak o tom svědčí časté nálezy v lokalitách někdejších slovanských sídlišť.

Botanicky proso patří mezi obiloviny, mezi nimi však vyniká vyšším obsahem vitamínů, zvláště B1 a B2. Ty nám dodávají energii, posilují nervy a zrak. Stejně jako pohanka má i proso krátkou vegetační dobu, sklízí se za 3–4 měsíce od zasetí. Nevadí mu sucho, a to je jeho další přednost. Z polí začalo proso mizet po první světové válce, kdy ho v bývalém Československu postupně nahrazovala dovozená rýže. V 60. letech minulého století se pěstovalo jen okrajově v teplejších oblastech Moravy a Slovenska. Využívalo se převážně ke krmným účelům, a to i domácích mazlíčků – papoušků, kanárek či andulek. V obchodech se toto krmivo prodávalo pod názvem ptačí

zob. Ke znovuoobjevení prosa došlo ze stejného důvodu jako u pohanky. Neobsahuje lepek. Přítomnost zinku dělá z prosa potravinu, která povzbuzuje imunitu lidského organismu proti nemocem a podporuje hojení ran.

Slané i sladké

K jídlu se používá proso loupané. To znamená, že ve mlýnech se zrno zbavuje svrchních obalů. V Čechách se loupánému prosu říká jáhly, na Slovensku pšeno. Pro představu – jáhly jsou žluté drobné kuličky o průměru jednoho milimetru. V kuchyni našich prababiček se jáhly považovaly za sváteční jídlo. Měly široké využití. Vařila se z nich kaše, pekl náky zvaný jahelník nebo vykrajovaly škrubáky. Dají se připravit naslano i nasladko, s ovocem či zeleninou.

Starší kuchařské knihy nabádají, aby se jáhly před vařením několikrát propláchny vroucí vodou a pak se zalily horkým mlékem a nechaly vařit cca dvacet minut. Prolitím horkou vodou se jáhly zbaví hořkosti. Recept na kaši uvádí, že na ½ l mléka se použije 250 g jáhel. Jáhlová kaše upravená jako sladký pokrm se polije máslem, posype cukrem a skořicí. Dá se také podávat s dušenými jablky. Při dovážení lze do jáhel přidat předem namočené sušené švestky nebo rozinky.

Podáváme-li jáhly jako slaný pokrm, promícháme je se škvarkami a polijeme sádlem. Z uvařených jáhel se dají vykrajovat noky (škrubáky) lžící namočenou v horkém sádle nebo másle. Noky polijeme osmaženou cibulkou a podáváme se salátem nebo kouskem masa. Protože prosné jáhly obsahují až 12 % bílkovin, oblíbení si je sportovci. V jáhlách je také tuk, který při delším skladování žlukne, a tak jáhly nekupujeme do zásoby. Ještě více tuku než proso obsahuje oves, další dnes poněkud neprávem opomíjená obilnina. Také oves má zajímavou historii, a tak si ji v krátkosti připomeneme.

Lahůdka pro nás i koně

Oves se v Čechách i na Slovensku v minulosti pěstoval na velkých rozlohách. Krmili se jím koně. S rozvojem železniční sítě a automobilismu koně ztráceli svůj význam pro dopravu a potah, až se z nich nakonec stala zvířata určená převážně pro sport a zábavu. Jak ubývalo koní, tak se snižovala výměra ovsu. Ovesnou kaši se dlouho stravovali jen nejhudší lidé. Mělo se za to, že co je dobré pro koně, nemůže být dost dobré pro lidi. Tak tomu bylo u nás i ve světě. V USA se ovesnou kaši stravovali puritáni (kvakeři). Byli zdraví jako ryby, což neuniklo pozornosti lékařů, když začátkem dvacátého století začali bohatí Američané trpět zažívacími neduhy z přejídání. Zjistilo se, že oves má výborné dietetické vlastnosti. Koneckonců i koně po něm byli v dobré kondici, byli čilejší a měli lesklou srst. V jedné staré písničce se zpívá: „Když dám koním ovsu, oni skáčou hopsa“.

UŽ JEN OKRAJOVĚ

Pohanka, proso, ale třeba i čirok nebo lesknici (chřastici) kanárskou pěstují čeští zemědělci v současné době už jen okrajově. Ze Situační a výhledové zprávy obiloviny, kterou vydává Ministerstvo zemědělství ČR, vyplývá, že v roce 2019 se tyto obiloviny pěstovaly na ploše 5,4 tisíce hektarů. Je to zlozemek z celkové výměry obilovin, která ve stejném roce činila 1,35 mil. hektarů. Dodejme, že oves se ve stejném období pěstoval na výměře 42,5 tisíc hektarů. Výnosy pohanky, prosa nebo čiroku jsou podstatně nižší, než je tomu v případě hlavních druhů obilovin. Zatímco průměrný výnos obilovin v roce 2019 dosáhl v České republice 5,65 t/ha, v případě pohanky, prosa a čiroku to bylo 1,55 t/ha. Průměrný výnos ovsu pak činil 3,16 t/ha.

Pro lidskou výživu se oves ve mlýnech zpracovává na vločky. Z těch se dá připravit řada pokrmů. Je dobré nechat vločky přes noc ve studené vodě nabobtnat. Jejich příprava je pak jednodušší a rychlejší. Kaši lze uvařit slanou nebo sladkou. Pro slanou kaši potřebujeme 200 g vloček, které dáme do 1,25 l studené osolené vody, ke které jsme přidali kousek sádla. Za stálého míchání vaříme 25–30 min. Hotovou kaši posypeme osmaženou cibulkou, petrželkou a polijeme sádlem. Sladkou kaši připravíme obdobně, jen místo vody použijeme stejné množství mléka, do kterého přidáme 20 g másla. Kaši mastíme máslem, sypeme cukrem se skořicí a podáváme s ovocem nebo kompotem.

Alice Olbrichová

České zemědělství a zemědělci během 2. světové války

V minulém příspěvku bylo pojednáno o konfiskaci zemědělského a lesního majetku během 2. světové války především z rasových důvodů, což se týkalo jednoznačně židů. Tento článek na zmíněný text navazuje a jeho obsah je zaměřen na stav zemědělství ve vnitrozemí během války a na násilné odnímání zemědělských usedlostí českých zemědělců a zemědělské půdy vůbec. Přitom je nasnadě poukázat na násilné praktiky okupantů sledující v konečných důsledcích mocenského ovládnutí českého prostoru.

Stav po Mnichovské dohodě

Slibný vývoj našeho zemědělství byl násilně přerušen neblahým politickým vývojem, jenž vyvrcholil v září 1938 a následujícími válečnými událostmi. Mnichovská dohoda z roku 1938 znamenala pro ČSR katastrofu politickou, hospodářskou i mravní. Téměř třetina českých zemí byla ztracena a s ní i velké přírodní zdroje, byla ochromena doprava a přirozeně došlo k poklesu výroby, a to i v zemědělství, navíc po 15. březnu 1939 nastalo jeho rabování. Období od 30. září 1938 do 15. března 1939, nazývané ve vnitrozemí jako 2. republika, bylo poznamenáno úsilím státních orgánů o konsolidaci neutěšených hospodářských poměrů včetně zemědělství. Ministerstvo zemědělství zjišťovalo, o co jsme mnichovským diktátem přišli a co nám vlastně zbylo, aby mohlo správně postupovat. Na vyhlášení zemědělského programu v nových podmínkách nemohlo být ani pomyšlení. Úkoly ministerstva byly v této době životně dů-

ležité a obtížné. K jeho úkolům patřilo hlavně zajištění výživy národa pro příští rok. Bylo třeba zvládnout včasné dokončení podzimních prací: sklizeň cukrovky, krmné řepy, brambor a podzimní setbu a orbu. K tomu přibyla tíživá skutečnost, že většina mužů do 40 let, selských potahů a povozů byla před Mnichovem mobilizována. Administrativa státní správy a zemědělské samosprávy byla narušena odstoupením pohraničních okresů. Ze zbraného pohraničí utíkali do vnitrozemí úředníci a zaměstnanci státních lesů a statků se svými rodinami. Ty bylo třeba provizorně ubytovat a najít pro ně zaměstnání. Díky pochopení generála Eliáše se podařilo poměrně brzy demobilizovat zemědělce, aby se dokončily podzimní práce.

Situace v protektorátu Čechy a Morava

Po 15. březnu 1939 podrobili nacisté naše hospodářství dalekosáhlé reorganizaci podle vlastního plánu. Jejich organizačně-správní

jednání a nařízení postihovaly přirozeně i zemědělství se všemi následky. Národním příkladem jejich cílevědomého plánu bylo ovládnutí odborných složek ministerstva zemědělství, které řídily pozemkovou agendu. Necelé dva měsíce po jejich příchodu do Prahy jmenoval K. H. Frank říšského Němce oberführera SS von Gottberga komisařem IX. odboru ministerstva, který spravoval agendu bývalého prvorepublikového Státního pozemkového úřadu zrušeného v dubnu 1935. Tento důležitý odbor byl postupně vyňat z pravomoci protektorátních úřadů a byl podřízen přímo říšskému protektorovi.

Vládním nařízením z 24. 4. 1942 č. 241 Sb. z. a n. byl znovu zřízen Pozemkový úřad pro Čechy a Moravu se sídlem v Praze. Na něho přešla agenda spojená s obchodem a nakládáním s pozemky, se správou hospodářských podniků a dozoru nad nimi, později i správa státních lesů a statků. Tento úřad byl přímo podřízen předsedovi vlády, jeho rozpočet schvaloval říšský protektor a přezkoumávání jeho rozpočtů příslušelo Účetnímu dvoru Německé Říše v Postupimi. Pozemkový úřad, v jehož čele stál zástupce K. H. Franka obersturmbannführer A. Fischer, soustřeďoval správu obrovského pozemkového a lesního majetku. Pozemkový úřad sledoval hospodářské a politické cíle a v praktické činnosti byl účinným nástrojem okupantů při uskutečňování jejich plánů.

Mezi jeho hlavní politické cíle stanovené říšským protektorem R. Heydrichem zejména patřilo: rozrušit jednotný etnický celek českého národa násilným vytvořením německých jazykových ostrovů. V hospodářské oblasti pak pozemkový úřad kontroloval a uskutečňoval veškerý pohyb půdy, což v praxi znamenalo, že zabraný pozemkový majetek odevzdával buď vojenským úřadům a podnikům pracujícím pro válečnou výrobu, nebo je svěřil do nucené správy. Půdu určenou k osídlení německými kolonisty dával do správy Německé osídlovací společnosti nebo kolaborantské Českomoravské zemědělské společnosti. R. Heydrich k těmto stanoveným úkolům prohlásil:

„Musíme rychle získat velké množství půdy pro kolonizační účely. Zkonfiskujeme-li velký počet zemědělských závodů malé výměry, nezískáme příliš mnoho půdy, ale vytvoříme si příliš mnoho radikální opozice mezi zemědělci. Proto bude lépe zkonfiskovat malý počet závodů velké výměry, neboť tak získáme mnoho půdy a několik šlechticů nevytvoří žádnou opozici.“

Skutečně během války byl postupně zabírán zemědělský a lesní majetek šlechty, a to i těch příslušníků, kteří se od počátku chovali k nacistům loajálně nebo s nimi navázali spolupráci. Ke konfiskaci tohoto majetku docházelo různými způsoby. Nejčastějším způsobem bylo dosazení a vykonávání německé vnučené správy. Ta vznikala v každodenní praxi zejména tím, že čeští zemědělci byli pod různými záminkami vyháněni ze svých hospodářství a ta pak byla přidělována německým právníkům nebo fyzickým osobám. Okupanti přitom používali nejrůznějších prostředků a záminek, zpravidla uměle vykonstruovaných, jako například špatné hospodaření, zásobovací přestupky, vyprovokovaná udání, hospodářské a politické delikty, nebo když majitelé nehospodařili ve vlastní režii a půdu propachtovávali a navíc žili ve městě, dále to bylo neplnění dodávek a osevních výměrů, neplacení daní, zadlužení, zatajení půdy, zásob a hospodářských zvířat. Vnučené správy byly zřizovány z příkazu pozemkového úřadu pro

Čechy a Moravu a podléhaly pravomoci německých úřadů a soudů. Vnučený správce měl značnou pravomoc, která se projevovala nejen ve vlastní správě podniku, nýbrž i ve skutečnosti, že správce mohl majetek daný mu do správy propachtovat, nebo dokonce i prodat, a to bez vědomí původního vlastníka, ovšem se souhlasem pozemkového úřadu. Praxe byla taková, že nabyvatelem (kupcem) byla vždy Německá říše a nájemcem Němec.

Tímto způsobem pozbyli majetek během války vlastníci zemědělských podniků různých velikostí bez rozdílu národností, společenského postavení či náboženského vyznání. Tak například šlechtická rodina Colloredo-Mansfeldů přišla o majetek na základě konfiskačního nařízení pražského gestapa ze dne 9. 2. 1942, protože vyvíjela snahy nepřátelské říši a na její rychnovský velkostatek uvalil pozemkový úřad vnučenou správu. Podobně rozhodnutím gestapa v Linci ze 17. 8. 1940 byl zabaven majetek dr. Adolfa Schwarzenberga, a to ze „státně-policejních důvodů“, zabavený majetek přešel do vnučené správy a výnosy z jeho hospodaření byly odváděny na konto župy Oberdonau. Podobně zemědělský a lesní majetek Lobkowiczů nacházející se ve vnitrozemí dostal vnučenou správu. Po 18 měsících dosazování vnučených správ v protektorátu okupanti zjistili, že rychlejší a efektivnější způsob představovalo získávání velkých vlastnických souborů, tedy zábor

šlechtických velkostatků, zbytkových statků a církevního majetku.

Dalším způsobem odnímání zemědělského majetku okupanty byl zábor nemovitosti pro zločin proti válečnému hospodářství, což postihlo tisíce českých zejména malozemědělců. Docházelo k tomu z nejrůznějších důvodů, často stačilo pouhé udání a postižený vlastník nemusel být ani odsouzen, k tomu stačil výměr pozemkového úřadu. Pozemkový úřad obhospodařoval nejen (velko)statky pod vnučenou správou zabrané pro říši, ale i statky nadační, jakož i další jmění získané jakýmkoliv způsobem či přidělené. Dále prováděl další aktivity menšího významu a rozsahu jako například vyvlastňování pozemků podél benzinového potrubí vedeného přes Moravu a Čechy do Roudnice nad Labem, zábor území kolem sanatoria Německé pracovní fronty, vyvlastňování pozemků pro říšského ministra pro válečné hospodářství a další. K největším přínosům pro válečné hospodářství Německa, jak uznávali sami němečtí představitelé, patřilo dobře vedené lesní hospodářství jak v Sudetech, tak ve vnitrozemí. Nacistické úřady zabavily k 1. 1. 1945 ve prospěch Říše asi 45 500 ha lesů v Čechách a 21 300 ha na Moravě a ve Slezsku.

Zábor půdy

Činnost protektorátního Pozemkového úřadu pro Čechy a Moravu vycházela z adminis-

trativních postupů okupační správy a byla nezvratným důkazem násilné politiky nacistů, kteří se zmocnili klíčových pozic ve státním aparátu, aby mohli přímou cestou zabírat českou půdu ve velkém. K realizaci výše uvedeného cíle si nacisté vybrali zdánlivě legální postup. Ten představoval vyvlastnění půdy pro zřízení vojenských cvičišť v ryze českých oblastech podle československého zákona č. 63/1935 Sb. z. a n., o vyvlastnění půdy k účelům obrany státu. Podle tohoto zákona bylo možné ve velkém rozsahu vyvlastnit nemovitosti za mobilizace a ve válce, mimo tuto dobu pak přicházelo v úvahu vyvlastnění k účelům opevnění a jiných vojenských staveb, k budování podniků důležitých pro obranu státu, jakož i v dalších případech určených vládou. Nařízením říšského protektora z 11. 4. 1940 byl obsah tohoto zákona recipován ve prospěch Německé říše v rámci „převzaté ochrany protektorátu Čechy a Morava“. Použití tohoto zákona ve prospěch Říše bylo přiznáno všem říšským orgánům a vládě protektorátu byla ponechána možnost jeho použití ve zvláštních případech, přičemž říšský protektor mohl vyloučit opravné prostředky proti vydaným vyvlastňovacím výměrům. Touto cestou, respektive těmito administrativními opatřeními nacisté likvidovali skoro celé vesnice.

Vyvlastňování půdy pro vojenská cvičiště probíhalo v Čechách od srpna 1940 v těchto oblastech: Milovice, Sedlčansko, Voticko, Brdy, Benešovsko, a Neveklovsko, na Moravě bylo postiženo Vyškovsko a Jihlavsko, v každé z nich v několika etapách a ve lhůtách, které se zkracovaly, což jen prohlubovalo tragický osud českých vysídlelců. Velký rozsah vyvlastňovacích oblastí a jejich geografické zakreslení a trvalé vysídlování venkovského obyvatelstva svědčily o tom, že skutečným cílem této masové akce nebyly přechodné účely vojenského charakteru, ale zřejmý úmysl

rozrušit souvislé ryze české oblasti územními pásy, které měly být po vítězné válce soustavně osídleny německými kolonisty. Samostatnou vysídlovací akcí byl případ města Terezín. Vojenská cvičiště nebyla totiž zřizována pouze za účelem obrany Říše. Podle plánu schváleného v roce 1939 měla sloužit jako prostředek k vyvlastňování české půdy „legální“ cestou. Po pěti letech měly vojenské oddíly zabrané území vyklidit a do těchto oblastí měli být nastěhováni němečtí sedláci z jižního Tyrolska, Dobružské a Beserábie. Vyvlastňování půdy pro předpokládané vojenské účely se nedotklo židovských majitelů zemědělských podniků, kteří již svůj majetek pozbyli v důsledku jiných protiprávních jednání. Celkem mělo být v akci „vojenská cvičiště“ zabráno ve 248 obcích na 80 000 ha půdy a evakuováno bylo skoro 80 000 obyvatel (z toho nejvíce na Benešovsku) a zabráno bylo 19 959 objektů (nejvíce na Vyškovsku).

Německá kolonizace ve vnitrozemí

Bylo také rozhodnuto o usazení německých přesídlenců v protektorátě. Volba padla na etnické Němce z Beserábie a v červnu 1940 vznikl osídlovací projekt „Košátky“ podle obce Košátky na Mělnicku, kde byli později někteří beserábští Němci usídleni. Němci nejdříve vypracovali široce pojaté projekty plánované kolonizace, od kterých bylo později upuštěno. Německá kolonizace se nakonec prováděla od září 1942 ve čtyřech osídlovacích obvodech, a to Praha-sever, Olomouc, Brno a České Budějovice a tyto obvody by z praktických důvodů členěny do menších územních celků. Když se konečně přesídlenci, většinou Němci z Beserábie, Bukoviny, Dobružské, jižních Tyrol a v malém počtu i Němci z Říše, usadili v přidělených místech protektorátu, žili v naprosté izolaci od nejbližšího českého okolí. Nerozuměli řeči obyvatel země, do které byli na základě ideologie rasové nadvlády naverbováni, a neznali kulturu a mravy nového prostředí.

Češi je v naprosté většině ignorovali, pokud se k nim výjimečně nechovali přímo nepřátelsky. Organizátoři kolonizace se snažili přesídlencům zprostředkovávat vzájemný styk a vytvářeli pro ně různé formy spojení s německými menšinami ve městech. Dosavadní výsledky kolonizace byly nacisty prezentovány jako úspěšné, i když opak byl pravdou, neboť nehosподаřili dobře. Podle statistiky do roku 1942 bylo u nás usídleno 1 040 rodin německé národnosti v 289 ocích a bylo jim přiděleno 17 819 ha veškeré půdy. Kolonisté byli z 90 % aktivní zemědělci, zbytek tvořili řemeslníci, živnostníci a učitelé. Dílčí kolonizační projekty nacistů, jak tomu bylo v případě obce Košátky a dalších akcí, byly součástí promyšleného plánu na celkovou germanizaci našich zemí. Avšak rok 1945 znamenal definitivní konec kolonizace a germanizace našich zemí.

Závěrem

Nejrůznější zásahy nacistické správy do hospodářství způsobily v oblasti zemědělství zejména zbavení nebo omezení vlastnictví k nemovitostem, pokles výroby a zhoršení materiálních a sociálních podmínek obyvatel venkova. Došlo k odstranění volného obchodu zemědělských výrobků a jeho nahrazení regulací okupačních úřadů, jejichž obsahem bylo stanovení dodávkových povinností pro zemědělce na území protektorátu. Za tím účelem se okupační úřady snažily zajistit dostatek pracovních sil v zemědělství, a to vládním nařízením z roku 1940, podle něhož mohl být kdokoliv přikázán k práci v zemědělství. Přes veškerou snahu doprovázenou terorem se ovšem nepodařilo v tomto období udržet, natož zvýšit úroveň zemědělské produkce. Ba právě naopak, celkový objem zemědělské výroby klesal, postupně docházelo ke snížení výměry osevů a sklizni obilovin i okopanin, když během okupace značně poklesla hlavně rostlinná produkce. Pokles zemědělské produkce byl způsoben řadou příčin, k hlavním patřil úbytek zemědělské půdy, zhoršení podmínek hospodaření, nedostatek pracovních sil, strojů i zemědělské techniky. Nelze přehlédnout ani subjektivní faktor, když samotní zemědělci neměli zájem na zvyšování produkce a plnění dodávkových povinností ve prospěch Říše. Mnozí z nich sabotovali plnění dodávek a zapojili se do protinacistického odboje. Je jisté, že bez vytrvalé pomoci venkova a mnohých odvážných zemědělců by boj proti nacistům v jakémkoliv podobě nebyl úspěšný. Obrovské škody způsobené zemědělství během okupace zanechaly stopy v poválečném životě a částečně ohrožily výživu obyvatelstva.

(ak)

Literatura:

- J. Michl, *Nacistické zásahy do české pozemkové držby za okupace*, *Právněhistorické studie*, 13/1967
- S. Šisler, *Německá kolonizace českých zemí v letech 1941-1942*, *Český lid* 71/1984

Zklamání z trvalého rozdělování zemědělců na malé a velké

Přečetl jsem si výsledky programu Pestrá krajina vyhlášené organizátorem programu Asociací soukromého zemědělství ČR (ASZ ČR) již potřetí a musím se přiznat, že je mi smutno.

Ne snad proto, že bych měl nějaké výhrady k vítězům a jejich realizacím v krajině. Právě naopak. Vážím si toho, co dělají a dokázali udělat v české krajině pro její zlepšení. Oceňuji to a mám z toho radost. Je mi ale smutno z jiného důvodu. Opět se jedná o jednu zbytečnost. O zbytečné dělení zemědělců. Na malé, zemědělské rodinné farmy, tedy ty dobré, a na ty velké, tedy ty špatné. Neznám kritéria a nevím, zda vůbec existují pro stanovení toho, kdo je malý a kdo naopak velký. Znáám řadu rodinných farem i se stejnou výměrou jako některé akciovky či zemědělská družstva. Tedy o velikosti 1 000 ha a větší. Ale znám také družstva, která jsou svojí drávou zemědělské půdy menší než velký rodinný farmář. Bohužel právě tímto, a podle mého názoru zcela zbytečným, škatulkováním si české zemědělství jako celek kazí hodnocení a pohled laické veřejnosti. Cílem programu Pestrá krajina je „zvýšení kreditu sedláků a rodinných farem před veřejností“. Proč tomu nemůže být v případě všech zemědělců?

Kdo o tom ví?

V roce 2020 jsem ve všech číslech tohoto časopisu uveřejnil seriál článků nazvaný Zemědělství pro krajinu a právě o těch „velkých“, kteří se příkladně chovají ke krajině a něco pro krajinu již také udělali. Jsem přesvědčen o tom, že kdyby se do výše uvedené soutěže přihlásili, určitě by je nešlo jednoduše přehlédnout a určitě by na nějaké ocenění dosáhli. I když upřímně řečeno oni nepřetvářejí a neupravují krajinu za účelem zisku ocenění. Oni cítí, stejně jako ti „malí“, že to krajina potřebuje. Ostatně, kde více by mělo být napřeno úsilí ke změně krajiny než u velkých pozemků velkých družstev a akciových společností? Ale to se opravdu děje. Stejně jak to na některých příkladech bylo zveřejněno ve zmíněném seriálu.

Příklady z praxe

ZD Klapý obhospodařuje 2 005 ha zemědělské půdy, z toho 1 870 ha orné půdy. Průměrná

velikost honů je 15,9 ha. Celkem 25 % půdy je v rovinaté krajině pod Českým středohořím ohroženo větrnou erozí. Otevřená krajina již dlouhá léta trpí severozápadními výsušnými větry přicházejícími ve směru od Žatce a Loun. V důsledku toho často na jaře byly silniční příkopy plné nafoukané zeminy. Dnes to již neplatí. Za pomoci finančního příspěvku (nebyl to dotační titul) Ministerstva životního prostředí se již před dvaceti lety podařilo vysadit větrolamy v celkové délce 15 km. Některé větrolamy rozdělily velké půdní bloky na menší části. Jsou sestaveny z keřů i rychle a pomalu rostoucích stromů. Na místě bývalé skládky byla vybudována vodní nádrž o výměře 0,3 ha a vysázená doprovodná zeleň na ploše 2,5 ha. Současně s výsadbou se na různých místech katastru vybudovaly i tři vodní nádrže s výměrami 9 ha, 8 ha a 2,5 ha. Nový rybník založený na návětrné straně obce slouží dnes nejen k rybolovu, ale zároveň je zčásti zdrojem vody i pro kapkovou závlahu části ovocných sadů. Krajinnotvorná opatření na ploše přibližně 35 ha představují téměř 2 % obhospodařované půdy a jsou v tomto rozsahu zřejmě plošně největšími v České republice. Stejně tak lze uvést krajinnotvornou činnost Farmy Vladimíra Pokorného (563 ha zemědělské půdy) ve Velelibech, který krajině pomohl na výměře 16 ha založením několika rybníků, potoků, alejí a větrolamů v délce 2,5 km v blízkosti Nymburka. Nebo slyšeli jste něco o tom, že na Rakovnicku, jedné z nejsušších oblastí v Povodí Vltavy, firma Lupofyt s.r.o., Chrástany (1 926 ha zemědělské půdy, 88 ha chmelnic) na půdě ohrožené vodní erozí mění krajinu s využitím zasakovacích travních pásů? A proč pouze golfisté znají Farma Vladislav Karlík (1 200 ha zemědělské půdy) u Stříbra, kde se majitel v mírně zvlněné části Holešovské pahorkatiny stará nejen o zemědělství, ale také o myslivost, rybaření a golfový resort. Právě proto v krajině založil golfové hřiště s řadou rybníků, tůň, potůčků pro relax a rybolov, ale také oboru pro daňky. Jsou to pestré příběhy

i zkušenosti, za kterými stojí nadšení, zájem, prozíravost i vytrvalost. I tito lidé museli vybojovat ne jeden střet s byrokracií, úřady i závidlivci.

Nad tím nelze ohrnovat nos

To je třeba obdivovat, publikovat, hovořit o tom. Mnozí z nich to udělali ještě dříve, než byly vyhlášeny podobné soutěže a udělována ocenění. Také do toho často investovali čas i svoje peníze a nečekali až na dotační tituly. Pokud to se změnou krajiny myslíme opravdu vážně, možná by bylo přínosem v příštím ročníku projektu Pestrá krajina zařadit ještě kategorii Úprava krajiny u velkého zemědělského podniku. Věřím, že by to byl první krok k tomu, aby hlavně veřejnost pochopila, že to české zemědělství, bez ohledu na velikost zemědělského podniku, myslí vážně. Konec konců, nic jiného nám nezbyvá. Každoroční úbytky orné půdy jsou varováním pro všechny z nás!

Ing. Michal Vokřál, CS.

Jeden z mnoha rybníků na Farmě Vladimíra Pokorného

ROZHODČÍ SOUD

při Hospodářské komoře České republiky
a Agrární komoře České republiky

Řešení Vašeho sporu efektivně, rychle a odborně!

O Rozhodčím soudu

- byl založen roku 1949
- řídí se zákonem, Statutem, Řádem
- vede Seznam rozhodců a tím garantuje odbornou kvalitu rozhodčího řízení probíhajícího před Rozhodčím soudem
- na Seznamu rozhodců je více než 240 rozhodců z tuzemska i zahraničí

Sekretariát Rozhodčího soudu zajišťuje

- konzultace před uzavřením smlouvy či podáním žaloby u Rozhodčího soudu
- odborné znalce
- tlumočníky
- veškerou administrativu spojenou s rozhodčím řízením před Rozhodčím soudem

Jaké spory řeší?

- obchodní vztahy (kupní smlouvy, nájemní smlouvy, smlouvy o dílo, úvěrové smlouvy ...)
- občanskoprávní (mj. i manželské smlouvy, kupní smlouvy na nemovitost, smlouvy o půjčce ...)
- pracovní právní vztahy (smluvní podmínky mzdového charakteru)

Výhody rozhodčího řízení

- řízení je jednoinstanční, neveřejné, rychlé, méně formální
- rozhodčí nálezy jsou v tuzemsku i v zahraničí dobře vykonatelné
- Newyorská úmluva z roku 1958 umožňuje uznání a výkon rozhodčích nálezů ve více než 140 státech světa
- strany si mohou určit místo i jazyk rozhodčího řízení

Podmínka pro rozhodování sporu v rozhodčím řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR je platná rozhodčí doložka ve prospěch tohoto soudu.

Znění rozhodčí doložky doporučené k zapracování do Vašich smluv:

Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR podle jeho řádu třemi rozhodci.

Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR podle jeho řádu jedním rozhodcem jmenovaným předsedou rozhodčího soudu.

Veškeré potřebné dokumenty lze nalézt na adrese: www.soud.cz

Rozhodčí soud je tu pro Vás.

Další informační materiály jsou k dispozici stranám, ale i ostatním zájemcům v sídle soudu
Vladislavova 1390/17, Praha 1, v jazyce českém, ruském, anglickém, německém a francouzském.
Telefonní spojení je: tel.: +420-222 333 340, fax: +420-222 333 341, e-mail: paha@soud.cz